

Perspektivní mimounijní země
pro vývoz potravin
a zemědělsko-potravinářských
technologií

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo

Ministerstvo zemědělství

Odbor zahraničně obchodní spolupráce

Těšnov 17, 110 00 Praha 1

www.eagri.cz

email: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-117-5

Perspektivní
mimounijní země
pro vývoz potravin
a zemědělsko-potravinářských
technologií

Říjen 2013

Vážení čtenáři,

máte v rukou publikaci, která volně navazuje na předchozí materiály Ministerstva zemědělství týkající se agrárního zahraničního obchodu publikované v letech 2005–2012.

Každé z předešlých vydání Ministerstvo zemědělství obsahově zaměřilo na různé aspekty zahraničního obchodu. I když byly dosavadní publikace tématicky odlišné, měly jednoho společného jmenovatele, a to návod pro exportéry k případné diverzifikaci obchodních toků a vývozu do zemí mimo Evropskou unii. Tento aspekt je obsažen i v řadě strategických materiálů, které byly v nedávné době schváleny vládou a ve kterých jsou vytyčeny dlouhodobé cíle rozvoje českého hospodářství a obchodu (Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 až 2020 a Exportní strategie ČR pro období 2012 až 2020).

Letošní publikace se detailněji zaměřuje na přiblížení dosažených výsledků zahraničního obchodu se zemědělským a potravinářským zbožím ve vybraných obchodně zajímavých zemích mimo Evropskou unii, na podrobnější pohled na obchodní a vybrané ekonomické podmínky v těchto zemích a na možnosti uplatnění českých produktů na jejich trzích.

Věříme, že tato příručka přispěje k rozšíření povědomí českých producentů zemědělských výrobků a potravin o obchodně-zahraničních podmínkách a možnostech exportu za hranice Evropské unie.

1. Charakteristika posledního vývoje agro-potravinářského zahraničního obchodu ČR	5
2. Srovnání agrárního vývozu ČR s jinými členskými státy EU	8
3. Novinky v obchodní politice	10
4. Prioritní a zájmové země z pohledu MZe.....	15
Ruská Federace	20
Ukrajina	26
Bělorusko	31
Kazachstán	35
Gruzie	40
Arménie	44
Srbsko	49
Bosna a Hercegovina	54
Čína	59
Vietnam	64
Japonsko	69
Korejská republika	75
Spojené státy americké	80
Kanada	85
5. Důležité odkazy	90
6. Seznam zkratek	93

I. Charakteristika posledního vývoje agro-potravinářského zahraničního obchodu ČR

Pro ilustraci vývoje agro-potravinářského zahraničního obchodu ČR (AZO ČR) bylo zvoleno období po vstupu ČR do EU (viz tab. č. I).

Tab. č. I: Základní údaje o AZO ČR¹

rok	vývoz (mil. Kč)	dovoz (mil. Kč)	obrat (mil. Kč)	saldo (mil. Kč)	krytí dovozu vývozem (%)	index vývozu (2004=100)	index dovozu (2004=100)
2004	61 525	93 740	155 265	-32 215	65,63	100,00	100,00
2005	78 520	103 521	182 041	-25 001	75,85	127,62	110,43
2006	78 542	112 737	191 279	-34 195	69,67	127,66	120,27
2007	96 880	129 333	226 213	-32 453	74,91	157,46	137,97
2008	106 931	131 048	237 979	-24 117	81,60	173,80	139,80
2009	101 708	133 735	235 443	-32 028	76,05	165,31	142,67
2010	105 364	140 008	245 372	-34 644	75,26	171,25	149,36
2011	120 381	156 674	277 055	-36 293	76,84	195,66	167,14
2012	147 697	172 230	319 927	-24 533	85,76	240,06	183,73
I–6/2013	75 029	85 848	160 877	-10 819	87,40	N/A	N/A

Zdroj: Český statistický úřad

Obrat AZO ČR v této době s výjimkou roku 2009 neustále narůstal, a to díky růstu vývozu i dovozu. Větší dynamiku ve sledovaném období vykázal vývoz, což je z hlediska dlouhodobého trendu velice pozitivní rys. Pro srovnání – zatímco dovoz ve sledovaném období vzrostl o 84 %, objem vývozu se bezmála zdvojnásobil (zvýšení o 140 %). Dosavadní údaje za rok 2013 naznačují, že trend rychlého růstu vývozu před dovozem pokračuje i letos.

Jedním z charakteristických rysů AZO ČR je trvalý schodek jeho bilance. Ačkoli absolutní výše schodku v minulých letech rostla, relativní ukazatele vykazovaly i v těchto obdobích v důsledku zvyšujícího se objemu vývozu pozitivní trend. Loňský rok znamenal nejen pokračování pozitivního vývoje poměrného ukazatele krytí dovozu vývozem, ale dokonce i obrat ve vývoji absolutní výše schodku AZO. Pasívum bilance AZO se v roce 2012 oproti předchozím obdobím výrazně snížilo, a to na necelých 25 mld. Kč, a krytí dovozu vývozem dosáhlo v historii členství ČR v EU dosud nezaznamenané vysoké hodnoty (85,65 %). Tento ukazatel je navíc v prvním pololetí letošního roku ještě o necelé 2 % vyšší.

Dynamický růst obrátu českého AZO tak spíše svědčí o stále lepším zapojení českých podnikatelů do mezinárodní výměny zboží a rostoucím působení v mezinárodních hodnotových řetězcích. Důvodem

¹ Položky agro-potravinářského obchodu obsahují kapitoly 01–24 celního sazebníku

pro rostoucí vývozy i dovozy je nepochybně i sortimentní výměna, která rozšiřuje nabídku produktů pro stále náročnější spotřebitelský trh.

Dalším typickým rysem AZO ČR je jeho dominantní orientace na trh EU², která se projevuje zejména na straně vývozu.

Zatímco na přelomu tisíciletí dosahoval podíl vývozu do zemí mimo nynější EU kolem 20 %, (např. v roce 2000 byl tento podíl 19,6 %), po vstupu ČR do EU podíl mimounijních zemí na českém agrárním vývozu prudce klesal a v roce 2008 dosáhl minimální úrovně 7,8 %. Od té doby se tento ukazatel pohybuje mírně nad hranicí 8 % a k jeho významnějšímu růstu dochází v dosavadním průběhu roku 2013, kdy atakuje 10% hranici.

Tento rys je pochopitelný vzhledem ke geografické poloze ČR ležící uvnitř kontinentu, bez přístupu k moři a sousedící výhradně se zeměmi EU. Nicméně neočekávané výkyvy v evropské konjunktře se do výsledků českého AZO promítají daleko bezprostředněji, o čemž svědčí výkyv vývozu z roku 2009, kdy vývoz do zemí mimo EU téměř neklesl a veškerý pokles celkového agrárního vývozu byl na vrub sníženého vývozu do EU.

Mimounijní země představují jistě významný absorpční potenciál a mohou se stát náhradním odbytištěm pro případ dalších problémů v EU v budoucnosti.

Podíl těchto zemí na českém agrárním dovozu je tradičně vyšší než v případě vývozu, což je mj. dáno tím, že ze zemí mimo EU dovážíme celou řadu nekompetitivního zboží, tj. produktů, které nelze v našich klimatických podmínkách vyprodukovat.

Tab. č. 2: AZO ČR podle jeho směřování

rok	vývoz EU (mil. Kč)	podíl na celk. vývozu	vývoz mimo EU (mil. Kč)	podíl na celk. vývozu	dovoz EU (mil. Kč)	podíl na celk. dovozu	dovoz mimo EU (tis. Kč)	podíl na celk. dovozu
2004	53 352	86,72 %	8 173	13,28 %	74 190	79,14 %	19 550	20,86 %
2005	67 742	86,27 %	10 778	13,73 %	84 773	81,89 %	18 748	18,11 %
2006	69 659	88,69 %	8 883	11,31 %	95 184	84,43 %	17 553	15,57 %
2007	88 312	91,16 %	8 568	8,84 %	109 036	84,31 %	20 297	15,69 %
2008	98 582	92,19 %	8 349	7,81 %	109 888	83,85 %	21 160	16,15 %
2009	93 606	92,03 %	8 102	7,97 %	114 652	85,73 %	19 083	14,27 %
2010	96 430	91,52 %	8 934	8,48 %	119 376	85,26 %	20 632	14,74 %
2011	110 427	91,73 %	9 954	8,27 %	132 702	84,70 %	23 972	15,30 %
2012	134 812	91,28 %	12 885	8,72 %	146 650	85,15 %	25 580	14,85 %
I-6/2013	67 888	90,48 %	7 141	9,52 %	73 280	85,36 %	12 568	14,63 %

Zdroj: Výpočet dle ČSÚ

2 Pro účely této publikace není za členský stát EU považováno Chorvatsko, které vstoupilo do EU 1. července 2013, a statistiky jsou tak kalkulovány na bázi EU27

Podle výše uvedených souhrnných údajů je český AZO zejména v posledních letech v docela dobré kondici, nelze ovšem zapomínat na skutečnost, že skladba vyváženího zboží není optimální. Ve vývozu stále zauímají přední pozice položky s nízkou mírou zpracování a přidané hodnoty, jako je pšenice, surové mléko, semeno řepky olejky nebo surový cukr, který byl v roce 2012 nejvyvážějším druhem zboží i ve vztahu k mimounijním zemím.

Přitom vyšší přidaná práce, vyšší míra zpracování a jedinečnost výrobků jsou faktory významně ovlivňující směnné relace daného odvětví a možnost dosažení vyššího zhodnocení pomáhá snižovat podíl přímých obchodních nákladů v ceně výrobku, což umožňuje se více prosazovat i na vzdálenějších trzích. Navíc existují druhy zboží mající vyšší úroveň přidané hodnoty, které se prosazují lépe na trzích mimo EU než uvnitř unie (např. některé druhy sýrů, sušené mléko a syrovátka).

2. Srovnání agrárního vývozu ČR s jinými členskými státy EU

Porovnání hodnot celkových vývozů vybraných středoevropských zemí³ dokládá, že Česká republika se svým objemem vývozu zemědělských výrobků a potravin řadí na čtvrté místo z šesti posuzovaných zemí, a to i přesto, že se vyznačuje nejnižším podílem agrárního zahraničního vývozu na celkovém zahraničním vývozu a potvrzuje tak charakter průmyslové ekonomiky. Obecně je dle statistik zřejmé, že agrární zahraniční vývoz všech sledovaných zemí postupně narůstá.

Tabulka č. 3: Agrární vývoz vybraných členských států EU za období 2008–2011 (mil. EUR)

	2009	2010	2011	2012
Polsko	11 462	13 524	15 101	17 587
Rakousko	7 816	8 499	9 463	9 933
Maďarsko	5 114	5 885	7 246	8 155
ČR	3 851	4 172	4 891	5 858
Slovensko	1 945	2 175	2 935	3 787
Slovinsko	1 068	1 275	1 332	1 589

Zdroj: Výpočet dle Eurostat

Tabulka č. 4: Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu vybraných členských států EU za období 2008–2011 (%)

	2009	2010	2011	2012
ČR	4,8	4,2	4,2	4,8
Slovensko	4,8	4,5	5,1	6,0
Slovinsko	5,7	5,8	5,3	6,3
Rakousko	8,0	7,4	7,4	7,7
Maďarsko	8,6	8,2	9,0	10,1
Polsko	11,7	11,2	11,1	12,3

Zdroj: Výpočet dle Eurostat

Z pohledu teritoriální diverzifikace exportu je situace nejpříznivější v Rakousku, Polsku a Slovinsku, zatímco ČR a Slovensko jsou velmi silně orientovány na trhy EU. Nicméně, jsou země, které

3 Rakousko, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Česká republika

postupně zvyšují zaměření svého vývozu za hranice EU (Polsko, Rakousko) a země, u nichž dochází naopak k navyšování orientace na EU (Slovinsko, Maďarsko). Výrazný posun v budoucích statistikách poměru intraobchod/extraobchod lze očekávat v souvislosti se vstupem Chorvatska do EU v červenci 2013.

Tabulka č. 5: Podíl agrárního vývozu do EU na celkovém agrárním vývozu u vybraných členských států EU za období 2008–2011 (%)

	2009	2010	2011	2012
Slovinsko	68,1	70,9	71,2	72,6
Polsko	80,7	79,2	78,2	76,3
Rakousko	80,3	79,3	77,8	76,8
Maďarsko	84,4	82,6	83,3	83,8
ČR	92,1	91,6	91,8	91,3
Slovensko	96,4	96,5	96,4	96,2

Zdroj: Výpočet dle Eurostat

3. Novinky v obchodní politice

Vstup nových členů do WTO

Po vstupu Číny (2001) a Ruska (2012) do Světové obchodní organizace (WTO) již neexistuje mnoho ekonomicky významných zemí, které by nebyly jejími členy.

Pokud jde právě o uvedený vstup **Ruska** do WTO, představuje tento krok významný mezník znamenající pozitivní signál i pro české podnikatele. Především se jedná o zvýšení transparentnosti, předvídatelnosti a zjednodušení přístupu na ruský trh. Přijetím svých závazků Rusko fixovalo maximální hranice dovozních cel, v případě citlivých druhů zboží se zavázalo umožnit přiměřený přístup na svůj trh vytvořením celních kvót a započalo se sbližováním ruských předpisů (veterinárních, fytosanitárních, zdravotních) s mezinárodními standardy. Rovněž proces přijímání nové obchodní legislativy bude transparentnější.

Nezanedbatelný je i prvek vyrovnávání konkurenčních podmínek, a to jak v oblasti obchodování, tak v oblasti samotné produkce. Při vstupu do WTO se totiž Rusko zavázalo k eliminaci všech vývozních subvencí a také stanovilo maximální roční limit pro podpory domácích producentů, který se bude v následujících letech ještě postupně snižovat.

Z hlediska obchodního významu pro ČR čekají na členství ve WTO ještě **Srbsko, Bosna a Hercegovina, Bělorusko, Kazachstán a Ázerbájdžán**. Zejména přístupový proces Bosny a Hercegoviny se poměrně rychle blíží svému uzavření a je pravděpodobné, že bude, stejně jako u Jemenu a Afghánistánu, dokončen v rámci 9. zasedání Konference ministrů členských zemí WTO (Bali, 3.–6. prosince 2013). Ve stádiu závěrečných jednání je i přístup Kazachstánu, nicméně není pravděpodobné, že by byl ukončen do konce letošního roku.

Nové obchodní dohody

V důsledku toho, že probíhající kolo mnohostranných obchodních jednání ve Světové obchodní organizaci nepostupuje kupředu dostatečně rychle, rozhodla se EU zvýšit svoji aktivitu směrem k uzavírání dvoustranných obchodních dohod. Tento krok neznamená upozadění významu mnohostranného obchodního systému ze strany EU, ale parametry sjednáváných dohod naznačuje Evropská unie své ambice, kterých by chtěla následně dosáhnout na multilaterální úrovni.

Od roku 2009 sjednává Evropská unie tzv. prohloubené a komplexní dohody o volném obchodu (Deep and Comprehensive Free Trade Agreements/DCFTAs), jejichž obsahem je vyšší liberalizace jak v celní, tak regulatorní oblasti a dále ochrana práv duševního vlastnictví.

Po první dohodě tohoto nového typu platné mezi EU a **Koreou** od r. 2011⁴, následovaly DCFTA dohody se zeměmi Latinské Ameriky – Peru, Kolumbie, Honduras, Nikaragua, Kostarika, Salvador, Panama a Guatemala. V platnosti je prozatím dohoda s **Peru** (od března 2013) a **Kolumbií** (od srpna 2013). Na straně EU došlo k postupné eliminaci cel u všech produktů, na straně Kolumbie a Peru byla

redukována cla např. u mléčných výrobků, chmele, sladu, pektinů a nečokoládových cukroviněk. Dohoda zajišťuje ochranu zeměpisných označení pro cca 120 označení EU (ČR má na území Kolumbie chráněné označení Česko-budějovické pivo).

U jednotlivých středoamerických zemí probíhá, v závislosti na postupu národní ratifikace, zahájení platnosti rozdílně. Nejrychlejší vstup dohody v platnost proběhl u trojice **Honduras, Nikaragua a Panama** (srpen 2013). V případě **Kostariky a Salvadoru** vstoupily dohody o volném obchodu v platnost v říjnu 2013. Nejpomaleji při domácích schvalovacích procedurách postupuje **Guatemala**, nicméně i zde se platnost dohody očekává v blízkém horizontu. Podmínky této první bi-regionální dohody EU obsahují okamžitou nebo postupnou eliminaci dovozních cel EU např. u výrobků z mořských ryb a mořských živočichů, ovoce a zeleniny čerstvé i zpracované a vín. Na straně zemí střední Ameriky dojde k redukci celních sazeb např. u cukroviněk, piva, minerálních vod, některých druhů vín a alkoholických nápojů. Dohoda zajišťuje vzájemnou ochranu zeměpisných označení.

Asociační dohoda EU-**Ukrajina**, jejíž součástí je prohloubená a komplexní dohoda o volném obchodu, byla parafována 30. března 2012. Ratifikační proces však v současné době brzdí především politické důvody. K podpisu by mělo dojít na listopadovém summitu Východního partnerství ve Vilniusu za předpokladu, že dojde ze strany Ukrajiny k pokroku zejména v justičních oblastech. Dohoda předpokládá liberalizaci cel u nejvýznamnějších vývozních komodit ČR na Ukrajinu, a to u minerálních slazených vod, nečokoládových cukroviněk, potravinářských přípravků, máku, piva, sladu, chmele a kávy a jejich náhražek. U dovozu se zlepší přístup na trh EU vybraného jižního ovoce, stolního vína a hroznové šťávy. Dohoda zavádí plnou ochranu kompletního seznamu názvů zeměpisných značení EU potravin, vín a lihovin, tedy i vč. 29 českých názvů.

Významného pokroku bylo dosaženo se zeměmi Východního partnerství. EU sjednala s **Arménií, Gruzii a Moldavskem** Asociační dohody, jejichž součástí jsou i dohody o volném obchodu. Pokud jde o přínos pro české obchodníky, tak na straně EU dojde vstupem dohod v platnost zpravidla k odstranění většiny dovozních cel. Na vybrané produkty však bude aplikována ochranná doložka, díky které bude možno při výrazném navýšení dovozů uplatnit zvýšené dovozní clo.

V případě **Arménie** budou navíc na straně EU uplatňovány celní kvóty na hovězí maso, ryby, vybrané druhy ovoce a zeleniny, džusů, stolních vín a alkoholických nápojů. Na straně Arménie budou dovozní cla pro citlivé zemědělské položky snižována v rámci přechodných období (nejdelší 10 let) a u některých se bude jednat pouze o částečnou redukci cla (vybrané druhy ovoce a zeleniny, med, některé druhy sýrů a stolní vína). Dohoda zahrnuje i dohodu o ochraně zeměpisných označení, která zaručí ochranu všech evropských názvů vč. českých.

U obchodní dohody EU-**Moldavsko** budou na dovoz citlivých zemědělských položek do Moldavska stanovena přechodná období (maximálně na 10 let) a tarifní kvóty pro vepřové maso, drůbeží maso, mléčné výrobky, zpracované masné produkty, cukr a cukrovinky. Na straně dovozu se zlepší přístup na trh EU pro většinu agrárního zboží na vybrané položky (vepřové maso, drůbeží maso, mléčné produkty, vajíčka, obilniny a výrobky z obilí, cukr, česnek a cigarety) bude uplatňována výše zmíněná ochranná doložka. Dohoda mezi EU a Moldavskem o ochraně zeměpisných označení vín, lihovin, zemědělských produktů a potravin, která vstoupila v platnost 1. dubna 2013, zahrnuje kompletní seznam evropských chráněných označení (včetně 33 českých) a bude do nové obchodní dohody začleněna.

Pokud jde o Dohodu a volném obchodu EU-**Gruzie**, bude po jejím vstupu v platnost, přínosem pro ČR odstranění dovozních cel Gruzii např. na pivo, slad, chmel, potravinové přípravky, cukrovinky a kečup. Pro dovoz zemědělských produktů z Gruzie do EU budou odstraněna dovozní cla vstupem

dohody v platnost, avšak vyjma vybraných položek (masa, mléčných produktů, obilnin, vajíček, cukru, hub, kukuřice, cigaret a česneku), pro které bude uplatňována ochranná doložka. Dohoda mezi EU a Gruzií o ochraně zeměpisných označení vín, lihovin, zemědělských produktů a potravin vstoupila v platnost 1. dubna 2012 a rovněž zahrnuje kompletní seznam evropských chráněných označení (tj. včetně 28 českých). Dohoda bude opět včleněna do obchodní dohody.

Mezi zeměmi Západního Balkánu (**Republika Srbsko, Republika Makedonie, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Albánská republika**) a EU jsou v platnosti jednotlivé Dohody o stabilizaci a přidružení (SAA), příp. Prozatímní dohody (IA), jejichž součástí jsou i koncese na zemědělské zboží a potraviny. Na straně EU je pro zboží původem ze zemí Západního Balkánu zajištěn bezcelní přístup pro téměř všechny položky, kromě vína, produktů „baby beef“, cukru (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Albánie, Černá Hora) a některých druhů ryb a konzervovaných rybích produktů, pro které jsou stanoveny celní kvóty. Dále se u některých produktů ovoce a zeleniny, ruší valorická část cla a u některých zpracovaných výrobků jsou cla snížena (Srbsko – vybrané ochucené jogurty, margaríny a mléčné pomazánky, cukrová kukuřice, některé druhy karamel, lihovin, etylalkoholu, cigaret a tabákových výrobků; Srbsko, Bosna a Hercegovina, Albánie, Černá Hora – přípravy a konzervy z ryb). Na straně zemí Západního Balkánu jsou uplatňovány celní kvóty na víno a na některé další zemědělské produkty a potraviny (Bosna a Hercegovina – živá hospodářská zvířata a některé druhy masa; Albánie – některé druhy pšenice a souřeže; Makedonie – vepřové maso, drůbeží maso, sušené mléko, máslo, sýry a tvaroh, některé citrusové plody, některé semena kukuřice, uzeniny a konzervy z masa a drobů, surový slunečnicový, řepkový a sojový olej, cukrová řepa a třtina a některé přípravy k výživě zvířat; Černá Hora – některé druhy ryb a konzervovaných rybích produktů). Ve většině ostatních případů se zboží z EU vyváží bezcelně nebo se sníženým clem. Dohody dále zahrnují ochranu zeměpisných označení a označení původu vín a lihovin a v některých případech i ochranu zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora).

Koncem července 2013 byl Radou EU schválen mandát pro zahájení jednání o SAA mezi EU a **Kosovem**, která by měla nahradit nyní uplatňovaný systém preferenčního přístupu Nařízení Rady (ES) č. 1215/2009 z listopadu 2009, kterým se zavádějí mimořádná obchodní opatření pro země a území účastnící se procesu stabilizace a přidružení.

V květnu 2009, za Předsednictví České republiky v Radě EU, byla zahájena jednání o Komplexní ekonomické a obchodní dohodě EU s **Kanadou**. I přes původní předpoklad, že jednání potrvají maximálně dva roky, došlo k jejich ukončení až v říjnu 2013. Výsledkem zemědělské části negociací, která patřila mezi jednu z nejcitlivějších oblastí, je mj. i stanovení bezcelních kvót na dovoz sýrů z EU do Kanady a na dovoz hovězího, vepřového masa a sladké kukuřice z Kanady do EU. Pokud jde o zájmy ČR v oblasti zemědělství, vedle zlepšení přístupu na trh Kanady formou uvolnění dovozních cel u mléčných výrobků, se mezi hlavní cíle řadila ochrana zeměpisných označení českých piv a chmele. Finální podoba dohody však nebyla k datu předložení publikace do tisku známa.

V červnu t.r. byl Radou EU schválen mandát pro zahájení jednání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství mezi EU a **Spojenými státy americkými (USA)**. Dle předpokladů bude zemědělství a potravinářství patřit mezi klíčové oblasti vyjednávání. Vedle zlepšení přístupu na trh v obchodu se zbožím budou mezi hlavní oblasti negociací patřit regulatorní otázky, tj. konkrétně ve vztahu k zemědělství jde o sanitární a fytosanitární opatření, pro která obě země uplatňují zcela rozdílné systémy. V červenci se uskutečnilo první kolo jednání, druhé kolo bylo z důvodu politické situace v USA odloženo. ČR bude v dohodě prosazovat odstranění a zlepšení administrace celních kvót USA a zlepšení přístupu na trh USA zejména u mléčných výrobků, cukrovinek, alkoholických a nealkoholic-

kých nápojů, sladu a chmele. U SPS otázek má ČR zájem především na odstranění stávajících a minimalizaci uplatňování nových sanitárních opatření představujících neodůvodněné překážky obchodu (nyní např. kauzy BSE, TSE, Schmallenberg virus). Zároveň ČR podporuje zachování stávajících sanitárních standardů EU zejména v oblasti ošetřování masa, a to i přes jejich vazbu na obchodní spory EU – USA ve WTO.

V roce 2007 bylo na straně EU rozhodnuto o zahájení jednání zaměřeného na uzavření biregionální dohody o volném obchodu (FTA) EU-ASEAN⁵. Poté, co se tento přístup ukázal jako nepružný a komplikovaný, začala EU jednat bilaterálně s jednotlivými členskými zeměmi uskupení ASEAN. Jednání EU se **Singapurem** byla dokončena v prosinci 2012 s tím, že parafování dohody proběhne ve 2. polovině roku 2013. Sjednání dohody zcela uvolní již tak liberální podmínky dovozu zemědělských a potravinářských produktů do Singapur, protože od okamžiku vstupu dohody v platnost sníží Singapur veškerá svá dovozní cla na úroveň 0 %. Dohoda rovněž zajišťuje ochranu pěti českých zeměpisných označení (České pivo, Žatecký chmel, Českobudějovické pivo, Budějovický měšťanský var, Budějovické pivo), přičemž pro označení týkající se budějovických piv je dojednána koexistence s obchodními známkami pivovaru Anheuser Bush (Budweiser). Pokrok v negociacích EU s **Malajsií** je pomalejší a v současné době se jejich intenzita podstatně snížila. ČR v jednáních prosazuje snížení celních sazeb především u piva, cukrovinek a alkoholických nápojů. Dohoda by měla zajistit ochranu pěti českých zeměpisných označení (České pivo, Žatecký chmel, Českobudějovické pivo, Budějovický měšťanský var, Budějovické pivo). Jednání o FTA s **Vietnamem** a **Thajskem** byla zahájena v červnu 2012, resp. v březnu 2013 a jsou tedy na samém počátku. Ofenzivními oblastmi ČR jsou snížení dovozních celních sazeb, zajištění široké ochrany zeměpisných označení a maximální konvergence SPS legislativy partnerských zemí s legislativou EU.

Indie je obchodní partner uplatňující poměrně protekcionistickou dovozní politiku s malou ochotou otvírat svůj trh dovozům ze zahraničí. Navíc uplatňuje řadu netarifních překážek obchodu⁶, z nichž některé jsou používány diskriminačním způsobem. Bohužel v důsledku nemožnosti najít kompromis ve vzájemných nabídkách koncesí se jednání o DCFTA mezi EU a Indií v loňském roce zabrzдила a jejich obnovení čeká na rozhodnutí indické vlády, která vzejde z příštích parlamentních voleb (jaro 2014).

Po důkladné studii o přínosech a po intenzivní diskusi s podnikateli (zejména v automobilovém průmyslu) započaly negociace o DCFTA mezi EU a **Japonskem** v březnu 2013. Zájemem ČR v těchto jednáních je v oblasti zemědělského a potravinářského zboží snížení japonských celních sazeb na mléčné výrobky, sblížení veterinárních a fytosanitárních předpisů a ochrana zeměpisných označení. Pokud jde o negociační proces, očekávají se velice složitá jednání zejména v nezemědělské oblasti (průmyslové výrobky, služby, veřejné zakázky) a není vyloučeno, že by mohlo dojít k suspenzi jednání, nebudou-li tato jednání probíhat uspokojivě co do jejich rychlosti i ambicí.

S cílem zabránit klamání spotřebitelů neoprávněným používáním zeměpisných označení zejména pro zemědělskou a potravinářskou produkci zahájila EU v roce 2010 jednání s **Čínou** o Dohodě o ochraně zeměpisných označení. Dohoda bude zahrnovat omezené množství označení původem z EU (pro ČR Evropská komise navrhuje Českobudějovické pivo a Žatecký chmel, ČR dále požaduje ochranu i pro České pivo) a reciproční počet označení původem z Číny. Nicméně podrobnosti dohody jsou stále nejisté, neboť nepanuje shoda na stupni ochrany, rozsahu chráněných zeměpisných označení

5 Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur, Thajsko, Brunej, Vietnam, Laos, Barma a Kambodža.

6 překážky jiné než celní

(Čína prosazuje zařazení i nezemědělských produktů) ani na krocích vedoucích k dalšímu rozšiřování registru.

Jedním z nejvýznamnějších cílů **Euro-Středomořského partnerství** je vytvoření Euro-středomořské zóny volného obchodu, jejímiž základními stavebními kameny jsou obchodní části asociačních dohod, které má EU s příslušnými zeměmi uzavřeny. Obchodní část Asociačních dohod s řadou zemí EUROMEDu (Tunisko, Maroko, Jordánsko, Egypt, Izrael, Alžírsko, Libanon, Palestina, Sýrie, Libye a Turecko) je již implementována, proto má EU záměr s některými z nich přikročit ke kvalitativně vyšší smluvní základně, a to formou Komplexní a prohloubené dohody o volném obchodu (DCFTA). V dubnu 2013 byla zahájena jednání o DCFTA s **Marokem**, mandát pro jednání existuje ještě ve vztahu k **Egyptu, Jordánsku a Tunisku**. Vzhledem k tomu, že EU má se všemi čtyřmi zmíněnými zeměmi sjednat protokol o dodatečné liberalizaci obchodu se zemědělskými a potravinářskými výrobky, lze přínosy budoucích DCFTA z hlediska agrárního zahraničního obchodu spatřovat spíše ve sjednocování regulatorních předpisů a pravidel (SPS) a vyšší ochraně zeměpisných označení produktů původem z EU a potažmo ČR.

4. Prioritní a zájmové země z pohledu MZe

V souladu s projektem Ministerstva zemědělství na podporu vyhledávání exportních příležitostí pro agrobyznys⁷ bylo vytipoováno 14 zemí mimo Evropskou unii, které jsou pro český obchod významné nebo představují potenciální příležitosti pro české exportéry do budoucna. Vzhledem k rozdílným kritériím pro výběr byly země rozděleny do dvou skupin, a to na skupinu zemí prioritních a skupinu zemí zájmových.

Prioritní země představují teritoria, ve kterých ČR realizuje významný podíl svého zemědělského a potravinářského vývozu, má zde dlouhodobé historické renomé, existuje v nich zájem o české technologie a/nebo současně patří mezi země přednostního zájmu české zahraniční politiky (iniciativa ČR/EU pro země Východního partnerství apod.). S výjimkou zemí celní unie Rusko, Bělorusko, Kazachstán se všemi prioritními zeměmi existuje či je vyjednávána dohoda o volném obchodu. Patří sem tyto státy:

Rusko	Ukrajina
Bělorusko	Kazachstán
Gruzie	Arménie
Srbsko	Bosna a Hercegovina
Čína	Vietnam

Mezi **zájmové země** patří rozvinuté ekonomiky, které jsou rovněž významnými hospodářskými partnery v oblasti celkového zahraničního obchodu, nicméně hlavní potenciál pro český agrární vývoz spočívá v exportu tradičních a kvalitních zpracovaných zemědělských výrobků a speciálních potravin. Jsou zde zahrnuty státy, které nejvíce dováží zpracované zemědělské produkty. S těmito zeměmi je buď ze strany EU uzavřena dohoda o volném obchodu, či plánováno zahájení negociací o takovémto aktu. Sem byly zahrnuty tyto státy:

Japonsko	Korea
Spojené státy americké	Kanada

Vzhledem k současnému zaměření proexportní politiky ČR na vývoz výrobků s vyšší přidanou hodnotou byly pro potřebu dalšího směřování proexportní politiky států vyhodnoceny statistiky zahraničního obchodu ČR se zpracovanými zemědělskými výrobky, u kterých:

- existují tradiční vývozy,
- výrobky jsou z mezinárodního hlediska konkurenceschopné
- existuje u nich exportní potenciál do budoucna.

⁷ Agrobyznys = obchod se zemědělskými a potravinářskými produkty + obchod se zemědělskými a potravinářskými technologiemi

Skupina sledovaných zpracovaných zemědělských výrobků pak zahrnuje tyto položky: **mléčné výrobky (KN 0402, 0403, 0404, 0405, 0406), slad (KN 1107), chmel (KN 1210), rostlinné výtažky a pektiny (KN 1302), uzeniny (KN 1601), masné konzervy a paštiky (KN 1602), cukrovinky (KN 1704, 1806), droždí (KN 2102), omáčky, polévky apod. (KN 2103, 2104), zmrzliny (KN 2105), ostatní potravinářské přípravky (KN 2106) a alkoholické nápoje (KN 2203, 2204, 2208) – dále jen „Vybraná skupina zpracovaných výrobků“.**

Pro samotný výběr prioritních zemí pak byla použita tato kritéria:

- agrární vývozy⁸ ČR do dané mimounijní země;
- celkové agrární dovozy dané mimounijní země;
- agrární vývozy EU do dané mimounijní země;
- vývozy ČR zemědělských a potravinářských technologií do dané země⁹;
- podíl českého dovozu vybraných zpracovaných výrobků do dané země na celkových dovozech vybraných zpracovaných výrobků do této země;
- podíl českého dovozu vybraných zpracovaných výrobků do dané země na dovozech vybraných zpracovaných výrobků EU do této země;
- historické vazby;
- obchodně-politické podmínky vzhledem k ČR/Evropské unii.

Prioritní země

Tradičně nejvýznamnějším mimounijním obchodním partnerem ČR v oblasti agrárního obchodu je **Ruská federace**. Agrární obchod s Ruskem je dlouhodobě výrazně přebytkový a jeho obrat činil v roce 2012 zhruba 94,4 milionů EUR (z toho vývozy ČR představovaly 93,7 %). Vývozy skupiny vybraných zpracovaných výrobků z ČR se podílely na celkovém vývozu zhruba polovinou hodnoty (50,2 mil. EUR). Na celkových dovozech vybraných zpracovaných výrobků EU do Ruska se ČR ale podílela jen 1,8 % a je zde zřejmý potenciál pro další zvyšování českých vývozů. V případě vývozů zemědělských a potravinářských technologií, a pokud mluvíme o mimounijních zemích, vykazuje ČR vzhledem k Rusku nejvyšší hodnotu exportu (43,7 mil. EUR)¹⁰. Ruská federace vstoupila v roce 2012 do WTO, což by mělo v budoucnu vést ke zlepšení tržního prostředí v této zemi i v oblasti zemědělství. Neopomenutelným faktorem je existence Celní unie Rusko, Bělorusko, Kazachstán, ve které platí jednotné obchodní podmínky (jejich základem jsou právě celní koncese Ruské federace).

Ukrajina je z hlediska mimounijního agrárního obchodu ČR druhou nejvýznamnější destinací, a to nejen díky tradičně blízkým vzájemným vztahům. I přes silnou orientaci Ukrajiny na zemědělskou produkci vykazuje bilance vzájemného agrárního obchodu na straně ČR přebytek. V roce 2012 byl obrat AZO 56 mil. EUR (z toho vývozy ČR tvořily přibližně 74 % – 41,7 mil. EUR). Skupina vybraných zpracovaných výrobků se na vývozech podílela zhruba polovinou (18,4 mil. EUR). Podstatný je rovněž

8 Agrární vývoz – vývoz kapitol kombinované celní nomenklatury 01-24

9 Pro potřeby této publikace byly vybrány tyto položky celní nomenklatury 841720, 841931, 842111, 8432, 8433, 8434, 8435, 8436, 8437, 8438, 847920, 8701, 871620.

10 Údaj za rok 2012.

podíl dovozů vybraných zpracovaných výrobků ČR na těchto dovozech Evropské unie na Ukrajinu (5,3 %), stejně jako podíl na světových dovozech těchto produktů na Ukrajinu (cca 2 %). Současně i zemědělské a potravinářské technologie tvoří podstatnou část hodnoty celkových českých vývozu do této země. Velkou příležitostí pro české vývozce bude představovat vstup dohody o volném obchodu EU-Ukrajina v platnost, který se předpokládá do konce r. 2013. Ukrajina patří mezi prioritní země zahraniční politiky ČR (iniciativa Východní partnerství), kam směřuje finanční a politická pomoc EU.

Z hlediska historie je tradiční partnerskou obchodní zemí ČR i **Bělorusko**, se kterým měla ČR v roce 2012 při vzájemném obratu agrárního obchodu ve výši 8,4 mil. EUR výrazně aktivní saldo a vývozy ČR představovaly zhruba 85 % (7,1 mil. EUR). Skupina vybraných zpracovaných výrobků se na vývozech podílela 4,1 mil. EUR. Ze všech mimounijních zemí vykazuje ČR právě u Běloruska nejvyšší podíl dovozů vybraných zemědělských výrobků pocházejících z EU (5,8 %). V roce 2012 byly do Běloruska vyvezeny zemědělské a potravinářské technologie za 9,4 mil. EUR.

S **Kazachstánem** má ČR aktivní saldo vzájemného agrárního obchodu. V roce 2012 tvořily vývozy z ČR zhruba 87 % (4,8 mil. EUR) celkového obratu, který dosáhl přibližně 5,5 mil. EUR. Skupina zpracovaných výrobků se na vývozech podílela hodnotou 0,9 mil. EUR. I do této země se ČR daří tradičně vyvážet zemědělské a potravinářské technologie – v roce 2012 zhruba v hodnotě 4,7 mil. EUR. Kazachstán je spolu s Ruskem a Běloruskem součástí celní unie a lze tak v tomto prostoru využít výhod jednotného trhu (bezbariérový obchod).

Dovozní potenciál **Gruzie** lze navázat na velmi úzké hospodářsko-investiční vazby, které nyní ČR v této zemi má (ČR je v Gruzii významným investorem). Dále je možné navázat na probíhající projekty zahraniční rozvojové spolupráce (v sektoru zemědělství se v roce 2012 realizovaly projekty zaměřené na podporu kooperace drobných farmářů, rozvoj jejich kapacit a posklizňové skladové hospodářství). V roce 2012 činil obrat vzájemného agrárního obchodu ČR-Gruzie zhruba 7,6 mil. EUR, avšak agrární vývozy z ČR představují pouze zhruba 17 % z této částky (1,3 mil. EUR). Nicméně, vývozy skupiny zpracovaných výrobků dosáhly v roce 2012 částky 0,9 mil. EUR, tj. 80 % agrárních vývozu. V roce 2012 činil vývoz zemědělských a potravinářských technologií z ČR do Gruzie hodnoty 2,6 mil. EUR. V současnosti probíhají jednání o Asociační dohodě EU-Gruzie, jejíž součástí je Prohloubená a komplexní dohoda o volném obchodu. Země patří mezi prioritní země zahraniční politiky ČR (iniciativa Východní partnerství), kam směřuje finanční a politická pomoc EU.

Historické vazby na ČR hrají roli i v případě **Arménie**. Země patří mezi prioritní země zahraniční politiky ČR a od roku 2010 probíhají jednání o Asociační dohodě EU-Arménie, jejíž součástí je Prohloubená a komplexní dohoda o volném obchodu. I přes nízký obrat vzájemného agrárního obchodu (v roce 2012 to bylo zhruba 1,3 mil. EUR), představuje podíl českých agrárních dovozů do Arménie na agrárních dovozech z EU relativně vysokou část – 2,8 %.

Mezi tradiční obchodní partnery ČR patří i země bývalé Jugoslávie. V roce 2012 dosáhl obrat vzájemného agrárního obchodu se **Srbskem** 22,8 mil. EUR, z toho vývoz ČR činil 8,9 mil. EUR. Podíl skupiny vybraných zpracovaných výrobků na vývozech byl zhruba 65 % (5,8 mil. EUR). Za zmínku stojí i skutečnost, že podíl dovozů ČR do Srbska na celkovém dovozu těchto produktů do Srbska patří mezi nejvyšší. Příležitosti se nabízí také v navázání na projekty zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Na politické úrovni byl učiněn pokrok ve směřování Srbska do EU, který ČR podporuje. Od 1. září 2013 je v platnosti Stabilizační a asociační dohoda EU-Srbsko.

Bosna a Hercegovina patří mezi země, se kterými vykazuje ČR pozitivní saldo vzájemného agrárního obchodu. V roce 2012 tvořil vývoz ČR do této země zhruba 88 % (4 mil. EUR) z celkového obratu 4,5 mil. EUR. Skupina zpracovaných výrobků se na této hodnotě podílela zhruba 1,6 mil. EUR.

I do této země se daří úspěšně vyvážet zemědělské a potravinářské technologie, zejména traktory. V roce 2012 dosahovaly vývozy v této oblasti hodnoty 1,6 mil. EUR. Bosna a Hercegovina má od roku 2008 podepsanu Stabilizační a asociační dohodu s EU s cílem směřování ke členství v EU. V roce 2010 byla také uzavřena dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zahraničního obchodu a ekonomických vztahů Bosny a Hercegoviny o hospodářské spolupráci. Navíc v Bosně a Hercegovině probíhá zahraniční rozvojová spolupráce financovaná ČR, ve které zemědělství představuje jednu z priorit.

Dle výše obratu vzájemného agrárního obchodu (111 mil. EUR) představuje **Čína** jednoho z předních obchodních partnerů ČR. I přesto, že je saldo vzájemného agrárního obchodu výrazně pasivní a vývozy ČR v roce 2012 dosáhly pouze 17,3 mil. EUR, vývozy do Číny trvale rostou. Skupina vybraných zpracovaných výrobků se podílela na vývozech ČR do Číny z více než 90 % (16 mil. EUR). Příležitosti pro české exportéry spočívají především ve stále rostoucí kupní síle obyvatel Číny a rostoucích nárocích obyvatel jak na širší sortimentu potravin, tak i na jejich kvalitě. Současně probíhají jednání EU – Čína o dohodě o ochraně zeměpisných označení potravin, vín a lihovin, která by měla zajistit ochranu i českým zeměpisným označením potravin na čínském trhu (např. pivo, chmel).

V roce 2012 dosáhl obrat vzájemného agrárního obchodu mezi ČR a **Vietnamem** 34,8 mil. EUR, přičemž český vývoz činil pouze necelých 7 % z této částky (2,3 mil. EUR). Hodnota vývozu skupiny zpracovaných produktů představovala 1,7 mil. EUR. Mimo to ČR vyvezla v roce 2011 do Vietnamu zemědělské a potravinářské technologie v hodnotě 0,9 mil. EUR. Vzhledem k historické provázanosti obou zemí se zde skrývá obrovský potenciál pro české vývozce. Mnoho vietnamských občanů zná české zemědělské produkty. V letech 2006 až 2010 se ve Vietnamu uskutečnily projekty rozvojové spolupráce v oblasti zemědělství, na které je možné navázat. Další perspektivu skýtají nedávno zahájená jednání o dohodě o volném obchodu s EU.

Zájmové země

I přes zeměpisnou vzdálenost i **Japonsko** představuje potenciální příležitost pro české exportéry, protože jde o jednoho z největších světových dovozců potravin. Relativně malý obrat agrárního obchodu v roce 2012 (17,4 mil. EUR) je tvořen z více než 90 % (15,9 mil. EUR) českým exportem a agrární obchod je tedy výrazně přebytkový. Skupina vybraných zpracovaných výrobků se na vývozech podílela podstatně, a to 15,5 mil. EUR (většinu vývozu však představují chmelové pelety). V případě těchto komodit se Japonsko řadí mezi jedno z předních dovozců potravin z EU. Trvalý zájem japonské strany je o chmel a pivo ze sladu. Příležitosti může představovat nedávno zahájené jednání EU – Japonsko o dohodě o volném obchodu.

Vývozy ČR do **Jižní Koreje** s obratem AZO 8,9 mil. EUR v roce 2012 zaznamenaly v porovnání s rokem 2011 nárůst o více než 55 procent na hodnotu 5,4 mil. EUR. Hodnota vývozu referenční skupiny produktů byla 2,6 mil. EUR. Vzhledem k tomu, že i Jižní Korea představuje významného dovozce potravin, je příležitostí pro české exportéry skutečnost, že vstupem v platnost dohody o volném obchodu v červenci 2011 došlo k okamžitému odstranění dovozních cel pro většinu výrobků na obou stranách a další liberalizace bude pokračovat do roku 2028.

Spojené státy americké představují perspektivní (největší dovozce zemědělských produktů EU), avšak velmi náročný trh. Obrat vzájemného agrárního obchodu ČR – USA v roce 2012 činil 91,8 mil. EUR

a agrární vývozy ČR tvořily pouze 24 % (22 mil. EUR) jeho hodnoty. Skupina vybraných zpracovaných výrobků se na vývozech ČR podílela podstatně, a to 17,8 mil. EUR. Ve srovnání cílových destinací těchto vývozu z ČR figurují USA však na třetím místě (za Ruskem a Ukrajinou) a je zřejmé, že právě v oblasti kvalitních a specifických vysoce zpracovaných potravin je USA perspektivním trhem (USA jsou jedním z největších světových dovozců těchto produktů). V roce 2012 dosáhly vývozy zemědělských a potravinářských technologií z ČR do USA hodnoty 14 mil. EUR. Výzvou pro české exportéry může být uzavření komplexní dohody o volném obchodu mezi EU a USA. Jednání o této dohodě byla zahájena v červnu 2013.

Také **Kanada** je světovou zemědělskou velmocí. Vzájemný obrat agrárního obchodu činil v roce 2012 34,2 mil. EUR (z toho dovoz z Kanady do ČR představoval 26,7 mil. EUR). Skupina vybraných zpracovaných produktů se na agrárních vývozech (7,5 mil. EUR) podílela částkou 6,8 mil. EUR, tj. z 90 %. Kanada však patří v těchto zpracovaných komoditách mezi pět největších dovozců zboží z EU a možný potenciál pro navyšování podílu vývozu ČR zde jistě existuje. Velkou příležitostí pro české exportéry může přinést Komplexní ekonomická dohoda EU s Kanadou, jejíž jednání byla uzavřena v říjnu 2013.

Na následujících stránkách předkládáme základní informace o obchodních podmínkách jmenovaných prioritních a zájmových zemí spolu s přehledem o jejich zahraničním obchodu ČR/EU zpracovaných ze zdrojů ČSÚ a Eurostat. Informace jsou uvedeny v této struktuře:

- Úvodní charakteristika země z hospodářského pohledu;
- Vývoj agrárního obchodu ČR a EU s danou zemí vč. hlavních vývozních položek (s barevným rozlišením aktivního/pasivního salda obchodní bilance);
- Hlavní agrární dovozní položky dané země a procentický podíl jejich hlavních dodavatelů v roce 2012;
- Mezinárodní obchodní dohody dané země s ČR/EU;
- Mezinárodní obchodní dohody dané země vs. ostatní země;
- Obchodní politika dané země;
- Překážky obchodu (dovozu) dané země;
- Konkrétní podmínky uplatnění na trhu dané země;
- Zahraniční rozvojová spolupráce ČR v dané zemi;
- Souhrn/Závěr.

Ruská federace

Rozloha	17 075 400 km ²
Počet obyvatel	143,1 miliónů
HDP/obyvatele	17 700,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Agrární sektor RF se potýká s chronickými a dlouhodobě neřešenými problémy (nízká úrodnost zemědělské půdy, zastaralé technické zařízení, nedostatečné finanční zajištění podniků). Zemědělská výroba není příliš efektivní; produktivita práce je nízká. Ke zlepšení situace v zemědělství by měla přispět realizace státního programu „Program rozvoje zemědělského sektoru na období 2013–2020“, který je zaměřený na získání úvěrových prostředků (5,2 bil. RUB pro živočišnou a 1,7 bil. RUB na rostlinnou výrobu).

Hlavními současnými spotřebitelskými trendy v RF je přesun poptávky směrem ke zdravým produktům a zvyšující se zájem o hotová jídla a polotovary. Konkrétně stoupá poptávka po jogurtech, cereáliích a produktech s nízkým obsahem tuku, ale také po rybách, mořských plodech a drůbežím masu. Výrazně roste spotřeba zeleniny a ovoce. Zvyšuje se prodej balených potravin, zejména se jedná o kojeneckou stravu, svačtinové tyčinky, polévky, pomazánky, sýry, mléčné výrobky, mražené potraviny a zmrzliny. Z alkoholických nápojů je pro vývoz perspektivní víno a vybrané destiláty.

S ohledem na růst poptávky po kvalitní zemědělské a potravinářské produkci roste rovněž poptávka po technologiích pro zpracování potravin. Za perspektivní oblasti potravinářských technologií jsou považována následující odvětví: maso a masné výrobky, sušené mléko, smetana, máslo, konzervované mléko, těstoviny, cukr, cukrovinky, mražené ovoce a zelenina, minerální vody.

Rusko je v agrárním zahraničním obchodu tradičně největší partner ČR za hranicemi EU. Z agrárních produktů se na trhu RF nejvíce prosazuje pivo, vejce, mák, nečokoládové cukrovinky a slad. Trend růstu vzájemného obchodu pokračuje i v letošním roce. Vzájemná spolupráce v sektoru

agro-potravinářských technologií probíhá zejména v těchto oblastech: budování farem pro chov skotu a živočišnou výrobu, budování skladovacích kapacit, oblast genetiky rostlin a pěstování chmele, plemenářství, semenářství, testování plemenných zvířat, využívání moderních technologií v zemědělství a potravinářství. O tyto aktivity byl projeven zájem na obou stranách.

Vývoj AZO s Ruskem		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	82	53	64	76	88	47	*	56	63	64	71	34
	Dovoz	4	3	5	7	6	5	*	2	2	3	3	3
	Obrat	86	56	69	83	94	52	*	58	65	67	74	37
	Saldo	78	50	59	69	78	42	*	54	61	61	68	31
EU	Vývoz	8 757	6 931	9 213	10 400	11 326	5 819	6 354	5 576	7 056	7 516	71 04	3 833
	Dovoz	1 120	957	909	1 375	2 095	963	2 366	2 519	1 820	3 288	5 323	2 005
	Obrat	9 878	7 889	10 125	11 776	13 422	6 783	8 720	8 096	8 876	10 805	12 428	5 839
	Saldo	7 636	5974	8 303	9 025	9 231	4 856	3 987	3 057	5 235	4 228	1 781	1 827

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Ruska v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 2203 – pivo	20 569	13 393	16 448	16 969	19 988	11 002	*	18 853	22 165	22 100	24 651	13 499
	KN 0407 – vejce	0	216	2 307	7 457	11 088	6 267	0	67	664	2 446	3 509	1 825
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	3 019	3 612	5 771	6 494	9 009	5 117	2 401	2 910	4 195	5 403	7 226	3 375
	KN 1704 – cukrovinky bez kakaa	12 747	7 119	5 710	8 649	7 233	2 467	6 291	3 345	3 181	4 040	2 997	1 008
	KN 1207 – olejnatá semena	12 557	5 121	4 549	5 407	6 652	3 036	5 200	4 778	4 561	5 723	6 589	2 406
	KN 1107 – slad	1 267	1 190	2 159	4 295	5 899	2 755	2 516	2 479	8 020	12 654	14 918	6 378
EU	KN 0406 – sýry	585 584	462 781	755 368	785 182	909 700	461 976	162 908	156 001	215 954	207 908	246 380	123 350
	KN 0203 – vepřové maso	544 821	464 857	610 810	774 512	774 454	422 481	274 048	233 748	304 680	355 098	309 895	165 552
	KN 2208 – nedenaturovaný alkohol	401 093	247 205	403 875	548 393	747 593	265 650	52 308	42 013	63 473	82 208	102 704	37 385
	KN 0808 – jablka, hrušky	401 596	318 456	416 096	452 729	527 478	365 663	587 725	677 627	809 504	773 192	1 016 053	698 431
	KN 2204 – víno	388 189	268 083	390 272	462 775	496 282	214 670	334 643	269 632	399 607	400 155	280 967	97 643
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	369 111	357 187	384 451	433 254	481 257	224 871	362 745	341 040	360 015	373 024	383 000	163 657

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Mezinárodní obchodní dohody Rusko – ČR/EU

- Dohoda EU – RF o partnerství a spolupráci (PCA, 1997). Od r. 2008 probíhá jednání o tzv. Nové dohodě o partnerství. Půjde o dohodu nepreferenční, nicméně bude představovat základ pro vzájemné ekonomické vztahy EU-Rusko.
- Mezivládní Dohoda mezi ČR a RF o hospodářské, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci (2005).
- Dohoda mezi vládami ČR a RF o hospodářské a vědeckotechnické spolupráci v oblasti zemědělsko-průmyslového komplexu (srpen 1993).
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti veterinární péče (červen 1994).
- Dohoda ČR – Rusko o podpoře a vzájemné ochraně investic (1994).

Mezinárodní obchodní dohody Rusko – ostatní země

- Rusko je členem celní unie Rusko – Bělorusko – Kazachstán (od r. 2010)
- Rusko má uzavřenu dohodu o volném obchodu se Srbskem (FTA – r. 2000)
- Euroasijské hospodářské společenství (EEC) vzniklo v roce 2001 s cílem organizačně-právního sjednocování ekonomik Běloruska, Kyrgyzstánu, RF a Tádžikistánu. V současné době má EEC 6 členů (Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, RF, Tádžikistán, Uzbekistán) a 3 pozorovatele (Ukrajina, Moldavsko, Arménie).
- V zemích SNS (členové i pozorovatelé EEC) nyní probíhá proces ratifikace Dohody o vytvoření Zóny volného obchodu, kterou v r. 2011 podepsalo 8 zemí – (Rusko, Bělorusko, Ukrajina, Kazachstán, Moldavsko, Kyrgyzstán, Arménie, Tádžikistán). Pro Rusko vstoupila dohoda v platnost v září 2012. Od r. 2015 hodlá EEC vystupovat pod názvem Euroasijská Unie (Euroasian Union).

Obchodní politika Ruské federace

Rusko je členem WTO od r. 2012.

Z hlediska dovozu si Rusko nejvíce chrání tyto skupiny zboží – nápoje, tabák, živá zvířata a výrobky z obilovin. Rusko uplatňuje smluvní celní kvóty pro dovoz hovězího masa, vepřového masa, drůbežího masa a syrovátky.

Hlavními agrárními exportními položkami RF jsou zejména pšenice, dále pak slunečnicový olej, tabákové výrobky, nápoje a ječmen. Agrární vývoz je směřován především do Kazachstánu, EU, Egypta a Běloruska.

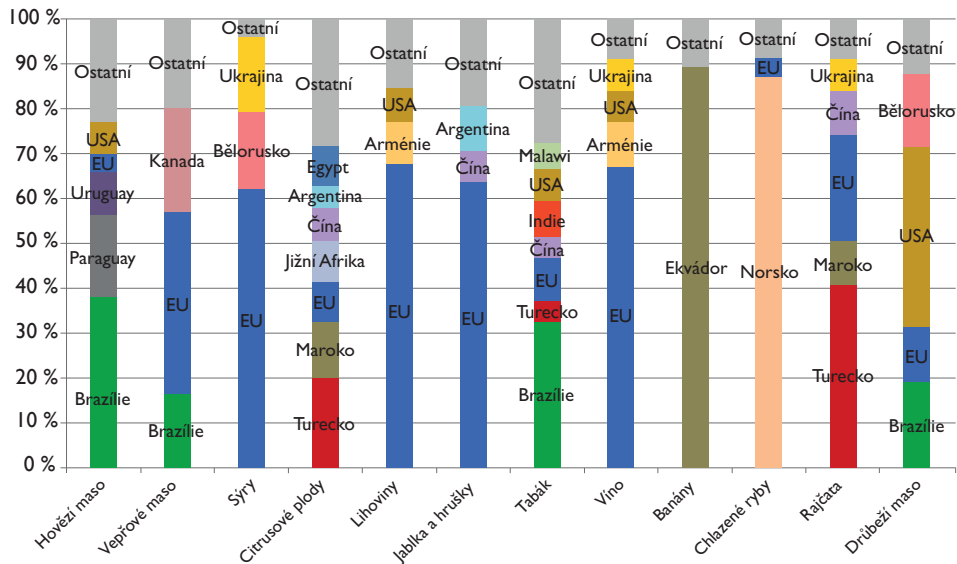
Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží činí 14 %. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 5,7 %.

V průběhu několika následujících let lze vzhledem ke vstupu RF do WTO v r. 2012 očekávat postupné zlepšení přístupu na ruský trh. Rusko by své závazky spojené se vstupem do WTO mělo

splnit v horizontu sedmi let. Z hlediska zemědělství lze hlavní přínos pro potenciální české exporty spatřovat v povinnosti Ruska plnit podmínky Dohody SPS a Dohody TBT WTO.

Za reálný termín vstupu RF do OECD je označován konec roku 2013, resp. rok 2014.

Hlavní agrární dovozní položky Ruska a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2012

Zdroj: WTO

Překážky obchodu

Prostřednictvím tzv. netarifních překážek obchodu (např. SPS opatření) RF stále reguluje dovozy způsobem, který lze označit jako neodpovídající pravidlům Světové obchodní organizace. Nyní by měla při zavádění těchto typů opatření postupovat v souladu s ustanoveními příslušných dohod WTO.

Dle informací vývozců je doposud největší překážkou pro zvýšení agrárního exportu do Ruska nepředvídatelnost chování partnera a často se měnící podmínky dovozu (poplatky, licence, nutnost registrace, zbytečné požadavky na veterinární a fytosanitární předpisy, nadstandardní požadavky na provádění kontrol a nadměrné požadavky na účast ruských zástupců při certifikaci vyvážejících firem).

S výše uvedenými obchodními bariérami souvisí pokračující tvorba nových sanitárních pravidel a technických předpisů související s vytvářením Euroasijské unie.

V březnu 2012 zavedla RF zákaz dovozu prasat (s výjimkou plemenných zvířat) pro celou EU

z důvodu nedůvěry RF k veterinárnímu dozoru v zemích EU (úhyny při přepravě, nález bakterie Salmonely ve vepřovém mase).

RF informovala v červnu 2013 EK o nových podmínkách a požadavcích na laboratorní vyšetření, pokud jde o nákazu způsobenou virem Schmallenberg při dovozu domácích a volně žijících přežvýkavců a jejich genetického materiálu. Podmínky jsou pro většinu dovozců z EU prakticky nesplnitelné.

Konkrétní podmínky uplatnění na ruském trhu

Před vstupem na ruský trh je vhodné, aby si vývozce nechal zpracovat pro daný segment marketingový výzkum, který se zaměří na cílovou skupinu, ale také na místní konkurenci a distribuční kanály.

Jednou z nejvýhodnějších forem vstupu na ruský trh je účast na odvětvových veletrzích. Doporučovaným způsobem vstupu na trh je spolupráce s místním, dobře prověřeným partnerem nebo založení vlastního zastoupení firmy v Rusku.

Pro úspěšné působení na ruském trhu je doporučováno kombinovat vývoz s výrobní a technologickou kooperací a s tím spojené zakládání společných podniků.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Rusko nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- **Potenciál trhu Ruské federace pro tuzemské zemědělské a potravinářské podniky je stále veliký a existují perspektivy jeho rozvoje i do budoucna.**
- **Ruský potravinářský průmysl není schopen uspokojit domácí spotřebu.**
- **Vstup Ruska do WTO by s ohledem na postupnou liberalizaci obchodu a s předpokládaným odstraňováním netarifních překážek obchodu měl přinést nové příležitosti pro české podnikatele.**
- **Mezi hlavní problémy spojené s přístupem na ruský trh i nadále podnikatelé jmenují byrokracii, korupci a nedostatečnou infrastrukturu.**
- **Vybrané české potraviny se těší na ruském trhu velké oblibě. Jedná se například o pivo, lihoviny, vybrané mléčné a masné produkty, cukrovinky a mák.**
- **Špatný technický stav a vybavení agrárního sektoru v Rusku přináší velké perspektivy pro české exportéry zemědělské techniky a technologií.**

Ukrajina

Rozloha

603 500 km²

Počet obyvatel

44,6 miliónů

HDP/obyvatele

7 600,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Ukrajina je zemědělsky orientovaná země s vládní prioritou dalšího rozvoje sektoru zemědělství. Existují tu komparativní výhody v podobě kvalitní půdy a levných vstupů. Hlavním cílem je zvýšení soběstačnosti v produkci potravin. Ten je naplňován systémem státní podpory ve formě dotací do živočišné výroby, minimálními cenami (obilniny, skot) a ochrannářskou politikou (drůbež, skot, prasata, cukr).

Zemědělství se podílí na tvorbě HDP Ukrajiny přibližně 10 % a podíl pracujících obyvatel v zemědělství je cca 16 %.

Vláda Ukrajiny podporuje rozvoj zemědělství a agro-potravinářského komplexu, především obilnářství a chov skotu. Státní podporu dostává i oblast pojištění a úvěrování zemědělské produkce, daňová stimulační a kompenzace nákladů na pořízení vyspělé techniky. Potřeba modernizace zemědělské techniky se tak stává důležitým faktorem pro rozvoj ukrajinského zemědělství. Do budoucna se chce vláda Ukrajiny také zaměřit na privatizaci podniků, pozemkové reformy, uvolnění obchodu s půdou (moratorium na prodej půdy prodlouženo do r. 2016) a vytvoření pozemkového katastru.

Důkazem úspěšné česko-ukrajinské spolupráce jsou například výstavba stájí pro výkrm prasat nebo závod na výrobu krmiv pro drůbež a dobytek.

Mezinárodní obchodní dohody Ukrajina – ČR/EU

- Asociační dohoda EU-Ukrajina, jejíž součástí tvoří Dohoda o volném obchodu, byla parafována 30. března 2012. Ratifikační proces však v současné době brzdí především politické důvody. Nicméně podpis smlouvy je plánován na listopad 2013 u příležitosti summitu Východního partnerství.

Vývoj AZO s Ukrajinou		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	23	26	33	31	42	19	*	8	13	17	23	10
	Dovoz	11	10	18	16	14	9	*	17	25	20	23	13
	Obrat	34	37	50	47	56	28	*	26	38	37	45	23
	Saldo	12	16	15	15	27	11	*	-9	-12	-4	0	-3
EU	Vývoz	1 753	1 298	1 579	1 812	2 201	997	1 377	1 176	1 259	1 247	1 290	534
	Dovoz	2 390	1 725	1 571	2 577	4 067	1 892	7 528	7 482	4 646	8 382	13 788	6 272
	Obrat	4 143	3 022	3 150	4 389	6 267	2 888	8 905	8 658	5 905	9 629	15 079	6 806
	Saldo	-637	-427	8	-765	-1 866	-895	-6 151	-6 306	-3 387	-7 135	-12 498	-5 738

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky na Ukrajinu v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 0105 – živá drůbež	469	1 007	4 668	6 325	6 409	169	*	127	644	878	896	26
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	3 153	2 918	3 346	3 624	4 835	2 149	1 748	1 785	2 774	2 241	1 986	976
	KN 1207 – olejnatá semena	1 849	111	1 149	3 776	3 716	1 960	923	112	1 180	3 518	3 577	1 530
	KN 1302 – rostlinné šťávy a výtažky	374	4 127	4 340	2 925	3 646	1 470	9	543	617	385	508	196
	KN 1905 – pekařské zboží	0	0	57	89	2 811	1 116	0	0	27	27	1 547	598
	KN 2203 – pivo	1 375	940	1 430	1 893	2 475	1 454	*	1 352	1 796	2 352	2 931	1 767
EU	KN 0203 – vepřové maso	206 344	94 348	79 623	73 581	150 806	43 179	125 400	64 859	56 934	49 740	79 209	22 913
	KN 1005 – kukuřice	43 959	26 372	57 251	114 561	137 169	125 176	19 022	9 091	22 732	41 080	42 283	33 090
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	89 332	88 404	105 388	104 899	122 125	61 492	107 855	95 429	105 116	97 296	106 192	51 600
	KN 2208 – nedenaturovaný alkohol	51 797	35 787	67 878	79 264	104 344	40 755	6 498	6 724	12 987	19 059	20 730	8 718
	KN 2101 – výtaž- ky z kávy a čaje	78 622	79 454	86 652	103 893	104 196	43 719	8 965	9 379	9 983	9 969	9 817	4 326
	KN 2106 – potra- vinové přípravky	89 761	60 640	68 141	80 942	85 168	45 993	24 983	16 804	22 771	23 376	23 968	11 842

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

- Dohoda mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem zemědělství a výživy Ukrajiny o ekonomické, vědeckotechnické a výrobní spolupráci. (1993).
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o spolupráci v oblasti veterinární (1997).
- Dohoda mezi vládou ČR a vládou Ukrajiny o spolupráci na úseku karantény a ochrany rostlin (1997).
- Dohoda mezi vládou ČR a kabinetem ministrů Ukrajiny o ekonomické průmyslové a vědeckotechnické spolupráci (2006).
- Dohoda ČR – Ukrajina o podpoře a vzájemné ochraně investic (1994).
- Ukrajina je zapojena do programu Východního partnerství v rámci Evropské sousedské politiky.

Mezinárodní obchodní dohody Ukrajiny – ostatní země

- Ukrajina má uzavřeny Dohody o volném obchodu (FTA) s těmito zeměmi: Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Tádžikistán, Uzbekistán, Rusko, Gruzie, Makedonie, Turkmenistán, Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko, Černá Hora (má být uzavřena v průběhu roku 2013).
- Jednání o liberalizaci vzájemného obchodu vede Ukrajina se Singapurem, Tureckem, Kanadou, Srbskem, Sýrií, Izraelem, Marokem a Mexikem.

Obchodní politika Ukrajiny

Ukrajina je členem WTO od r. 2008.

Z hlediska dovozu Ukrajina nemá možnost použít zvláštní ochranné opatření.

Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží činí 9,5 %. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 8,4 %.

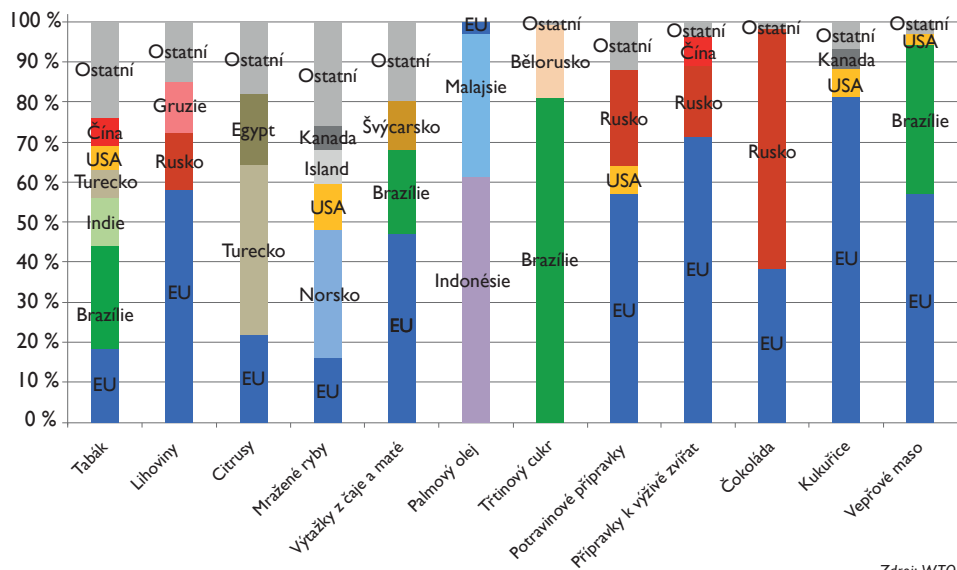
Překážky obchodu

Náročná sanitární a fytosanitární opatření týkající se zejména živočišné produkce (maso, mléko, vejce).

Nedostatečná infrastruktura, nestabilní institucionální rámec a zastaralá technika a technologie znesnadňují spolupráci na větších investičních projektech.

Hlavní agrární dovozní položky Ukrajiny a procentický podíl hlavních dodavatelů v r. 2012

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Ukrajiny

Na Ukrajině se v současnosti nabízí spolupráce s maloobchodními řetězci, které působí i na trhu EU. U potravin se pak ukazuje jako optimální spolupráce prostřednictvím regionálních distributorů, ovšem pod supervizí českých manažerů.

Při vývozu zemědělské komodity na Ukrajinu se uzavírá smlouva přímo s konkrétní farmou či družstvem. Tradiční distribuční kanál je: dovozce vlastníci skladovací prostory a zařizující dovozní formality – regionální velkoobchodní společnost – řetězce maloobchodů.

V současné době je patrná snaha o zjednodušení legislativy v oblasti cel. Zavádí se elektronická deklarace a má být snižován čas celního odbavení a počet potřebných dokumentů.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

V letech 2004–2006 a 2008–2010 probíhaly na Ukrajině projekty rozvojové spolupráce v oblasti inventarizace lesních ekosystémů se společností IFER – Ústav pro výzkum lesních ekosystémů s.r.o. a s Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů. V současné době není Ukrajina zařazena na seznam prioritních zemí české ZRS.

- **Obchodní spolupráce s Ukrajinou nabízí velký potenciál, který se daří naplňovat (rostoucí tendence vývozu z ČR – za rok 2012 více než miliarda Kč). Výhodou jsou tradiční vazby a podobné stravovací návyky, které česká strana může svou nabídkou kvalitního potravinářského zboží uspokojit. Ukrajinský trh je však zároveň citlivý na cenu a plní se konkurenčním zbožím z Asie i západní Evropy.**
- **Zájem je například o mák, kvalitní masné a mléčné výrobky, pivo, krmiva, veterinární léčiva a plemenný materiál.**
- **Perspektivním odvětvím je oblast technologie skladování ovoce a zeleniny a jejich následné zpracování (konzervářský průmysl).**
- **Jednoduchou možností, jak proniknout na ukrajinských trh, je aktivní účast na agro-potravinářských veletrzích, kde se dá nastavit spolupráce s konkrétními subjekty. Velký rozvoj nastává ve vertikální integraci podniků (od pole, přes výrobu až ke spotřebitelům).**
- **ČR se na Ukrajině angažovala v rámci rozvojové spolupráce v sektoru lesnictví. I zde lze navázat na úspěchy, kterých bylo dosaženo.**

Bělorusko

Rozloha	207 600 km ²
Počet obyvatel	9,6 miliónů
HDP/obyvatele	15 900,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Bělorusko je známé svým protekcionismem s cílem dosažení plné domácí potravinové soběstačnosti. Tento směr je reprezentován silným dohledem a podporou státu, omezenou privatizací podniků a zemědělské půdy. Stát kontroluje potravinářské podniky vyrábějící cukrářské výrobky, džusy, šťavy, pivo, masné a mléčné výrobky, alkohol a tabákové výrobky.

V současnosti se v Bělorusku připravuje více jak 20 zemědělsko-potravinářských podpůrných programů platných do r. 2015, které zahrnují oblasti: rybářství, produkci brambor, zeleniny a ovocnářství, pekárenství, masný a mlékárenský průmysl, modernizaci a výstavbu vepřinů, chov drůbeže, plemenářství, semenářství a selekce obilnářských, luštěninových, technických a krmných kultur.

Bělorusko je zemědělsky orientovanou zemí s velkým potenciálem. Podíl zemědělství na tvorbě HDP dosahuje přibližně 9 %. V zemědělském sektoru pracuje 9,4 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Zemědělství Běloruska se zaměřuje především na živočišnou výrobu.

I přes složité legislativní prostředí se podařilo některým českým firmám úspěšně proniknout na běloruský trh a etablovat se na něm např. v oblasti výstavby farem pro chov prasat.

Mezinárodní obchodní dohody BY – ČR/EU

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o hospodářské, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci (2009).
- Bělorusko nemá obchodní dohodu s EU, nicméně země je součástí iniciativy Východního partnerství, na které je zaměřena finanční i politická pomoc EU.
- V návaznosti na nedávno podepsanou mezeřesortní dohodu Ministerstva zemědělství ČR a Ministerstva zemědělství Běloruska se otevírá velký prostor pro úzkou spolupráci v oblasti lesnictví.

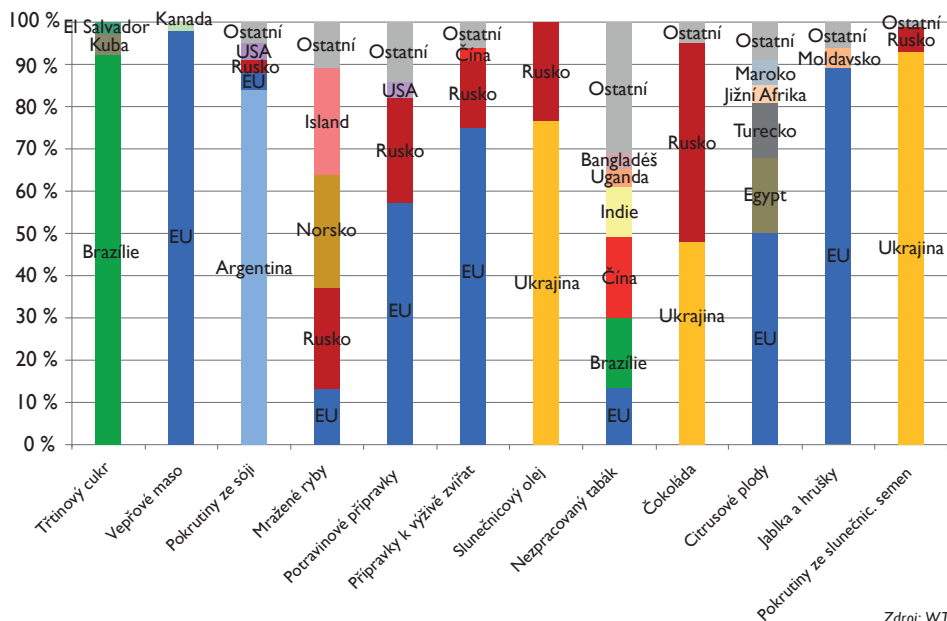
Vývoj AZO s Bělorus- kem		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	7 639	5 945	7 667	9 340	7 083	3 892	*	3 052	4 177	4 792	4 137	2 599
	Dovoz	592	358	1 130	1 133	1 354	904	*	353	800	355	814	979
	Obrat	8 231	6 303	8 797	10 473	8 437	4 796	*	3 406	4 977	5 147	4 951	3 578
	Saldo	7 047	5 587	6 537	8 207	5 729	2 988	*	2 699	3 377	4 436	3 322	1 620
EU	Vývoz	527 869	380 507	537 771	654 164	829 550	465 082	489 059	358 850	478 608	578 513	707 113	424 806
	Dovoz	66 127	111 339	96 860	105 602	127 074	60 600	77 385	221 071	176 686	164 328	210 917	131 617
	Obrat	593 996	491 846	634 631	759 766	956 623	525 682	566 444	579 921	655 294	742 841	918 030	556 423
	Saldo	461 741	269 168	440 911	548 562	702 476	404 481	411 675	137 779	301 922	414 185	496 197	293 189

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Běloruska v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 2106 – potravi- nové přípravky	2 565	2 118	2 371	2 389	1 833	880	611	520	601	523	441	225
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	330	360	770	1 253	1 513	401	101	120	275	369	458	103
	KN 2103 – omáčky	1 169	997	1 114	1 056	897	399	355	270	322	301	286	128
	KN 2203 – pivo	357	352	419	590	873	578	*	468	538	805	1 146	764
	KN 1207 – olejnatá semena	749	261	347	413	391	436	315	270	335	320	243	200
	KN 0103 – živá prasata	232	100	209	1 558	245	113	*	13	29	288	21	10
EU	KN 0203 – vepřové maso	89 605	39 619	120 382	181 822	241 586	81 599	46 286	21 944	70 489	93 379	105 052	33 959
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	61 363	44 800	50 003	49 890	64 186	32 319	75 392	43 600	41 198	38 532	48 638	24 700
	KN 0808 – jablka, hrušky	20 170	14 043	16 886	37 482	56 652	50 843	33 287	44 303	48 736	92 169	145 164	127 198
	KN 2106 – potravi- nové přípravky	25 567	23 717	34 201	38 731	37 910	20 287	6 005	5 631	9 313	8 843	8 371	4 470
	KN 0805 – citrusové plody	25 119	24 742	26 552	24 576	32 426	20 009	33 558	35 237	37 842	37 789	48 172	27 718
	KN 0702 – rajčata	7 042	2 307	4 406	12 369	20 181	26 575	8 395	2 843	4 426	20 679	24 393	29 948

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární dovozní položky Běloruska a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2011

Zdroj: WTO

Mezinárodní obchodní dohody Běloruska – ostatní země

- Celní unie Běloruska, Ruské federace a Kazachstánu od roku 2010.
- Bělorusko je zapojeno do programu Východního partnerství v rámci Evropské sousedské politiky.

Obchodní politika Běloruska

Bělorusko není členem WTO, pouze vystupuje v pozici pozorovatele.

Z hlediska dovozu si Bělorusko nejvíce chrání tyto skupiny zboží – nápoje, tabák a živočišné produkty. Bělorusko nemá možnost použít zvláštní ochranné opatření.

Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží činí 15,2 %. Dovozní cla na zemědělské komodity a potraviny se pohybují v rozmezí 5–50 %, výjimkou jsou specifická cla na cukr, pivo a lihoviny.

Překážky obchodu

Bělorusko je pověstné silnou ochranářskou politikou domácího trhu. Legislativní rámec je mnohdy nahrazován vlastními pravidly ztěžujícími orientaci v obchodních podmínkách dovozu.

Obecně existují zdlouhavé procedury při uvádění výrobků na trh. Dovoz alkoholu lze realizovat pouze přes společnosti, které obdrží státní licenci.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Běloruska

Obchodní řetězce nemají příliš silný vliv, přesto je možné a vhodné je využít pro vstup na trh. Na ten lze proniknout především formou zahraničních investic do výroby a zpracování. V přípravě se nyní nachází zákon, který by měl omezovat podíl obchodních řetězců na maloobchodním trhu a umožnit tak státu kontrolovat cenovou politiku a ochránit místní dodavatele před snižováním nákupních cen. Pro vstup na trh se doporučuje kontaktovat importní oddělení jednotlivých řetězců nebo oslovit přímo místní zástupce.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Bělorusko nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- **Potenciál trhu Běloruska je poměrně velký, avšak situaci komplikuje vnitropolitická situace. To se projevuje především v silné roli státu i v maloobchodních řetězcích.**
- **Nízká koupěschopnost obyvatelstva i při rostoucích reálných příjmech je limitujícím faktorem českého exportu.**
- **Mezi zemědělské položky s nejvyšší hodnotou vývozu z ČR do Běloruska se například řadí potravinové přípravy, přípravy pro omáčky, přípravy k výživě zvířat, živý vepřový dobytek plemenný, pivo, cukrovinky bez kakaa a mák, ale i třeba zavedené značky lihovin (Becherovka).**
- **K navázání užší spolupráce lze využít například aktivní účast na významných veletrzích v Bělorusku, které se zaměřují na agropotravinářský komplex.**

Kazachstán

Rozloha

2 725 000 km²

Počet obyvatel

17,74 miliónů

HDP/obyvatele

13 900,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Zemědělství Kazachstánu prodělalo v posledních letech dynamický růst. Vláda podporuje financování zemědělské produkce a rozvoje exportu (např. rozvoj exportního potenciálu hovězího masa).

Kazachstán je jedním z předních pěstitelů zrnin na světě. Státní politika se zaměřuje na podporu pěstování technických plodin, zvýšení stupně zpracování zemědělských produktů, zvýšení exportních možností, investiční program pro financování skleníků a skladů, systémů zavlažování, drůbežáren a dalších chovů.

Od počátku roku 2013 byl Kazachstán vyřazen ze systému EU GSP (Systém všeobecných celních preferencí) z důvodu vyšších příjmů ekonomiky.

Zemědělství se podílí na tvorbě HDP Kazachstánu přibližně 5,2 % a podíl pracujících v zemědělství je 26 %.

Mezinárodní obchodní dohody Kazachstán – ČR/EU

- V červnu 2011 byla zahájena jednání o nové Dohodě o partnerství a spolupráci (PCA) EU – Kazachstán, která neobsahuje obchodní záležitosti a je dohodou nepreferenční.
- Dohoda mezi Českou republikou a Kazachstánem o ekonomické, průmyslové a vědecko-technické spolupráci, vč. spolupráce v zemědělských a průmyslových technologiích (2009).
- Dohoda ČR – Kazachstán o podpoře a vzájemné ochraně investic (1996).

Vývoj AZO s Kazachstánem		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	1,3	0,9	1,4	1,3	4,8	0,8	*	0,9	1,1	0,8	4,2	0,6
	Dovoz	1,6	0,8	1,7	0,3	0,7	0,2	*	0,2	0,5	0,1	0,3	0,0
	Obrat	2,9	1,7	3,1	1,6	5,5	1,0	*	1,1	1,6	0,9	4,5	0,6
	Saldo	-0,3	0,2	-0,4	1,0	4,1	0,6	*	0,8	0,6	0,7	3,9	0,6
EU	Vývoz	179	153	238	286	355	153	102	98	165	174	219	99
	Dovoz	243	124	150	177	279	84	625	301	357	342	638	155
	Obrat	302	397	388	463	633	237	726	399	522	516	857	254
	Saldo	55	-90	88	108	76	69	-523	-203	-192	-168	-419	-56

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

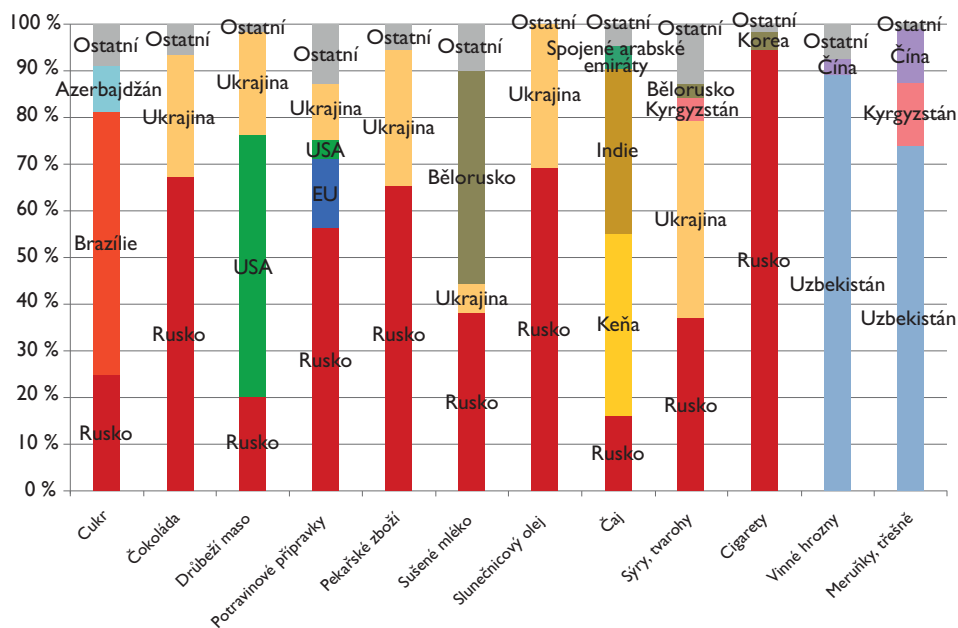
Hlavní agrární vývozní položky do Kazachstánu v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 0102 – živý skot	0	0	0	312	1 899	0	0	0	0	67	450	0
	KN 1701 – třetinový nebo řepný cukr	0	0	0	0	1 342	0	0	0	0	0	2 500	0
	KN 2203 – pivo	178	126	207	228	469	205	*	166	246	275	544	254
	KN 2106 – potravinové přípravky	304	240	215	200	286	50	8	7	7	5	8	2
	KN 1207 – olejnatá semena	2	66	346	134	282	0	3	68	270	96	331	0
	KN 1209 – semena k seti	50	46	39	155	112	15	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
EU	KN 0402 – sušené mléko a smetana	4 968	1 240	11 987	7 232	25 730	15 328	5 041	1 048	5 223	2 682	10 352	5 043
	KN 2208 – nedenatu- rovaný alkohol	9 394	8 827	12 327	16 514	25 668	11 079	1 005	875	1 284	1 866	2 751	1 307
	KN 2106 – potravinové přípravky	12 867	13 312	17 106	20 411	21 639	11 177	2 508	2 825	3 521	3 391	3 801	1 858
	KN 0808 – jablka, hrušky	699	4 640	9 257	11 275	19 822	16 826	2 495	20 707	34 048	24 712	48 943	40 778
	KN 1701 – cukr	1 271	14	17	2 178	14 476	2 727	5 111	5	10	2 646	29 411	7 042
	KN 2204 – víno	6 331	5 792	9 629	11 650	11 616	4 657	1 291	1 299	2 539	2 724	2 645	1 126

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Mezinárodní obchodní dohody Kazachstán – ostatní země

- Celní unie Běloruska, Ruské federace a Kazachstánu od roku 2010.

Hlavní agrární dovozní položky Kazachstánu a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2012

Zdroj: WTO

Obchodní politika Kazachstánu

Kazachstán není členem WTO, vystupuje v pozici pozorovatele, ale již do konce roku 2013 plánuje uzavřít přístupové rozhovory.

Z hlediska dovozu má Kazachstán nejvíce chráněné položky maso a masné výrobky. Ačkoliv zde panuje liberální obchodní politika, s ohledem na aktuální situaci na trhu jsou nárazově uplatňována množstevní omezení na dovoz masa (popř. omezení vývozu z důvodů potravinové krize). Kazachstán nemá možnost použít zvláštní ochranné opatření.

Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží činí 15,4 %. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 10,7 %.

Překážky obchodu

Kazašské celní orgány požadují nejen elektronickou celní deklaraci, ale i papírovou formu.

V souvislosti s fungováním celní unie jsou připravovány změny celního sazebníku, hrozí tak skrytý růst celních sazeb.

Pro české exportéry může být překážkou neexistence obchodních řetězců, malá ochrana zahraničních investic (na zlepšení se pracuje) a nedostatek kvalifikované pracovní síly.

V současnosti platí zákaz vývozu hovězího dobytka z ČR do Kazachstánu z důvodu veterinárních požadavků kazachstánské strany (Schmallenberg virus). Na odstranění zákazu Státní veterinární správa ČR intenzivně pracuje.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Kazachstánu

Ačkoliv existuje v Kazachstánu poměrně velká rozptýlenost obchodní sítě, dochází k rozvoji zahraničních řetězců z Německa, Ruska a Turecka. V maloobchodě se doporučuje kontaktovat konkrétní distributory nebo majitele maloobchodů, u velkoobchodů žádná síť k dispozici není.

Doporučuje se provádět investice prostřednictvím státní společnosti Kaznexinvest, uplatňování technologií je vhodné realizovat prostřednictvím KazAgro, které následně oslovuje regionální podnikatelské asociace.

Při dovozu produktů do země je vyžadováno označování kazachstánskými či ruskými etiketami.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Kazachstán nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- Perspektivními obory spolupráce s kazašskou stranou se ukazují zemědělsko-zpracovatelský průmysl a balicí technologie. Zájem je projevován také v oblasti zpracovatelských technologií pro potravinářský průmysl (pekárny, minipivovary).
- S Kazachstánem je navázána úspěšná spolupráce v oblasti dovozu živého plemenného skotu z ČR.
- Z potravin mají na trhu Kazachstánu možnost odbytu např. lihoviny, pivo, masové konzervy, paštiky, kečupy a minerální vody.
- Pro navázání spolupráce je vhodné najít na kazašské straně obchodního partnera nebo se účastnit místních veletrhů (AgriTek, WorldFood).

Gruzie

Rozloha	69 700 km ²
Počet obyvatel	4,6 miliónů
HDP/obyvatele	49 800,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Zemědělství je hlavním odvětvím ekonomiky země a zaměstnává 40–50 % pracujících. Vhodné klimatické podmínky umožňují pěstovat všechny hlavní druhy plodin. Tradiční je produkce vína, citrusových plodů, lískových a vlašských ořechů, mandlí, kaštanů, čaje a meruněk. Hlavním odbytištěm gruzínských plodin bylo do roku 2006 Rusko, nyní musí Gruzie hledat nové trhy – zejména ořechy tvoří hlavní vývozní komoditu do EU. Pěstovaná zelenina a kukuřice je určena zejména pro domácí spotřebu. Velmi příznivé jsou podmínky i pro živočišnou výrobu.

V roce 2010 bylo zemědělství zahrnuto do dlouhodobých vládních priorit. Plánem gruzínské vlády do roku 2015 je zvýšení efektivity a komercializace zemědělského sektoru a zvýšení zaměstnanosti v zemědělství (vytvoření 200 podniků zpracovatelského průmyslu s poskytnutím zaměstnání pro 100 000 lidí). Pozornost Ministerstva zemědělství a vlády se mj. zaměřuje na radikální zvýšení plochy oseté kukuřicí (geneticky upravená kukuřice dodaná v rámci spolupráce s USA).

Mezinárodní obchodní dohody Gruzie – ČR/EU

- Dohoda o partnerství a spolupráci (Partnership and Cooperation Agreement – PCA) (1999).
- Jednání k Asociační dohodě EU – Gruzie, jejíž součástí je dohoda o volném obchodu, byla uzavřena v r. 2013.
- Dohoda mezi EU a Gruzii o ochraně zeměpisných označení zemědělských produktů a potravin (2012).
- Dohoda ČR – Gruzie o podpoře a ochraně investic (2011).
- Gruzie je zapojena do programu Východní partnerství v rámci Evropské sousedské politiky.

Mezinárodní obchodní dohody Gruzie – ostatní země

- Preferenční obchod (na základě GSP) s EU, USA, Kanadou, Norskem, Japonskem a Švýcarskem.
- Dohoda o volném obchodu s Tureckem (2007).
- Bilaterální Dohody o ochraně investic s 32 zeměmi.

Vývoj AZO s Gruzii		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	549	366	1 717	1 293	1 277	782	*	400	917	1 141	1 277	877
	Dovoz	5 081	5 572	6 005	7 072	6 297	3 406	*	1 672	1 488	1 456	1 463	869
	Obrat	5 630	5 938	7 722	8 365	7 574	4 188	*	2 073	2 405	2 597	2 740	1 746
	Saldo	-4 532	-5 206	-4 288	-5 779	-5 020	-2 624	*	-1 272	-571	-315	-186	8
EU	Vývoz	98 754	71 399	102 438	129 987	156 392	79 611	72 952	41 626	79 900	82 483	94 952	52 109
	Dovoz	51 096	45 604	57 519	89 249	88 178	25 252	31 752	26 471	37 614	39 565	48 698	18 657
	Obrat	149 849	117 003	159 956	219 236	244 570	104 863	104 704	68 097	117 514	122 048	143 649	70 766
	Saldo	47 658	25 795	44 919	40 738	68 213	54 360	41 200	15 155	42 286	42 918	46 254	33 452

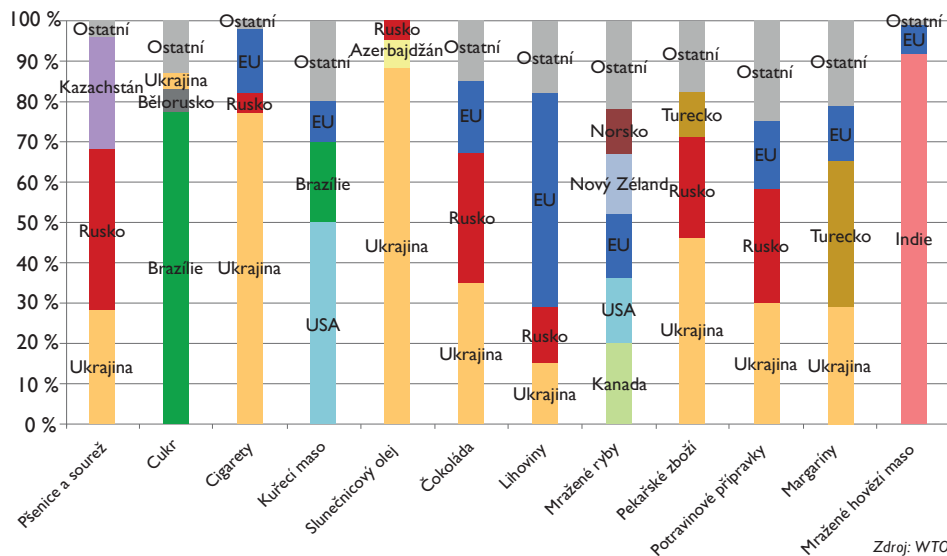
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Gruzie v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 2203 – pivo	300	264	462	541	670	398	0	388	676	777	769	468
	KN 2402 – cigarety	0	68	826	449	283	110	0	5	51	40	30	13
	KN 1107 – slad	0	0	9	123	203	192	0	0	24	284	436	390
	KN 2106 – potravinové přípravky	6	9	25	66	50	58	1	1	12	1	2	1
	KN 0103 – živá prasata	0	0	0	0	31	0	0	0	0	0	19	0
	KN 1108 – škroba	0	0	0	0	11	0	0	0	0	0	18	0
EU	KN 2208 – nedenaturovaný alkohol	13 742	8 389	10 294	13 042	20 460	10 968	4 827	1 469	2 381	2 702	2 835	1 383
	KN 1107 – slad	600	421	1 229	1 642	11 088	8 337	1 222	1 078	3 362	4 129	23 575	16 642
	KN 2402 – cigarety	2 822	2 992	6 671	7 784	8 829	4 666	289	249	558	713	682	392
	KN 1806 – čokoláda	4 604	4 775	6 073	6 356	7 870	3 404	957	1 243	1 718	1 600	1 879	798
	KN 1515 – rostlinné tuky a oleje	67	824	31	2 386	6 710	56	43	1 511	11	2 002	5 821	22
	KN 0402 – sušené mléko a smetana	353	315	4 114	5 178	6 390	1 916	164	161	1 881	2 216	2 668	706

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární dovozní položky Gruzie a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2012

Obchodní politika Gruzie

Gruzie je členem WTO od roku 2000.

Z hlediska dovozu si Gruzie nejvíce chrání skupiny zboží – cigarety, cukr a cukrovinky, alkohol. Gruzie neuplatňuje smluvní celní kvóty a nemá možnost použít zvláštní ochranná opatření.

Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží činí 7,2 %. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 18,6 %.

Gruzie má obecně nízké dovozní tarify rozděleny do 3 kategorií (0 %, 5 % a 12 %), téměř 90 % výrobků spadá do kategorie 0 %, vyšší tarify pouze na výrobky vyráběné v Gruzii, tj. zemědělské výrobky a stavební materiál.

Překážky obchodu

Gruzínská legislativa vytváří dobré podmínky pro investice, neposkytuje však zahraničním investorům preferenční přístup. Neexistuje zde ani daňové zvýhodnění pro investory.

Gruzie již začala s procesem harmonizace národní potravinové legislativy s legislativou EU, dochází však k významným zpožděním v případě implementace a zavádění kontrol těchto předpisů, stejně jako legislativy v oblasti fytosanitární a veterinární.

V Gruzii jsou poměrně malé překážky obchodu, funguje pružné celní odbavení a nejsou známy žádné kvantitativní restrikce na dovoz a vývoz.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Gruzie

Prosazení se na gruzínském trhu není jednoduché, soukromé distribuční společnosti se teprve rozvíjejí. Doporučuje se nalezení vhodného místního partnera.

Nejsou k dispozici dostatečně aktuální přehledy či katalogy o místních distributorech a prodejních místech. Nejlepším způsobem k úspěšnému proniknutí na trh ve větším měřítku je založení místního zastoupení, které by zboží prodávalo přímo místním velkoobchodníkům a maloobchodníkům.

Velkoobchod je kontrolován místními firmami napojenými na politiku, přesto existuje konkurence. Maloobchodní řetězce jsou většinou v zahraničním vlastnictví (Francie, Turecko).

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Jedná se o prioritní a projektovou zemi. V současné době je v Gruzii realizováno téměř 20 projektů ZRS z toho v zemědělství jde o 4 projekty zaměřené na podporu kooperace drobných farmářů, rozvoj jejich kapacit a posklizňové skladové hospodářství.

- **Kvalita českého zboží má v Gruzii dobré jméno a stále existuje skupina obyvatel a firem, která i přes vyšší ceny (ve srovnání např. s tureckým zbožím) má stále zájem o české výrobky. Perspektivním se jeví zájem Gruzie např. o zpracovatelské technologie pro potravinářství a o zemědělskou techniku. V této souvislosti lze využít nulového cla Gruzie pro dovoz zemědělské techniky a také zahraniční rozvojové spolupráce ČR v zemi.**
- **České firmy mohou najít své uplatnění též jako subdodavatelé na velkých projektech, které jsou financovány mezinárodními organizacemi a zahraničními investory. Budoucí potenciál skýtá sektor agroturistiky.**

Arménie

Rozloha	29 800 km ²
Počet obyvatel	3,24 miliónů
HDP/obyvatele	3 800,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Zemědělství je jedním z klíčových sektorů ekonomiky, který hraje hlavní roli i ve vazbě na sociální a hospodářskou situaci v zemi. Kolem 98 % produkce pochází ze soukromého sektoru. V zemědělství a lesnictví podle informací ministerstva zemědělství Arménie pracuje polovina všech zaměstnaných. Přesto Arménie není nijak bohatá na zemědělskou půdu (pouze 46,6 % používáno k zemědělské činnosti, 90 % této rozlohy je v nadmořské výšce nad 1000 m). Ve velmi špatném stavu je infrastruktura (oprava/stavba místních komunikací a zavlažovacích systémů), která je jednou z vládních priorit v tomto sektoru.

Zemědělství se podílí na tvorbě HDP Arménie přibližně 19,2 %.

Arménská vláda podporuje zemědělce při úvěrování zemědělské výroby, dotace jsou především na úvěry při nákupu živých zvířat, osiv, zemědělské techniky apod.

Obecně se pomalu rozvíjí sektor služeb, který byl v minulosti poznamenán kritickou ekonomickou situací v zemi, nicméně jejich kvalita se pomalu zlepšuje. Perspektivním odvětvím je díky rozmanitému terénu země turistika, resp. agroturistika.

Mezinárodní obchodní dohody Arménie – ČR/EU

- Bilaterální obchodní vztahy EU s Arménií jsou v současnosti ošetřeny Dohodou o partnerství a spolupráci (1999).

- Jednání o Asociační dohodě EU – Arménie, jejíž součástí je dohoda o volném obchodu, byla uzavřena v r. 2013.
- Arménie je zapojena do programu Východní partnerství v rámci Evropské sousedské politiky.

Mezinárodní obchodní dohody Arménie – ostatní země

- Arménie má uzavřenou Dohodu o volném obchodu (FTA) s Ruskem, Ukrajinou, Kazachstánem, Moldavskem a Turkmenistánem.
- Pro Arménii je strategickým partnerem Rusko, euroatlantická spolupráce se však stává neméně důležitou (v rámci politiky komplementarity Arménie rozvíjí vztahy s Íránem i s USA, atd.).

Obchodní politika Arménie

Arménie je členem WTO od r. 2003.

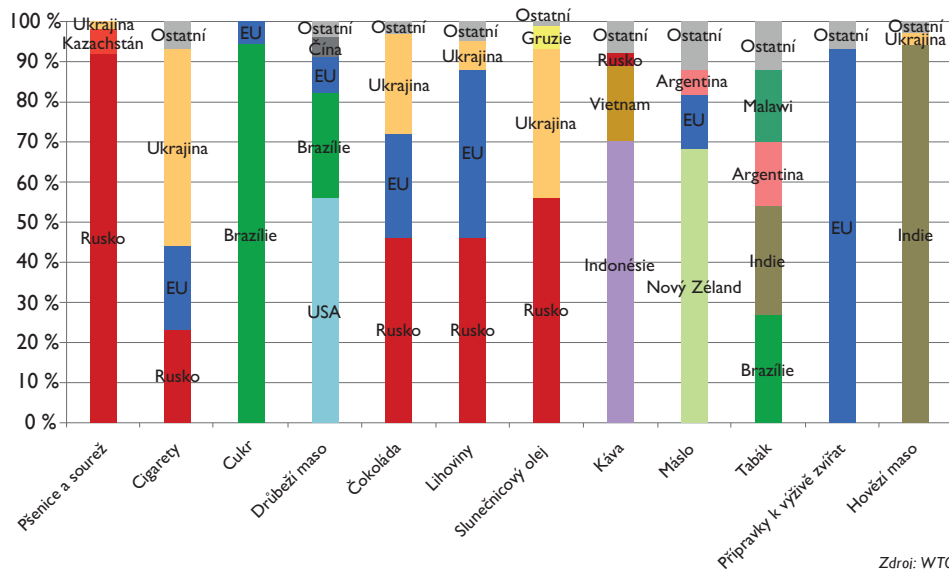
Z hlediska dovozu Arménie nevyužívá zvláštní ochranná opatření.

Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží je 6,8 % a zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 19,6% a na celkovém vývozu 16,8 %.

Arménie je zařazena do systému GSP+ (Všeobecný systém preferencí EU).

Hlavními obchodními partnery Arménie v zemědělském sektoru jsou Rusko, Ukrajina, Gruzie, USA a EU.

Hlavní agrární dovozní položky Arménie a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2011

Vývoj AZO s Arménií		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	717	369	485	536	1220	412	*	257	369	429	857	599
	Dovoz	170	57	156	41	104	251	*	23	19	12	26	34
	Obrat	884	426	640	518	1 324	665	*	280	388	441	883	634
	Saldo	545	312	327	496	1 116	162	*	234	350	417	831	565
EU	Vývoz	65 254	46 763	70 387	85 721	95 635	44 881	41 024	30 003	68 150	53 260	55 408	25 896
	Dovoz	6 436	4 658	5 549	5 628	6 242	3 025	1 808	1 297	1 683	1 708	1 439	991
	Obrat	71 690	51 421	75 937	91 349	101 877	47 906	42 831	31 300	69 833	54 967	56 847	26 887
	Saldo	58 818	42 105	64 838	80 093	89 393	41 857	39 216	28 706	66 468	51 552	53 970	24 905

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Arménie v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 0102 – pivo	47	0	78	0	591	0	*	0	36	0	118	0
	KN 1107 – slad	0	0	20	89	284	247	0	0	30	177	561	505
	KN 2106 – potravinové přípravy	8	80	73	93	120	26	*	2	2	2	3	1
	KN 2203 – pivo	294	123	170	143	90	31	*	142	205	146	96	38
	KN 1806 – čokoláda	38	18	21	29	30	8	3	1	2	2	2	1
	KN 0701 – brambory	0	0	0	7	17	6	0	0	0	18	44	17
EU	KN 2208 – nedena-turovaný alkohol	4 397	3 757	5 249	11 974	18 670	7 902	1 834	1 570	2 435	6 040	7 464	3 066
	KN 2106 – potravinové přípravy	4 058	5 129	5 975	10 274	10 646	5 760	4 816	6 115	6 579	10 291	10 884	5 134
	KN 2402 – cigarety	11 571	5 146	7 562	7 121	7 854	3 509	690	283	370	410	393	205
	KN 1806 – čokoláda	5 584	4 996	5 997	5 784	7 283	2 784	967	896	1 081	1 035	1 221	544
	KN 2106 – potravinové přípravy	1 751	1 519	1 924	2 539	3 151	1 325	560	340	537	910	1 134	547
	KN 2005 – konzervovaná zelenina	4 149	2 043	2 907	3 560	3 122	1 066	3 117	1 706	2 370	2 771	2 289	767

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Překážky obchodu

Netarifních překážek obchodu je v Arménii celá řada.

K hlavním překážkám patří aktuální uzavřenost hranic s Ázerbájdžánem a Tureckem. Zboží může vstoupit do země pouze přes Gruzii nebo Írán, což způsobuje velká omezení v dopravě, velké komplikace s dodávkou zboží, poplatky i další omezení. Nejfrekventovanějším způsobem dopravy z Evropy je přeprava po moři do gruzínských přístavů Batumi a Poti a odtud do Arménie.

Dle názoru exportérů existuje v Arménii propojení celních procedur s korupcí. Veterinární a fytosanitární opatření jsou uplatňována selektivně nikoliv plošně.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Arménie

Prosazení se na arménském trhu není jednoduchá záležitost a není vždy závislé jen na kvalitě a ceně výrobku. Často je to dáno i monopolizací určitého sektoru některým místním dovozcem, někdy se jedná o vysoce postavené politiky či jejich příbuzné. Pro průnik na trh je vhodné založit místní zastoupení, ačkoli v současné době je stále běžnější využívat místní distributory a díky internetu je zde docela dobře možné komunikovat a sjednávat obchody i tímto způsobem (přesto je však návštěva Arménie důležitá minimálně k finalizaci kontraktů).

Hlavní skladiště a velkoobchody zboží jsou v Jerevanu, odkud dochází k distribuci zboží do celé země, častá je kombinace maloobchodních a velkoobchodních operací. Síť supermarketů je soustředěna v řetězcích (Yerevan city, Star a SAS). V roce 2012 byl otevřen první mezinárodní hypermarket v zemi Carrefour).

Ceny jsou určovány nabídkou a poptávkou, ale je nutné mít na vědomí, že Arménie představuje poměrně malý trh s malou kupní silou a že cenu navyšuje nákladná doprava.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Arménie nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- Země s určitým potenciálem pro vývoz, ale velmi omezeným vzhledem k počtu obyvatelstva (3,2 mil), geografické poloze, uzavřenosti hranic (problémy s logistikou) a malým finančním možностям místních investorů.
- Určitý prostor pro vývoz existuje například u trvanlivých uzenin nebo konzervovaných masných výrobků (šunka, párky, paštiky atd.). Pokud jde o technologie, jedná se např. o pivovarnictví, pekárnictví, linky na zpracování ovoce a zeleniny, technologii na výrobu masa, mléčných výrobků a o zemědělskou techniku.
- Další možností propagace českých zemědělsko-potravinářských výrobků je prezentace na arménském veletrhu, nejvýznamnějším organizátorem veletrhů a výstav v Arménii je Logos Expo Center.

Srbsko

Rozloha	88,4 (77,5 – bez Kosova) tis. km ²
Počet obyvatel	7,5 miliónů (odhad 2013)
HDP/obyvatele	10 500,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Srbsko má relativně levnou a kvalitní domácí zemědělskou produkci. V srbském maloobchodu, zejména ovoce a zeleniny, hrají značnou roli stálá tržiště pod otevřeným nebem. Ve městech existuje poměrně hustá síť menších prodejen (velice často specializovaných), vlastněných nejčastěji srbským kapitálem. Podíl obchodních řetězců je nízký. Největší síť srbských samoobsluh MAXI vloni koupila belgická skupina Delhaize. Z dalších zahraničních řetězců je zde přítomen řecký Veropoulos, slovinský Merkator či chorvatská IDEA. Obchodních center je v Srbsku menší množství, nacházejí se pochopitelně zejména ve větších městech.

V Srbsku (zejména ve Vojvodině) je stabilní poptávka po zemědělské technice, v poslední době např. dochází k postupné výměně parku traktorů. Je možné uspět i se zemědělskými a potravinářskými technologiemi (např. v primární výrobě olejnin a obilovin). Problémem srbského zemědělství je, paradoxně i přes existenci velkých řek, nedostatečné zavlažování. Limitujícím faktorem pro jakékoliv dodávky do Srbska je nedostatek financí. Avšak situace se (opět zejména ve Vojvodině) postupně zlepšuje.

Příkladem úspěchu českých firem v Srbsku je továrna na výrobu pneumatik pro stavební a zemědělské stroje.

Mezinárodní obchodní dohody Srbsko – ČR/EU

- Stabilizační a asociační dohoda EU-Srbsko (září 2013). Srbská republika získala status kandidáta členství v Evropské unii 1. března 2012, nyní se čeká na oficiální zahájení přístupových rozhovorů.
- Dohoda o hospodářské spolupráci ČR- Srbsko a Černá hora.
- Dohoda ČR – svazová republika Jugoslávie o vzájemné podpoře a ochraně investic (1997).

Vývoj AZO se Srbskem		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	10,3	5,1	7,7	10,5	8,9	5,8	*	5,4	6,2	6,9	6,2	4,6
	Dovoz	10,3	5,1	6,2	13,7	13,8	4,9	*	11,7	11,0	21,8	26,3	6,7
	Obrat	20,6	10,2	13,9	24,2	22,8	10,6	*	17,1	17,2	28,8	32,5	11,3
	Saldo	0	0	1,6	-3,3	-4,9	0,9	*	-6,2	-4,8	-14,9	-20,2	-2,1
EU	Vývoz	472	398	429	477	590	320	397	290	351	384	464	280
	Dovoz	509	646	661	913	847	253	754	1 894	1 543	2 034	1 683	290
	Obrat	981	1 044	1 090	1 390	1 437	573	1 151	2 184	1 894	2 418	2 147	570
	Saldo	-37	-248	-232	-436	-257	67	-357	-1 604	-1 192	-1 650	-1 219	-10

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

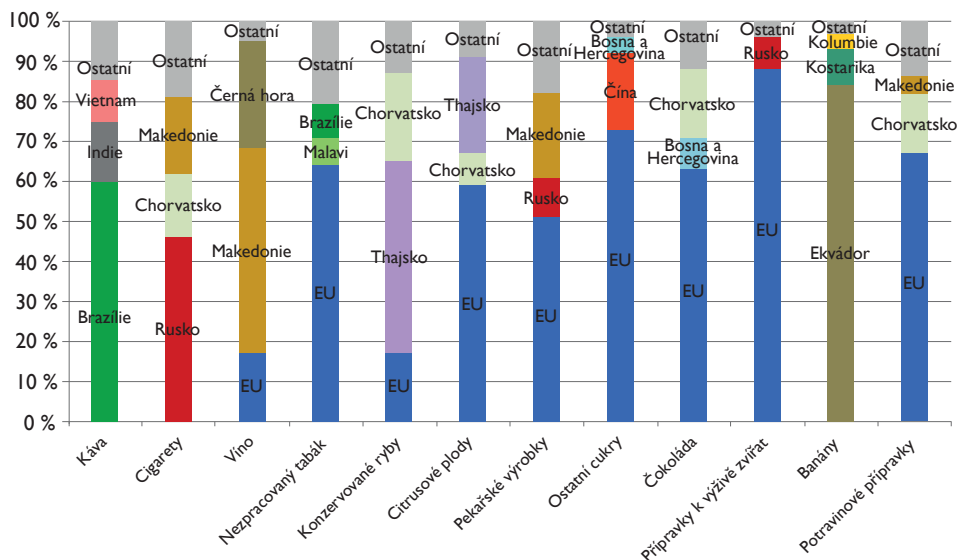
Hlavní agrární vývozní položky do Srbska v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 0402 – sušené mléko	2 594	564	2 402	3 030	2 162	1 518	877	287	929	1 089	781	554
	KN 2106 – potravinové přípravky	651	650	660	845	1 400	592	261	276	279	266	436	174
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	445	638	659	617	782	444	558	774	732	676	691	405
	KN 1004 – oves	327	210	265	443	552	293	1 025	893	1 223	1 584	1 736	823
	KN 2208 – nedena-turovaný alkohol	34	13	70	46	540	275	*	10	24	12	156	79
	KN 1904 – výrobky z obilí získané bobtnáním, pražením apod.	20	65	138	348	426	304	9	45	97	203	229	154
EU	KN 2106 – potravinové přípravky	39 974	34 268	36 023	40 594	50 078	25 346	13 360	12 128	13 122	13 373	16 381	8 585
	KN 1806 – čokoláda	28 693	21 946	21 411	20 183	29 977	19 441	9 282	7 310	6 922	6 659	8 512	5 247
	KN 0805 – citrusové plody	22 248	24 129	23 415	27 166	27 976	18 865	42 333	49 933	48 749	60 099	54 079	38 839
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	19 461	22 046	24 510	24 961	25 625	14 087	20 589	21 507	23 501	24 710	25 932	13 639
	KN 0203 – vepřové maso	8 854	10 262	9 023	13 187	24 199	10 665	4 331	5 360	4 992	6 063	9 907	4 503
	KN 2101 – extrakty z kávy a čaje	6 459	6 997	9 411	12 904	16 881	9 042	2 120	2 016	3 175	4 082	4 921	2 605

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Mezinárodní obchodní dohody Srbska – ostatní země

- Srbsko je členem skupiny zemí CEFTA (Albánie, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Moldavsko, Černá hora, Kosovo), s kterými má uzavřenu dohodu o volném obchodu od roku 2006.
- Srbsko uzavřelo obchodní dohody typu FTA také se zeměmi EFTA (2010 – Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Norsko, 2011 – Island) a dále s Ruskem (2000), Běloruskem, Kazachstánem a Tureckem (2009).

Hlavní agrární dovozní položky Srbska a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2012

Zdroj: WTO

Obchodní politika Srbska

Srbsko není dosud členem WTO, nicméně členství ve Světové obchodní organizaci je jednou ze zahraničních priorit srbské vlády. Srbsko již splnilo většinu podmínek pro členství a právoplatným členem WTO by se mohlo stát ještě v roce 2013.

Zemědělství je jediným sektorem srbské ekonomiky s pozitivním saldem zahraničního obchodu. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí cca 7 %, na celkovém vývozu pak cca 23 %.

Průměr použitých smluvních cel na zemědělské zboží v roce 2011 byl 14,2 %. Mezi celními sazbami nejvíce chráněné skupiny zboží patří alkoholické nápoje, tabákové výrobky a mléčné výrobky.

Ceny některých základních potravin jsou stanoveny státem.

Překážky obchodu

Mezi netarifní překážky obchodu lze zařadit zejména dlouhé veterinární/fytosanitární procedury (často s nejistým výsledkem). Srbsko neuznává evropské certifikace a výsledky posouzení shody. Certifikační proces je proto v srbských podmínkách dlouhý a poměrně drahý. Omezením pro zahraniční investory je např. nemožnost koupě státem vlastněné půdy (pouze pronájem na 99 let). V případě koupě nemovitostí od soukromého vlastníka je nutné pečlivé prověření případných cizích právních nároků. V Srbsku běží řada právních sporů týkajících se privatizace. Byl schválen zákon o restitucích (nicméně seznam nemovitostí určených k restituci nebyl dokončen). V některých částech Srbska navíc neexistuje katastr nemovitostí.

Většímu proniknutí na trh brání řada faktorů (zdlouhavé veterinární a fytosanitární procedury, neuznávání evropských certifikací a výsledků posouzení shody, poměrně kvalitní a levná místní produkce a dle názorů firem i místní byrokracie a korupce).

Konkrétní podmínky uplatnění na srbském trhu

Pro průnik na trh je klíčové nalezení vhodného místního partnera schopného získat veškerá potřebná dovozní povolení a certifikáty (možné vyhledat partnera přes státní instituce) a disponujícího dobrými kontakty a znalostí srbského prostředí. Osobní jednání (řada návštěv v Srbsku a pozvání místních partnerů do ČR) je v podstatě podmínkou pro navázání úspěšné spolupráce.

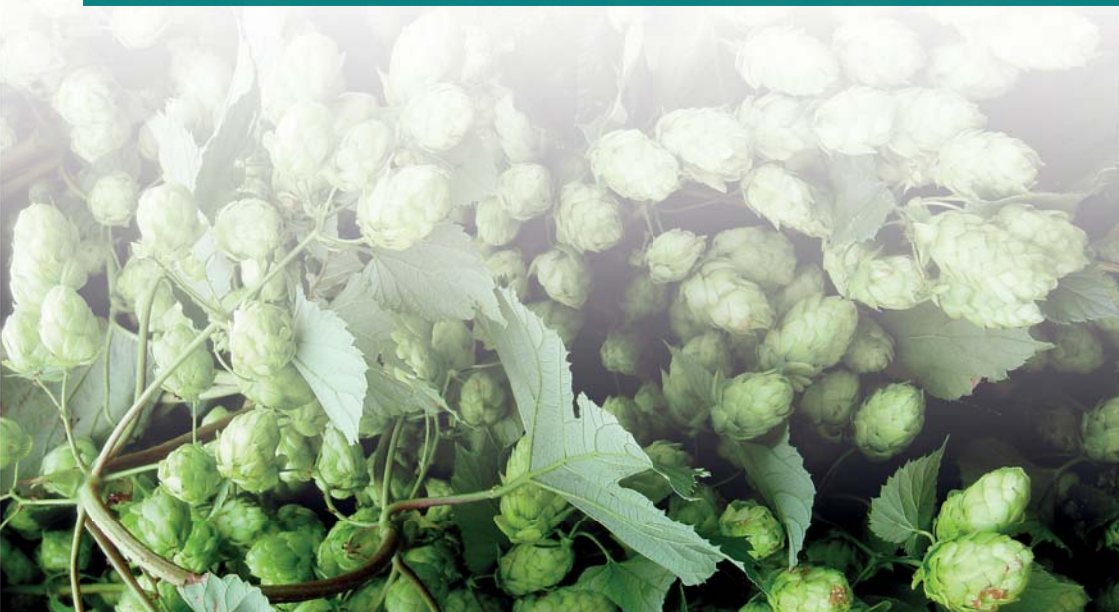
Při vyhledávání odběratelů ze zemědělského sektoru je třeba věnovat zvýšenou pozornost ekonomické situaci jednotlivých farmářů, jelikož se od sebe často výrazně liší (např. i velice podobná hospodářství se stejným druhem zemědělské aktivity a velikostí vykazují naprosto odlišné hospodářské výsledky).

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

V letech 2008–2009 byl uskutečněn projekt úpravy pitné vody v regionu Valjevo. V období let 2010–2012 byl v Srbsku realizován projekt na zlepšení přístupu k pitné vodě v obci Osečina-Belotić a projekt zaměřený na rozvoj odpadového hospodářství v oblasti města Valjevo. V současnosti na území Srbska probíhá projekt na podporu výroby sýrů v oblasti Pešter/Sandžak. Srbsko patří mezi tzv. projektové země ZRS.

- **Z geografického hlediska je Srbsko vhodnou zemí pro český zemědělský export a je zde i zájem o určité zemědělské a potravinářské výrobky (např. máslo, trvanlivé sýry, uzeniny, pivo). V Srbsku (zejména ve Vojvodině) existuje poptávka po zemědělské technice, je možné uspět i se zemědělskými a potravinářskými technologiemi (např. v primární výrobě olejnin a obilovin, zavlažování) a také v oblasti zlepšování genetického fondu skotu.**
- **Novou perspektivu pro vzájemný zemědělsko-potravinářský obchod v dlouhodobém horizontu otevírá výhledový vstup Srbska do WTO.**
- **Srbsko patří mezi kandidátské země EU, české firmy se mohou účastnit výzev a veřejných zakázek v rámci grantů EU.**
- **Srbsko patří mezi tzv. projektové země ZRS.**

Bosna a Hercegovina

Rozloha

51 000 km²

Počet obyvatel

3,9 miliónů (odhad 2013)

HDP/obyvatele

8 300,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Bosna a Hercegovina (dále jen „Bosna“) představovala vedle Makedonie nejzaostalejší republiku v bývalé socialistické Jugoslávii. Zemědělství bylo většinou v soukromých rukou, ale bylo nemechanizované, velmi nevykonné a potraviny se musely dovážet. Vinice a sady byly značně poničeny válečnými událostmi v letech 1992–1995. Ještě dnes je v některých oblastech (hlavně v horách) zemědělství závislé na lidské síle či síle zvířat.

Zmíněný stav zemědělského sektoru Bosny představuje potenciál pro české exportéry. Zemědělská technologie a mechanizace je často značně zastaralá a při jejím nákupu se poskytuje finanční podpora ve výši 35–45 % pořizovacích nákladů. V zemi jsou také velmi vhodné přírodní podmínky pro provoz malých vodních elektráren a využívání obnovitelných zdrojů energie, především biomasy, jelikož Bosna je druhou nejlesnatější zemí v Evropě. Prostor pro české exportéry je také v oblasti vývozu obilovin, protože Bosna není dlouhodobě v tomto sektoru soběstačná.

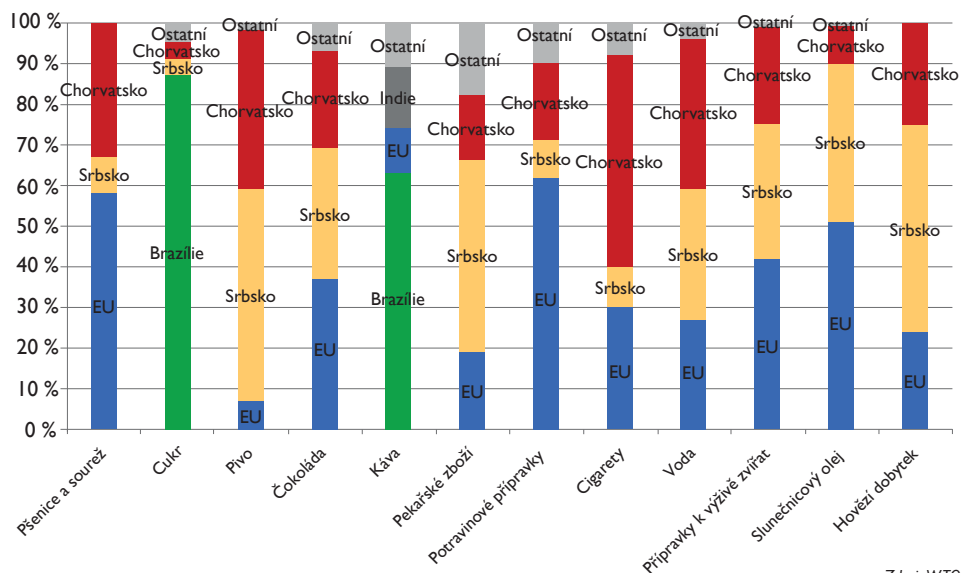
Mezinárodní obchodní dohody Bosna a Hercegovina – ČR/EU

- Stabilizační a asociační dohoda s EU byla podepsána v r. 2008, součástí je Prozatímní dohoda o obchodních otázkách.
- Dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zahraničního obchodu a ekonomických vztahů Bosny a Hercegoviny o hospodářské spolupráci (Praha, 18. 3. 2010).
- Dohoda o podpoře a ochraně investic ČR – Bosna a Hercegovina (2004).

Mezinárodní obchodní dohody Bosny a Hercegoviny – ostatní země

- Bosna a Hercegovina je členem skupiny zemí CEFTA (Albánie, Srbsko, Makedonie, Moldavsko, Černá hora), s kterými má uzavřenu dohodu o volném obchodu od roku 2006.
- Od června 2003 je v platnosti dohoda o volném obchodu mezi Bosnou a Hercegovinou a Tureckem.
- V červnu tohoto roku uzavřela Bosna obchodní dohodu typu FTA se zeměmi EFTA (Švýcarsko, Lichtenštejsko, Norsko, Island).

Hlavní agrární dovozní položky Bosny a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2012

Zdroj: WTO

Obchodní politika Bosny a Hercegoviny

Bosna a Hercegovina není dosud členem WTO (má status pozorovatele), nicméně v posledních měsících intenzivně probíhají přístupová jednání, která by mohla být uzavřena ještě v tomto roce.

Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí cca 18 %, na celkovém vývozu pak cca 7 %.

Průměr použitých smluvních cel na zemědělské zboží v roce 2011 byl 11,1 %. Bezcelně je možno dovážet cca 17 % zemědělských výrobků. Mezi clem nejvíce chráněné skupiny zboží patří alkoholické nápoje, tabákové výrobky a mléčné výrobky.

Vývoj AZO s Bosnou a Hercegovinou		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	5 539	5 434	3 553	5 782	3 985	1 350	*	3 196	3 662	4 085	2 785	1 000
	Dovoz	270	1 828	424	674	545	287	*	1 945	360	999	757	374
	Obrat	5 809	7 262	3 977	6 456	4 530	1 637	*	5 141	4 022	5 083	3 542	1 373
	Saldo	5 269	3 606	3 129	5 108	3 440	1 063	*	1 251	3 302	3 086	2 028	626
EU	Vývoz	435 075	368 459	380 775	421 204	448 595	238 201	780 740	616 466	653 818	578 495	592 265	299 679
	Dovoz	46 277	53 593	61 418	61 564	62 206	29 376	66 545	79 801	81 359	73 202	68 071	32 852
	Obrat	481 352	422 052	442 192	482 768	510 801	267 577	847 284	696 267	735 177	651 697	660 335	332 531
	Saldo	388 798	314 867	319 357	359 640	386 389	208 825	714 195	536 665	572 460	505 292	524 194	266 827

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Bosny a Hercegoviny v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 2402 – cigarety	0	0	0	1 135	845	209	0	0	0	107	87	18
	KN 2202 – voda	1 927	1 868	1 128	795	659	345	*	1 958	1 479	1 242	1 000	524
	KN 0402 – sušené mléko	0	59	16	169	562	267	0	35	7	60	214	87
	KN 0102 – hovězí dobytek	2 634	1 386	661	2 455	515	240	*	614	302	961	214	96
	KN 1704 – cukrovinky bez kakaa	0	1 351	900	354	502	4	0	83	57	27	38	1
	KN 1107 – slad	137	83	342	336	217	7	240	288	1 204	848	523	10
EU	KN 1001 – pšenice a souřež	64 726	24 685	32 402	42 159	43 173	12 232	310 905	192 669	207 242	189 271	195 058	52 373
	KN 2106 – potravinové přípravky	27 931	28 558	28 766	29 754	31 128	15 853	7 679	7 776	8 541	8 984	9 550	4 729
	KN 1512 – slunečnicový olej	16 590	972	15 948	29 326	24 870	20 982	12 500	1 645	17 474	27 075	21 397	20 315
	KN 0406 – sýry a tvaroh	14 628	14 616	19 097	20 261	22 663	11 534	4 254	5 623	6 126	5 896	6 813	3 321
	KN 0201 – hovězí maso	162	5 779	4 725	19 521	21 091	9 975	67	2 411	2 333	7 915	7 561	3 591
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	26 878	27 652	29 481	21 515	20 178	9 820	51 853	54 834	64 001	31 509	26 996	12 770

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Překážky obchodu

V Bosně a Hercegovině je uplatňován velmi liberální a transparentní režim v oblasti zahraničního obchodu se zemědělskými a potravinářskými výrobky, který je v převážné míře harmonizován s mezinárodními obchodními pravidly. Z důvodu ochrany spotřebitele jsou na vybrané položky zboží uplatňovány dovozní kvóty.

Velkým problémem je velmi slabě rozvinutá úroveň veterinární a fytosanitární kontroly, neboť zde téměř neexistují akreditované laboratoře pracující na základě standardů EU, které by měly certifikaci požadovanou ze strany EU. To se projevilo jako velmi ožehavý problém zejména v poslední době v souvislosti s přístupem Chorvatska do EU, kdy je ohrožen vývoz hlavních agrárních produktů z Bosny do této země (mléko, máslo a další produkty živočišného původu) z důvodu neplnění norem kvality EU a pravidel Společné zemědělské politiky.

Rizikem pro exportéry je v Bosně zejména platební morálka, což ostatně platí i pro další země regionu.

Proniknutí na trh brání výrazná politická nestabilita, dle názoru firem i byrokracie a korupce, neexistence centrálních celostátních institucí, požadavky řetězců na dodavatele, dovozní kvóty a další faktory.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Bosny a Hercegoviny

V Bosně a Hercegovině se etablovaly zahraniční obchodní řetězce, zejména ze sousedních zemí bývalé Jugoslávie jako je slovenský Mercator, Intrirex a Tuš a chorvatský Konzum. Existují rovněž menší méně významné domácí řetězce, jako např. DP Market, Maxi Market, AZ Arniko, Merkur. Zahraniční řetězce uplatňují velmi přísné podmínky pro své dodavatele, především cenové. Rovněž striktní platební podmínky jsou zejména pro menší živnostníky a dodavatele zničující. Řetězce vyžadují navíc po dodavateli příspěvky za reklamu či akce a požadují také zvláštní přírázky za umístění zboží na strategických regálech v supermarketech. S ohledem na tyto problémy se nyní vážně uvažuje o zákonné regulaci obchodních podmínek pro zahraniční řetězce. Kromě řetězců existuje rovněž maloobchod s kamenným a stánkovým prodejem, kterého je však s ohledem na silnou cenovou konkurenci obchodních řetězců stále méně.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

V letech 2006–2010 byla v Bosně a Hercegovině v oblasti zemědělství realizována řada rozvojových projektů. V současnosti je realizován projekt rozvojové spolupráce zaměřený na zvýšení výroby mléka v severovýchodní Bosně. Celkové alokované finanční prostředky na tento projekt činí 39,8 mil. Kč. V říjnu 2012 byl zahájen projekt podpory veterinárních institucí v Bosně, jehož cílem je budování kapacit veterinárních laboratoří a inspekce, aby splňovaly standardy EU. Na projektu se mimo ČRA podílí rozvojové agentury USA a Švédska.

Bosna a Hercegovina patří mezi tzv. programové země ZRS a zemědělství je jednou z jejich priorit.

- Z geografického hlediska je Bosna vhodnou destinací pro český zemědělský export a existuje určitý potenciál pro uplatnění českých zemědělských a potravinářských výrobků (např. pivo, sýry s nízkým obsahem tuku, chmel, slad, čokoládové i nečokoládové cukrovinky, lihoviny, zpracované rybí výrobky). Možnosti průniku na trh dále existují jak v oblasti zemědělských služeb (šlechtění a plemenitba hospodářských zvířat včetně veterinářství, podpora malých zemědělských farem a potravinářských provozů), tak v oblasti lesního a vodního hospodářství.
- Uplatnění českých firem nahrává řada dalších faktorů (dlouhodobá vývozní tradice, obava zahraničních společností investovat v regionu, konkurence se v mnoha oborech teprve rozvíjí).
- Možnost zlepšení vzájemného zemědělsko-potravinářského obchodu se nabízí s přibližujícím se vstupem Bosny do WTO, který je možný již v horizontu několika příštích měsíců.
- Jelikož Bosna patří mezi potenciální kandidátské země EU, mohou se české firmy zúčastnit výzev a veřejných zakázek v rámci grantů EU.
- Bosna a Hercegovina patří mezi tzv. programové země ZRS a zemědělství patří mezi jednu z prioritních oblastí spolupráce.

Čína

Rozloha

9 596 961 km²

Počet obyvatel

1 349,6 miliónů

HDP/obyvatele

9 300,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Čína představuje jednoho z nejvýznamnějších globálních hráčů, patřících do skupiny nejrychleji se rozvíjejících světových ekonomik (tzv. skupina BRICS resp. BRIICS). V současné době Čína zaujímá 2. místo na světě co do objemu vytvořeného HDP a je největším světovým exportérem. V přepočtu HDP na obyvatele ovšem Čína figurovala v roce 2012 až na 123. místě na světě s hodnotou 9.300 EUR/obyv. PPP, která je pod celosvětovým průměrem. V minulých obdobích se čínská ekonomika vyznačovala velkými přírůstky HDP (růst táhla z rozhodující míry zvyšující se exportní výkonností země), ovšem v roce 2012 došlo ke snížení tempa růstu HDP na 7,8 % a zdá se, že extenzivní možnosti růstu se začínají pomalu vyčerpávat. Proto byl pro 12. pětiletku (2011–2015) naplánován přechod ke kvalitativně vyšším stimulům ekonomického růstu, jehož hlavními principy jsou zvyšování vnitřní spotřeby a zvyšování kvality života.

Čína je největším světovým zemědělským producentem, a to jak celkově, tak pokud jde o některé zemědělské komodity (např. rýže, brambory, vepřové maso, bavlna aj.). Uvedená skutečnost ovšem neznamená, že Čína tyto položky nedováží. Příkladem je vepřové maso, které figuruje na 11. místě nejvíce dováženého zboží do Číny. V důsledku rostoucí koupěschopnosti obyvatel a stavu zemědělské výroby omezila Čína politiku soběstačnosti na základní komodity a vytvořila velké státní rezervy rýže, obilí a kukuřice.

Současné čínské zemědělství ovlivňují faktory, jako jsou nízká efektivita, neustálý úbytek orné půdy v důsledku industrializace, urbanizace a půdní eroze, snižování zásob podzemních vod a dále migrace obyvatel do rozvinutějších oblastí na východě země, která znamená pokles počtu pracovníků v zemědělství. Úbytek zemědělské půdy se Čína snaží vyrovnat jejím získáváním a využíváním v zahraničí (zejména v Africe a Latinské Americe) nebo agresivní obchodní výměnou (např. Brazílie již několikrát přišla s kritikou, že brazilsko-čínská obchodní výměna má neokoloniální charakter). Nízkou efektivitu domácího zemědělství se Čína snaží zvýšit restrukturalizací zemědělských subjektů, zvyšováním

investic a zaváděním nových postupů (včetně používání GMO). Pro zamezení úbytku farmářů jsou realizovány změny v sociální (penzijní) oblasti.

Čínská vláda usiluje o zvyšování kvality zemědělské produkce a potravin mj. z důvodu snahy o zvýšení exportu a zlepšení domácího zásobování. Nicméně tyto snahy jsou čas od času narušovány skandály s nekvalitními až nebezpečnými potravinami.

Mezinárodní dohody Čína – ČR/EU

- Dohoda o obchodní a ekonomické spolupráci EU–Čína (1985).
- Od roku 2007 probíhají jednání o uzavření Dohody o partnerství a spolupráci, která má stávající dohodu nahradit.
- Od roku 2010 probíhají mezi EU a Čínou jednání o Dohodě o ochraně zeměpisných označení zemědělských výrobků.
- Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky (2004).
- Dohoda o spolupráci v zemědělství a potravinářském průmyslu mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem zemědělství Čínské lidové republiky (2005).
- Dohoda o spolupráci v oblasti lesního hospodářství mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Státním lesnickým úřadem Čínské lidové republiky (2005).
- Dohoda ČR – Čína o podpoře a ochraně investic (2005).

Mezinárodní obchodní dohody Čína – ostatní země

- Čína má uzavřeno 9 dohod o volném obchodu (FTA) – s Macaeem (2004), Hong Kongem (2004), Chile (2005), Pákistánem (2006), Novým Zélandem (2008), Singapurem (2008), Peru (2009), Kostarikou (2010) a Švýcarskem (2013).
- Kromě toho je smluvní stranou dohody o vytvoření zóny volného obchodu ASEAN–Čína (2010), která je třetí největší zónou volného obchodu na světě.

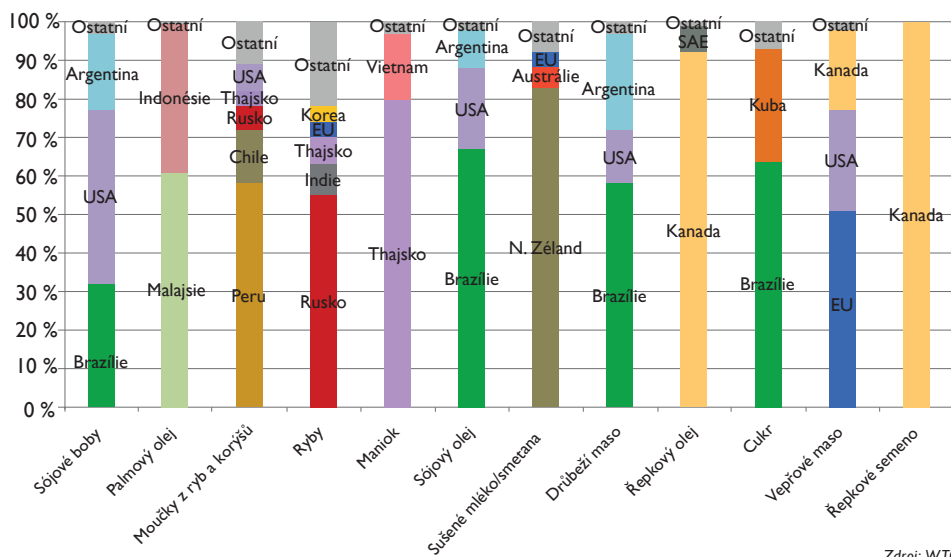
Obchodní politika Číny

Čína je členem Světové obchodní organizace (WTO) od r. 2001.

V rámci zboží kapitol 01-24 HS spadá 77 % položek do pásma celní sazby 5–25 % a celní sazbu vyšší než 25 % má necelých 10 % položek. Průměrně aplikované clo na zemědělské položky je 15,6 %. Nejvyšší celní sazbu (65 %) mají pro Čínu strategické komodity (pšenice a pšeničná mouka, kukuřice, rýže) a dále některé lihoviny (vermuty) a některé druhy tabákových výrobků. Vysoké clo (50 %) má surový cukr. Naopak bez cla je 6 % položek, mezi nimi pivo, některé luštěniny, plemenná zvířata či semena k setí.

Dovozní celní kvóty platí pro nejvíce chráněné položky, a to pro pšenici (9 636 tis. tun včetně pšeničné mouky), kukuřici (7 200 tis. tun včetně kukuřičné mouky), rýži (5 320 tis. tun včetně mouky), cukr (1 945 tis. tun), vlnu a bavlnu. Dovozní cla v rámci TRQ jsou cca u obilovin 1 %, u mouky 9 % a u cukru 15 %.

Hlavní agrární dovozní položky do Číny a procentuální podíl hlavních dodavatelů v roce 2010

Zdroj: WTO

Překážky obchodu

Z netarifních překážek je nejvýznamnější problematika veterinárních a fytosanitárních (SPS) opatření, která má rovinu legislativní a rovinu procedurální.

Pokud jde o normy a předpisy, je problémem neustálé rozšiřování požadavků na rozsah certifikace a časté změny čínských standardů, které lze mnohdy označit jako v rozporu s mezinárodní praxí a předpisy. Příkladem může být nová „mléčná legislativa“ platná od jara roku 2013, jejíž požadavky jdou zejména u mléčných výrobků pro dětskou výživu nad mezinárodní standardy. Dalším příkladem jsou požadavky na maximální obsah ftalátů ve víně a dalších potravinách či normy na maximální obsah chemických látek, který se např. v EU nesleduje.

Z procedurálního hlediska se jedná především o zdoluhavost a náročnost (i finanční) schvalování SPS protokolů. Navíc Čína neuznává EU jako celek, proto se veškeré protokoly musejí projednávat bilaterálně.

Zdoluhavé a netransparentní jsou také celní procedury, které se často liší v jednotlivých provinciích, totéž platí pro daňový systém.

Způsob přijímání a vydávání nových směrnic, standardů a požadavků, které se týkají dovážení potravin do Číny, vyvolává velmi často problémy u dovozců z EU, vytváří nestabilní a těžko předvídatelné podnikatelské prostředí a zvyšuje náklady na působení na trhu.

Z hlediska překážek obchodu je problémem také ochrana duševního vlastnictví potažmo zeměpisných označení, která je v Číně odlišná od praxe v EU.

Vývoj AZO s Čínou		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	3	5	8	14	17	7	1	3	6	7	8	3
	Dovoz	87	68	81	91	94	42	65	55	56	54	48	21
	Obrat	89	74	89	104	111	49	66	59	62	61	56	24
	Saldo	-84	-63	-73	-77	-77	-35	-65	-52	-50	-47	-40	-18
EU	Vývoz	1 572	1 838	2 618	3 822	4 899	2 722	988	1 340	1 761	1 795	2 072	1 376
	Dovoz	4 660	4 307	5 083	5 718	5 677	2 715	3 105	2 878	2 964	3 097	2 734	1 333
	Obrat	6 231	6 145	7 700	9 540	10 576	5 438	4 093	4 218	4 724	4 892	4 806	2 709
	Saldo	-3 088	-2 469	-2 465	-1 895	-778	7	-2 116	-1 538	-1 203	-1 302	-662	43

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Číny v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 0404 – syrovátka	28	0	56	4 102	7 046	1 759	24	0	50	3 775	4 125	850
	KN 1210 – chmel	2 029	2 891	2 998	4 402	4 636	1 929	236	432	506	847	829	274
	KN 1302 – pektiny	29	892	1 711	2 533	1 622	882	1	127	223	267	165	97
	KN 0402 – sušené mléko a smetana	0	0	149	709	1 145	767	0	0	50	300	450	51
	KN 2203 – pivo	26	469	862	371	819	548	*	781	1 454	361	791	628
	KN 2201 – minerální vody	139	97	548	212	597	454	*	175	1 687	325	770	644
EU	KN 2204 – víno	143 272	200 996	389 340	694 482	763 703	322 269	53 269	74 518	161 734	241 533	261 806	102 797
	KN 2208 – nede- naturovaný alkohol	234 333	227 189	375 176	491 768	587 011	218 501	30 070	23 336	36 397	50 154	44 173	18 094
	KN 1901 – slad	88 258	190 921	225 276	313 389	516 039	322 546	26 860	38 542	42 430	56 783	70 343	43 661
	KN 0206 – droby – hovězí, vepřové aj.	101 096	115 170	131 646	276 271	457 433	237 324	121 109	154 467	169 280	271 688	392 155	205 886
	KN 0203 – vepřo- vé maso	27 779	25 625	58 948	211 235	360 267	214 851	27 308	31 472	49 012	141 687	229 716	146 615
	KN 0404 – syrovátka	95 396	114 824	124 991	204 634	288 138	158 755	77 327	114 850	96 543	142 880	146 827	80 920

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Konkrétní podmínky uplatnění na čínském trhu

Podíl obchodních řetězců, ať již domácích či zahraničních (např. Carrefour, TESCO, Walmart, Metro Cash&Carry), není tak vysoký a jejich působení, zejména těch zahraničních, místní úřady striktně kontrolují. Importované zboží se prodává především v těchto řetězcích a v menších obchodech zaměřených na bohatší (i cizineckou) klientelu. Čínské maloobchodní prodejny nabízejí, a to i z důvodu ceny či zvyklostí, především domácí výrobky, případně výrobky domestikovaných nadnárodních koncernů (např. Nestlé, Heineken apod.). Podmínky pro dodávky do řetězců jsou poměrně náročné (požadavky na zalistování, přednost mají dodavatelé zajišťující větší sortiment, spolufinancování PR apod.). Pro úspěch je klíčová schopnost najít vhodného spolehlivého distributora, zvolit spolehlivé distribuční kanály, nalézt odpovídající prodejní místa a zajistit zviditelnění produktu. Velice důležitá je marketingová podpora a ochota dodavatele investovat do PR. České zboží zatím není v širokém povědomí čínských zákazníků jako jiné výrobky z konkurenčních zemí, kdy se název země automaticky v povědomí spotřebitelů váže na některý druh výrobku (např. Francie – víno, sýry, Itálie – víno, sýry, Německo – pivo, Švýcarsko – sýry apod.).

Další možností proniknutí na čínský trh jsou přímé investice do výroby v ČLR a zejména transfer nových pokročilých technologií, kdy by český investor mohl za určitých podmínek získat podporu lokální vlády v podobě zlevněného či bezplatného pronájmu půdy, podpory či úlev spojených s dovozem vyspělých technologií.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Čína nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- **Absorpční potenciál čínského trhu pro výrobce tuzemské zemědělských a potravinářských produktů je vysoký.**
- **Jedná se o složitý trh, a to jak z hlediska regulatorního rámce a tvorby pravidel, tak z hlediska nároků na exportéry souvisejících s konkrétní realizací obchodních případů.**
- **Příležitosti ke zvýšení vývozu se ukazují například v oblasti mléka a mléčných výrobků, nápojů (alkoholických i nealkoholických), cukrovinek, dětské výživy a masných specialit.**
- **Importované zboží je určeno především pro vrstvu obyvatel s vyššími příjmy, což v miliardové Číně stále představuje vysoký počet spotřebitelů.**
- **Šanci na úspěch exportérům zvyšuje i nedůvěra spotřebitelů v kvalitu domácí produkce.**

Vietnam

Rozloha	33 210 km ²
Počet obyvatel	91,5 miliónů
HDP/obyvatele	3 500,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Vietnam je vedle Číny nejdůležitějším českým obchodním partnerem na Dálném východě. V minulosti studovalo v bývalém Československu mnoho příslušníků současné vietnamské obchodní a politické elity a česky hovoří přes 200 tisíc obyvatel Vietnamu (včetně dvou ministrů a jednoho místopředsedy vlády).

Ekonomika Vietnamu rostla v minulosti v průměru o 6 % ročně. Země se roku 2011 stala světovou dvojkou ve vývozu rýže a v exportu kávy typu Robusta dokonce světovou jedničkou. Poté ovšem přišly problémy v podobě „přehřátí ekonomiky,“ Vietnam postihla skoro dvacetiprocentní inflace, krach čtyřiceti tisíc firem a omezení půjček, což řešila vláda nápravným balíčkem.

Ačkoli podíl zemědělství na tvorbě HDP v posledních letech postupně klesá, jedná se o velmi významný ekonomický sektor, který zaměstnává kolem 50 % průběžně schopného obyvatelstva.

Hlavní zemědělskou plodinou je rýže (druhý největší světový exportér), která se pěstuje na cca 80 % obdělávaných půd, dále kávovník, čajovník, ledvinovník (oříšky kešu) a řada druhů ovocných stromů. Pro domácí potřebu je kromě rýže rozšířeno pěstování kukuřice, manioku, cukrové třtiny a bavlníku.

Základem živočišné výroby je chov prasat, drůbeže a v některých oblastech i chov skotu a buvolů, nicméně v produkci mléčných výrobků je Vietnam soběstačný jen z 30 %. Další, především exportně významnou oblastí výroby, jsou produkty rybolovu (krevety, krabi, šépie a ryby).

V zemědělství a potravinářství se uplatňuje státní podpora, a to převážně v oblastech dovozu vyspělých a energeticky úsporných technologií a zavlažovacích zařízení i v sektoru zahraničních investic do výroby potravin a zpracování zemědělských surovin.

Vývoj AZO s Vietnamem		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	3	2	2	2	2	1	2	3	2	2	4	3
	Dovoz	35	42	41	38	32	14	19	30	29	22	18	8
	Obrat	38	44	44	40	35	16	21	33	31	24	22	11
	Saldo	-32	-39	-39	-36	-30	-13	-17	-27	-27	-19	-14	-6
EU	Vývoz	331	429	542	636	753	399	267	427	682	571	669	368
	Dovoz	1 910	1 788	1 969	2 425	2 739	1 307	1 061	1 121	1 190	1 201	1 387	682
	Obrat	2 241	2 217	2 511	3 061	3 492	1 706	1 327	1 547	1 872	1 772	2 056	1 050
	Saldo	-1 579	-1 360	-1 427	-1 789	-1 986	-909	-794	-694	-508	-630	-718	-314

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Vietnamu v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 0511 – maso- kostní moučka	22	157	79	69	536	534	70	1 527	385	509	2 432	1 979
	KN 1210 – chmel	704	824	917	486	529	391	68	94	144	86	123	63
	KN 2203 – pivo	128	181	240	252	375	173	*	228	316	333	472	206
	KN 0404 – syrovátka	728	32	62	525	367	68	900	83	100	175	507	100
	KN 1107 – slad	304	212	238	303	271	153	570	464	696	640	559	319
	KN 2204 – víno	11	22	10	54	62	0	*	19	9	23	24	0
EU	KN 0402 – sušené mléko a smetana	10 756	18 572	31 802	57 243	86 234	24 237	3 913	10 717	12 887	22 087	35 586	8 021
	KN 0303 – mražené ryby	2 035	11 721	17 361	57 712	74 913	45 516	1 361	3 864	5 211	11 562	14 925	8 051
	KN 2106 – potravi- nové přípravky	42 470	61 744	72 097	91 703	61 609	33 349	3 936	4 929	5 623	7 315	5 696	3 626
	KN 2301 – moučka z vodních živočichů	8 098	24 819	23 181	27 555	57 571	37 897	34 858	111 426	107 548	132 007	204 457	107 578
	KN 1901 – sladový výtažek	46 195	46 916	62 028	35 665	55 760	42 980	9 674	9 246	11 763	10 511	15 657	10 164
	KN 1107 – slad	25 411	30 929	46 733	45 599	55 720	34 405	60 016	67 051	133 961	127 218	131 130	80 551

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Mezinárodní dohody Vietnam – ČR/EU

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Vietnamské socialistické republiky o hospodářské spolupráci (2005).
- Dohoda o partnerství a spolupráci (PCA) mezi EU a Vietnamem (podepsána v červnu 2012).
- Hospodářské aspekty EU-Vietnam ještě obecně upravuje Dohoda o spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a Indonésií, Malajsií, Filipínami, Singapurem a Thajskem – členskými zeměmi ASEAN, která je v platnosti od 1. 10. 1980. VSR k této dohodě přistoupila podpisem Protokolu o rozšíření dohody podepsaným v Singapuru dne 14. 2. 1997.
- Dohoda ČR – Vietnam o podpoře a vzájemné ochraně investic (1997).
- Dohoda o volném obchodu (FTA) EU-Vietnam – jednání byla zahájena v červnu 2012.

Mezinárodní obchodní dohody Vietnam – ostatní země

- Vietnam je součástí uskupení zemí ASEAN, které vytvořilo v roce 1992 zónu volného obchodu AFTA. V důsledku následného přistoupení nových zemí do uskupení ASEAN, má být AFTA plně funkční od konce roku 2015.
- Vietnam má uzavřeny 2 Dohody o ekonomickém partnerství (EPA), které svou podstatou splňují parametry dohod o volném obchodu – EPA Japonsko – ASEAN (2008), která byla rozšířena o Laos a Filipíny (2011), EPA Vietnam – Japonsko (2009).
- Klasické Dohody o volném obchodu (FTA) má Vietnam uzavřeny v rámci FTA Austrálie – Nový Zéland – ASEAN (2010) a FTA Korea – ASEAN (2010).

Obchodní politika Vietnamu

Vietnam je členem WTO od roku 2007.

V rámci zboží kapitol 01-24 celní nomenklatury spadá 42,7 % položek do pásma dovozní celní sazby 15–50 %, bez cla je 8,8 % položek. Prostý průměr aplikovaných cel na zemědělské položky je 17 %, nicméně vážený průměr (vahou jsou skutečné objemy dovozů) činil v roce 2009 jen 8,8. Nejvyšší celní sazby (40–55 %) mají některé druhy vín a lihovin, celní sazbu 40 % mají i některé masné výrobky. Do skupiny s vyšší celní ochranou (65 %) patřilo do loňského roku i pivo, nicméně v roce 2012 skončila Vietnamu lhůta pro implementaci závazků plynoucích ze vstupu do WTO a pivo má nyní celní sazbu 35 %.

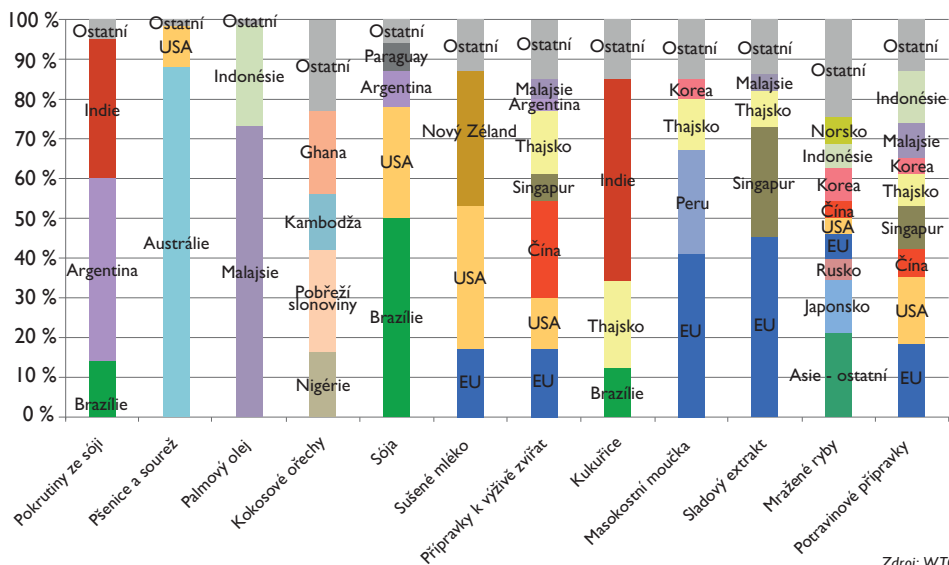
Překážky obchodu

K nejzávažnějším překážkám patří zdlouhavost a náročnost certifikací či zákaz dovozu některých druhů výrobků. Další specifické překážky lze spatřovat v proceduře registrace u dozorového orgánu

(NAFIQAD) pro vývoz potravin rostlinného i živočišného původu, pravidla nového Food Security Law, která dávají možnost zasahovat do dovozních certifikátů třem resortům (ministerstva zdravotnictví, zemědělství a průmyslu a obchodu), či systém kolkování lihovin. V roce 2011 vydalo Ministerstvo průmyslu a obchodu Rozhodnutí č. 1380/QĐ-BTC obsahující položky, jejichž „dovoz není do Vietnamu podporován“, a které obsahuje řadu potravinářského zboží. Uvedené rozhodnutí neznamená znemožnění dovozu do Vietnamu pro tyto druhy zboží, ale vztahují se na ně přísnější opatření.

Kromě uvedených překážek existují i některá administrativní opatření, např. kontrola a centrální stanovování cen některých produktů (zejména mléko a mléčných výrobků).

Hlavní agrární dovozní položky do Vietnamu a procentuální podíl hlavních dodavatelů v roce 2011

Zdroj: WTO

Konkrétní podmínky uplatnění na vietnamském trhu

Při pronikání na vietnamský trh je nevhodnější využít spolehlivého distributora znajícího dokonale místní prostředí. Vietnamská maloobchodní síť je spíše roztržštěná, v hojné míře se vyskytují tradiční trhy se zemědělskou produkcí, malé obchody i velké supermarkety (např. Big C a Metro).

K perspektivním odvětvím pro české dodavatele patří ve Vietnamu především sušené mléko, cukrovinky, čokoláda, částečně i pivo, byť ve Vietnamu existuje řada malých pivovarů, z nichž některé byly zařízeny českou technologií. V důsledku zvýšení konzumace a výroby piva se může více uplatnit i slad a chmel.

Vietnamská strana má v důsledku snahy o modernizaci potravinářského průmyslu zájem i o technologie (vybavení pivovarů cukrovarů apod.).

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

ČR realizuje ve Vietnamu různé projekty rozvojové spolupráce v oblastech udržitelného zemědělství, rozvoje regionu, akvakultury, udržitelného rozvoje lesa atd.

Jako příklady projektů lze zmínit alespoň ty s největším finančním rámcem – za rok 2006 např. dodávku čistírny odpadních vod pro polikliniku Tam Nong – malý lokální projekt, za rok 2007 např. vyhledávání a průzkum zdrojů pitné vody v provincii Nghe An nebo revitalizaci odlesněných území místními druhy jako nástroj rozvoje venkova v oblasti centrální vrchoviny Vietnamu, v letech 2007–9 obnovu a udržitelný rozvoj lesa v komunitě Phong My a v letech 2008–10 podporu chovu sladkovodních ryb.

Na období 2011–2013 byly identifikovány čtyři dlouhodobé projekty rozvojové spolupráce v oblasti životního prostředí, energetiky, učňovského školství, průmyslu a těžby surovin.

Novou Koncepcí zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2011–2017 byl Vietnam potvrzen jako země, ve které bude nadále pokračovat rozvojová spolupráce ČR, avšak již bez konkrétního programu. Oproti předchozímu programovému období tak česká rozvojová spolupráce ve Vietnamu pokračuje v utlumeném rozsahu. ČR věnovala v minulém programovém období 2006–2010 na rozvojovou pomoc ve Vietnamu každoročně cca 40 mil. Kč. Od roku 2011 se objem české rozvojové pomoci ve Vietnamu snížil na cca 18 mil. Kč ročně. Česká republika je jedinou zemí bývalého východního bloku, která ani v obtížném období hospodářské transformace nepřestala Vietnamu poskytovat rozvojovou pomoc.

- **Vietnam představuje tradičního partnera ČR.**
- **V některých druzích zemědělských produktů a potravin je stále odkázán na dovoz.**
- **Potenciál potravinářského exportu ČR existuje například u chmelu, sladu, sušeného mléka, mléčných výrobků a specialit v oblasti lihovin.**
- **Obecná celní ochrana domácího trhu není ve Vietnamu vysoká, nicméně Vietnam klade dovozům jiné – administrativní překážky.**
- **V souvislosti s modernizací potravinářského průmyslu a s vládními dotacemi je Vietnam zajímavým teritoriem z pohledu exportu zpracovatelských technologií.**
- **Rozvojová spolupráce mezi ČR a Vietnamem má dlouhou tradici a vietnamská strana při všech příležitostech českou pomoc velmi oceňuje.**

Japonsko

Rozloha	377 915 km ²
Počet obyvatel	127,4 miliónů
HDP/obyvatele	36 200,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Pro Japonsko je charakteristická velmi nízká potravinová soběstačnost. Pohybuje se na úrovni 39 % (plně soběstačné je pouze v rýži, z 95 % ve vejcích a z 83 % v zelenině).

Zemědělská výroba je ve světovém srovnání neefektivní. Zemědělství je dotováno a regulováno státem, podpory zemědělců tvoří více než polovinu jejich příjmu a v oblasti dovozu jsou některé zemědělské a potravinářské výrobky předmětem silné ochranné politiky. Proto zůstávají ceny potravin na japonském trhu velmi vysoké. Například cenová úroveň rýže místní produkce je až pětikrát vyšší než na světovém trhu.

Specifickým rysem japonského zemědělství je jeho rodinný charakter. Zaměstnává necelá 4 % pracovních sil. Průměrný věk japonských zemědělců přesahuje 66 let. Přibližně 55 % zemědělců hospodaří na ploše menší než jeden hektar, což znamená, že japonské zemědělství má malovýrobní charakter. Důvody souvisí s hornatostí Japonska, vysokou cenou půdy ve výhodněji položených oblastech apod.

V důsledku toho podíl zemědělství na celkovém HDP neustále klesá a v současné době tvoří pouze 1,1 %. Vzhledem k bývalému významu zemědělství pro japonskou ekonomiku a ke skutečnosti, že se jedná stále o oblast s výrazným vlivem na sociální stabilitu venkovského obyvatelstva, se japonská vláda snaží o revitalizaci a zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství.

Hlavní zemědělská odvětví (podle FAO) byla v roce 2011 pěstování rýže, cukrové řepy, zeleniny,

brambor a produkce mléka a vajec. Hlavní vývozní zemědělské zboží (FAO) v roce 2011 byla pšeničná mouka, potravinové přípravky, nealkoholické nápoje a pivo.

Z pohledu výroby potravin má v Japonsku významné postavení mořský rybolov, v jehož rámci je citlivým tématem lov velryb.

Japonsko dovezlo r. 2011 ze zahraničí zemědělské a potravinářské výrobky v hodnotě 81,5 mld. EUR. Největší podíl tvořily ryby, rybí výrobky a mořští živočichové, vepřové maso a obiloviny.

Vzhledem k celkovému počtu obyvatel a nízké zemědělské produkci představuje Japonsko jeden z největších dovozních zemědělských a potravinářských trhů na světě.

Mezinárodní dohody Japonsko – ČR/EU

- Dohoda o volném obchodu EU-Japonsko – na konci března 2013 byla oficiálně zahájena jednání mezi EU a Japonskem o Dohodě o volném obchodu.

Mezinárodní obchodní dohody Japonsko – ostatní země

- Japonsko rozlišuje dvě platformy zahraniční ekonomické spolupráce jdoucí nad rámec pravidel WTO.
- Užším pojmem je dohoda o volném obchodu (FTA), která zatím není Japonskem využívána. Nicméně Japonsko vede trilaterální jednání o FTA s Čínou a Jižní Koreou, navíc má zájem přistoupit k jednání ohledně dohody o volném obchodu FTA v rámci Trans-pacifického partnerství¹¹.
- Širší platformu spolupráce představuje dohoda o ekonomickém partnerství (EPA) upravující nejen obchod se zbožím, ale i řadu dalších oblastí (např. služby, regulační předpisy, ochrana duševního vlastnictví, atd.).
- Japonsko během posledních let zintenzívnilo jednání o EPA, hlavně v asijském regionu a má tento typ dohod uzavřen s uskupením ASEAN jako celkem i dvoustranně s některými zeměmi tohoto uskupení – Singapurem, Malajsií, Thajskem, Indonésií, Vietnamem, Filipínami a Brunejí, a dále s Mexikem, Chile, Indií a Peru.

Obchodní politika Japonska

Japonsko je členem Světové obchodní organizace (WTO) od jejího vzniku, tj. od r. 1995.

Japonsko je členskou zemí WTO, která nemá závazek na stanovení horní hranice dovozních celních sazeb pro veškeré zboží. V rámci zboží kapitol 01-24 kombinované celní nomenklatury se možnost stanovit neomezeně vysoké celní sazby týká dovozu ryb (čerstvých, mražených, sušených), rybích

¹¹ Spojené státy americké, Japonsko, Austrálie, Peru, Malajsie, Vietnam, Nový Zéland, Chile, Singapur, Kanada, Mexiko a Brunej.

Vývoj AZO s Japonskem		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	16,0	24,2	21,6	14,6	15,0	8,2	*	12,1	8,5	5,8	8,8	3,1
	Dovoz	0,9	0,9	1,3	1,3	1,2	0,4	*	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
	Obrat	16,9	25,1	22,9	15,9	16,2	8,6	*	12,2	8,7	6,0	8,9	3,2
	Saldo	15,1	23,3	20,3	13,3	13,8	7,8	*	12,0	8,3	5,6	8,7	3,0
EU	Vývoz	4 241	3 785	4 222	4 630	5 154	2 423	1 914	1 754	1 964	2 029	2 220	1 035
	Dovoz	177	182	217	202	207	100	38	41	40	36	37	19
	Obrat	4 418	3 967	4 439	4 832	5 360	2 523	1 952	1 795	2 004	2 064	2 257	1 054
	Saldo	4 064	3 603	4 006	4 427	4 947	2 323	1 877	1 713	1 924	1 993	2 183	1 016

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Japonska v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 1210 – chmel	12 657	18 245	17 767	12 161	10 965	5 458	1 549	1 793	1 827	1 197	1 160	553
	KN 1107 – slad	2 401	5 344	3 241	1 741	3 112	1 564	4 154	10 011	6 411	4 327	7 252	3 605
	KN 1806 – čokoláda	43	60	11	236	537	23	5	8	1	20	60	2
	KN 2203 – pivo	95	133	176	180	331	165	0	114	143	159	309	157
	KN 0106 – živá zvířata	156	162	151	188	179	91	4	5	3	3	2	1
	KN 0301 – akvarijní ryby	129	104	95	94	95	54	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
EU	KN 0203 – vepřové maso	687 734	593 214	722 131	766 218	855 318	419 544	223 555	175 139	219 665	228 888	227 097	112 906
	KN 2204 – víno	597 301	493 313	548 710	610 522	770 870	334 512	115 835	113 369	123 546	132 767	163 908	73 099
	KN 2402 – cigarety	352 560	458 212	421 565	496 576	429 213	226 632	42 330	55 987	48 281	65 948	55 855	28 719
	KN 0406 – sýr	164 950	168 000	203 742	221 548	238 745	111 174	35 291	39 838	42 793	43 938	46 182	22 389
	KN 2208 – nede- naturovaný alkohol	182 220	158 560	180 593	205 293	217 757	95 456	25 771	24 156	28 397	33 640	30 885	14 333
	KN 1509 – olivový olej	125 992	106 440	120 261	115 392	147 164	82 054	27 133	31 111	35 575	34 170	45 087	20 772

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

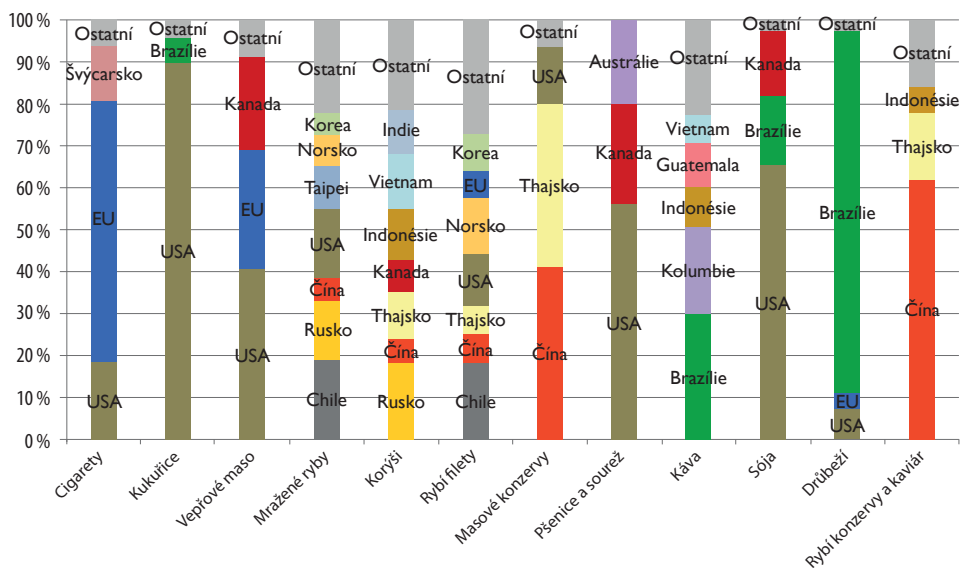

výrobků a mořských živočichů. Jinak má Japonsko téměř 67,9 % položek spadajících do pásma celní sazby do 10 % (z toho 34,1 % položek bez cla, mezi nimi např. pivo), celní sazbu vyšší než 100 % má necelých 5,2 % položek.

Prostý průměr aplikovaných cel na zemědělské položky v roce 2011 činil 23,3 %, nicméně vážený průměr (vahou jsou skutečné objemy dovozů) v roce 2010 byl 11,2 %.

Nejvyšší dovozní celní sazby, jejichž výše přesahuje v přepočtu 100 %, mají položky s kombinovaným clem. Jedná se zejména o vepřové maso a výrobky z něj, obiloviny a mléčné výrobky (např. u SOM se k valorickým sazbám ještě připočítává pevná hodnota specifického cla 92 jeny/kg, u ne- slazeného SPM činí specifická část cla 99–189 jenů/kg, sušená syrovátka má celní sazbu 29,8 % + 135 jenů/kg). U těchto druhů zboží má Japonsko možnost uplatnění speciálních ochranných opatření.

Hlavní agrární dovozní položky do Japonska a procentuální podíl hlavních dodavatelů v roce 2011

Zdroj: WTO

Pro položky s nejvyšší mírou celní ochrany má Japonsko stanoveny dovozní kvóty s preferenční celní sazbou (TRQ). Jedná se o všechny druhy obilovin, u mléčných výrobků jsou TRQ u sušeného mléka 85,9 tis. tun při celní sazbě 25 % (u SMP pro krmné účely 0 %), sušená syrovátka má celkovou TRQ 70 tis. tun při celní sazbě 0 % (45 tis. tun) resp. 10 % (25 tis. tun). Pro vývoz sušeného mléka a syrovátky do Japonska je ještě možno čerpat dvě obecné TRQ pro mléčné výrobky (134 tis. tun a 137,2 tis. tun), v jejichž rámci je celní sazba 25 %. Bramborový a kukuřičný škrob lze do Japonska vyvážet s preferenčním clem v rámci obecné kvóty pro škroby ve výši 157 tis. tun při celní sazbě 25 %.

Překážky obchodu

Nejvýznamnějšími jsou veterinární opatření, kde Japonsko neuznává EU jako celek a vyžaduje certifikaci u jednotlivých členských států EU, navíc certifikační postup je komplikovaný vykazující vysokou míru byrokracie. Japonsko má některé přísnější předpisy, než stanovují mezinárodní normy a neuznává mezinárodní standardy. Z tohoto důvodu je např. již několik let zakázán dovoz hovězího masa z EU (z důvodu BSE). Také u některých potravinových přísad uplatňuje Japonsko přísnější normy, než jsou mezinárodně uznávaná měřítka.

Japonsko dále na ochranu domácího trhu uplatňuje zákony regulující obchod se zbožím, které jsou legislativním základem pro zahraniční obchod např. Zákon o devizové regulaci a regulaci zahraničního obchodu (Foreign Exchange and Foreign Trade Control Law), nebo Nařízení o regulaci dovozu (Import Trade Control Order).

Konkrétní podmínky uplatnění na japonském trhu

Pro proniknutí na japonský trh je nezbytné, aby obchod probíhal přes japonského dovozce, který zajišťuje distribuci maloobchodu. Doporučuje se postupovat formou Zastupitelské smlouvy nebo joint venture. Pro úspěch je důležitá kvalita, značka a atraktivita balení potravin, cena tolik nerozhoduje vzhledem k obecně vyšší cenové hladině v Japonsku.

Při průniku na trh a vyhledání partnera je vhodná účast na výstavě „FOODEX Japan“.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Japonsko nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- Japonsko je zemí s vysokou závislostí na dovozu zemědělského a potravinářského zboží.
- Lze očekávat, že nízká potravinová soběstačnost se bude nadále prohlubovat.
- Navzdory velkým omezením pro obchod představuje Japonsko zajímavý trh pro zemědělskou produkci, a to zejména z důvodu nezájmu mladé a střední generace o práci v tomto odvětví a stárnutí populace v Japonsku obecně.
- Ze zemědělských produktů a potravin mají na trhu Japonska nadále šanci například suroviny pro výrobu piva (chmel, slad, pivo), čokoládové cukrovinky a mléčné výrobky.
- Významným impulzem pro zvýšení exportu by mělo být uzavření a následná implementace Dohody o volném obchodu EU-Japonsko.

Korejská republika

Rozloha	99 720 km ²
Počet obyvatel	48,9 miliónů
HDP/obyvatele	32 400,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Specifickým rysem korejské ekonomiky je její koncentrovanost v rukou několika rodin, které vlastní největší konglomeráty. Poválečný vývoj se nese ve znamení silné industrializace a hospodářského rozvoje.

Zemědělství trpí velmi nepříznivými klimatickými podmínkami a obrovskou migrací obyvatel z venkova do měst a jeho odíl na HDP trvale klesá. Zatímco v roce 1970 tvořil podíl zemědělství 27,1 % HDP a pracovalo v něm přes 50 % obyvatel, klesl do roku 2012 jeho podíl na HDP jen na 2,7 % a zemědělství zaměstnávalo 6,4 % lidí.

Zemědělství se tedy zaměřuje na zajištění co nejvyšší potravinové soběstačnosti pouze v několika základních komoditách. Korea kryje vlastní spotřebu zemědělské produkce z 52 %, v případě rýže jako hlavní složky potravy je to 96 %. Hlavními zemědělskými plodinami pěstovanými v Koreji je rýže (pěstuje se na 2/3 obdělávané půdy) a sója a dále (dle údajů FAO za rok 2011) ječmen a pšenice a z živočišné produkce mléko. Tradičními plodinami jsou mimo jiné léčivé kořeny ženšen, který je v současnosti i zajímavým exportním artiklem, a česnek.

Korea vykazuje dlouhodobě vysoký deficit v obchodní výměně agro-potravinářského sektoru (v r. 2011 činil více než 16 mld. EUR), přičemž dovoz představoval 21,2 mld. EUR. Mezi největší dovozní položky patří kukuřice, pšenice, vepřové a hovězí maso a třtinový cukr. Největšími vývozci do Koreje jsou USA, Austrálie, Brazílie a Čína. Hlavním vývozním zemědělským zbožím je rafinovaný cukr, potravinové přípravky, nealko nápoje a sója, nejvýznamnějšími vývozními trhy jsou Japonsko, Čína, USA a Thajsko (Zdroj FAO, 2010).

Do roku 2020 má Korea velké ambice výrazně zvýšit zemědělskou produkci a export. Korea plánuje být do osmi let mezi 10 největšími světovými agro vývozci. Korejská vláda toho chce dosáhnout posílením dotačních programů pro malé a střední zemědělce tak, aby výrazně zvýšili konkurenceschopnost, a v rámci proexportní politiky vláda pomůže s marketingem a hledáním odbytišť. Očekává

se, že export z Koreje dosáhne až 10 mld. EUR. Hlavním subjektem, který bude mít podporu exportu na starosti, je firma Korea Agro-Fisheries & Food Trade Corporation.

Korea počítá i s podporou produkce v akvakultuře, která se bude zaměřovat i na zakládání nových ústřicových farem a zvýšení pěstování a využití řas.

Mezinárodní dohody Korea – ČR/EU

- Dohoda o volném obchodu EU-Korea z roku 2010 (2011).
- Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou České republiky a vládou Korejské republiky (2009).
- Dohoda ČR – Korea o podpoře a vzájemné ochraně investic (1992).

Mezinárodní obchodní dohody Korea – ostatní země

- S růstem ekonomické síly pokračuje Korea v uzavírání bilaterálních smluv se svými významnými obchodními partnery. K dnešnímu dni je v platnosti 8 dohod o volném obchodu – s Chile (2004), Singapurem (2006), ESVO (2006), Peru (2011), EU (2011) USA (2012), Tureckem (2013) a s uskupením zemí ASEAN (2010, která se zatím neprovádí ve všech částech).
- S Indii uzavřela Korea tzv. Dohodu o komplexním ekonomickém partnerství (CEPA), platnou od roku 2012, která upravuje i řadu obchodních a regulačních otázek.
- Další jednání o uzavření preferenčních obchodních dohod vede Korea s Kanadou a Čínou.

Obchodní politika Koreje

Korea je členem Světové obchodní organizace (WTO) od jejího vzniku, tj. od r. 1995.

Korea má obecně vysokou celní ochranu pro zemědělské a potravinářské zboží. V rámci zboží kapitol 01-24 celní nomenklatury spadá 55 % položek do pásma dovozní celní sazby 15–50 % a dovozní celní sazbu vyšší než 100 % má necelých 8,1 % položek. Prostý průměr aplikovaných dovozních cel na zemědělské položky je 48,6 %, nicméně vážený průměr (vahou jsou skutečné objemy dovozů) činil v roce 2010 93,3 %. Nejvyšší celní sazbu mají kořenové plodiny (maniok, batáty apod.) – 385–888 %, zelený čaj – 513,6 %, obiloviny a mouka (kromě pšenice a žita) – až 800 %, škrob – 455 %, na mouku a na škrob lze v Koreji aplikovat zvláštní ochranná opatření (SSG). Slad má celní sazbu 269 % a z mléčných produktů má sušené mléko celní sazbu 176 %, syrovátka 49,5 % a sýry 36 %. Bez cla je pouze 2,2 % položek, které představují zejména osivo, býčí sperma a některé druhy živých zvířat a ryb. V kategorii ryb a rybích produktů má ovšem Korea poměrně vysoký podíl cel, u kterých nemá smluvně závázanu maximální výši (tj. může taková cla navyšovat bez omezení).

Velké množství položek s nejvyšší mírou celní ochrany má ale stanoveny dovozní kvóty s preferenční celní sazbou (TRQ). Jedná se o všechny druhy obilovin (např. kukuřice má TRQ 6,1 mil. tun při celní sazbě 3 %), omezené TRQ jsou pro sušené mléko, syrovátka má TRQ 54,2 tis. tun s celní sazbou 20 %, bramborový škrob má TRQ 45,7 tis. tun s celní sazbou 8 % apod.

Vývoj AZO s Koreou		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	0,9	1,7	3,0	3,1	5,4	1,0	*	2,0	2,3	2,1	5,1	1,1
	Dovoz	2,8	3,3	1,8	2,1	2,2	0,6	*	4,8	2,1	3,3	2,3	0,5
	Obrat	3,7	5,1	4,7	32,8	7,6	1,6	*	6,8	4,4	5,4	7,4	1,6
	Saldo	-1,8	-1,6	1,2	1,0	3,1	0,4	*	-2,8	-0,2	-1,2	2,8	0,6
EU	Vývoz	1 072	930	1 309	1 701	1 755	841	549	783	1 404	935	1 149	608
	Dovoz	141	127	146	147	170	81	73	58	79	86	82	44
	Obrat	1 214	1 057	1 455	1 848	1 926	922	622	840	1 483	1 021	1 230	652
	Saldo	931	803	1 163	1 554	1 585	760	476	725	1 325	849	1 067	564

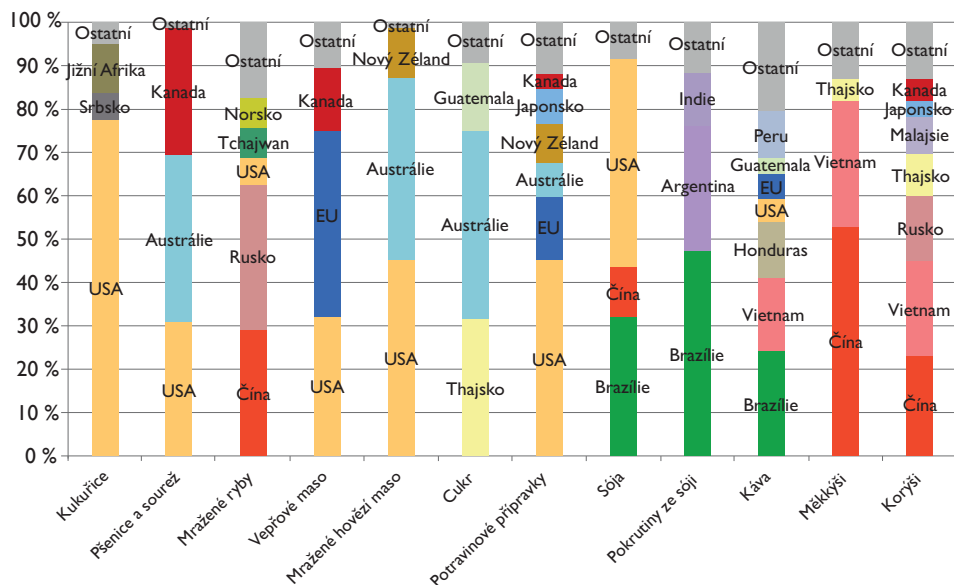
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Koreje v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 1108 – škrob	0	0	420	107	1 333	315	0	0	1 086	110	2 489	552
	KN 0404 – syrovátka	0	287	520	791	1 101	596	0	539	604	917	1 031	511
	KN 2309 – přípravky k výživě zvířat	0	0	0	346	1 087	341	0	0	0	100	248	66
	KN 2203 – pivo	163	113	241	477	602	412	*	171	380	928	1 190	822
	KN 1302 – rostlinné šťávy	216	749	1 245	809	379	75	4	82	135	15	4	2
	KN 2106 – potravinové přípravky	386	158	196	176	262	98	27	11	12	8	12	5
EU	KN 0203 – vepřové maso	225 509	173 543	212 335	451 335	356 121	125 269	107 095	87 370	101 076	193 293	137 252	49 183
	KN 2208 – nedetaturovaný alkohol	205 198	143 021	199 797	191 666	207 612	85 535	27 161	21 143	24 985	23 552	24 076	11 866
	KN 1005 – kukuřice	19 388	46 426	56 889	50 921	106 491	69 606	110 513	325 280	344 116	222 388	460 899	284 149
	KN 1806 – čokoláda	40 233	36 722	47 452	62 913	72 825	21 944	9 115	10 561	11 716	14 101	14 324	5 063
	KN 2204 – víno	61 075	45 425	46 789	55 282	69 930	37 512	14 081	12 690	13 532	15 013	17 077	9 537
	KN 0404 – syrovátka	44 351	26 250	56 502	68 078	61 850	49 608	22 092	20 692	28 797	32 037	27 124	17 704

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární dovozní položky do Koreje a procentuální podíl hlavních dodavatelů v roce 2011

Zdroj: WTO

Překážky obchodu

K nejzávažnějším překážkám patří zdoluhavost a náročnost certifikací. Některé dovozní procedury trvají několik let (např. získání povolení k dovozu vepřového masa se skládá z osmi kroků a trvá přibližně tři roky) a jsou doprovázeny finančně velmi nákladnými testy. Navíc Korea neuznává některé testy a certifikace prováděné podle EU standardů.

Pro certifikaci výrobků z vepřového a drůbežního masa je nutno schválení korejskými inspektory pro každý zpracovatelský závod.

Konkrétní podmínky uplatnění na korejském trhu

Korejská obchodní síť je prakticky kontrolována řetězci vytvořenými místními konglomeráty (např. Samsung, Hyundai), ze zahraničních firem se prosadily pouze Costco (USA) a Tesco (Velká Británie).

Nejefektivnějším způsobem proniknutí na korejský trh je účast na některém z četných specializovaných veletrhů. V Koreji existuje Korejská asociace importérů (KOIMA), která organizuje nákupní mise korejských firem v zahraničí. Poslední návštěva představitelů této asociace v ČR se uskutečnila začátkem června 2013.

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Korea nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- **Korejská republika je zemí s vysokou závislostí na dovozu zemědělského a potravinářského zboží.**
- **Jedná se o složitý trh, a to jak z hlediska úrovně celního zatížení, které je obecně vysoké, tak z důvodu složitého regulačního rámce.**
- **Velkou šanci na zvýšení vývozu představuje postupná implementace podmínek Dohody o volném obchodu EU-Korea a s tím spojená liberalizace dovozu na korejský trh uplatňovaná vůči exportérům z EU.**
- **Kromě položek, které v posledním období zaznamenávají nárůst vývozu z ČR, existuje potenciál zvyšování exportu např. v čokoládových cukrovinkách.**
- **Z technologií mají šanci se uplatnit především malé pivovary či minipivovary.**

Spojené státy americké

Rozloha	9 826 000 km ²
Počet obyvatel	316,6 miliónů
HDP/obyvatele	49 800,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

USA jsou největším světovým agrárním exportérem a zároveň i importérem (11 % celkových vývozu tvoří zemědělské produkty). Dovoz zemědělské produkce do USA se stabilně pohybuje na úrovni cca 5 % celkového dovozu (včetně zemědělské mechanizace a traktorů to je cca 6 %).

Vládou USA jsou nejvíce podporované komodity: cukr, mléko, skopové, bavlna, vlna. Oproti EU je podpora služeb zemědělskému sektoru více zaměřena na marketing/domácí potravinovou pomoc (v EU naopak na infrastrukturu a výzkum) a dvojnásobně jsou podpory vstupů (32 % objemu podpor), jako např. daňová zvýhodnění paliv.

USA jsou specifické vysokými výdaji na zdravotní péči (16 % HDP, 2009, obezita postihuje 34 % populace, 2006). Část spektra amerických spotřebitelů proto věnuje zvýšenou pozornost potravinám z tohoto pohledu (např. vyšší poptávka po bezpečných produktech, bio-produktech apod.).

V obchodu se strojním vybavením pro zemědělský a potravinářský sektor jsou USA po Rusku a Ukrajině třetím nejdůležitějším vývozním teritoriem pro české výrobce. V roce 2012 se export z ČR do USA v tomto segmentu více než ztrojnásobil a překonal tak vývozy do zemí jako Bělorusko, Kazachstán nebo Egypt.

Příkladem úspěchů českých firem v USA je továrna na výrobu pneumatik pro stavební a zemědělské stroje, která byla v roce 2012 ve státě Iowa otevřena, a která je největší českou investicí v USA.

Mezinárodní obchodní dohody USA – ČR/EU

- Dohoda mezi USA a EU o sanitárních opatřeních k ochraně veřejného zdraví a zdraví zvířat v obchodu s živými zvířaty a živočišnými produkty – tzv. Dohoda o veterinární ekvivalenci – (platí od roku 1999).
- Dohoda o vzájemné ekvivalenci ekologických produktů EU-USA (platí od 1. 6. 2012).
- Dohoda o obchodu vínem mezi EU a USA.
- Dohoda mezi EGAP (Exportní garanční a pojišťovací společnost) ČR a americkou Export Import Bank o spolupráci českých a amerických exportérů na projektech ve třetích zemích (2013).
- Dohoda mezi Spojenými státy americkými a Českou a Slovenskou Federativní Republikou o vzájemné podpoře a ochraně investic (102/2004 Sb.m.s., podepsána dne 22. 10. 1991).
- Dohoda mezi EU a USA o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) – jednání zahájena v červnu 2013 (ukončení jednání očekáváno do roku 2015).

Mezinárodní obchodní dohody USA – ostatní země

- USA mají uzavřeno 14 obchodních dohod typu FTA se 20 státy – s Izraelem (platná od 1985), Kanadou a Mexikem (NAFTA, od roku 1994), Jordánskem (2001), Singapurem (2004), Chile (2004), Austrálií (2005), Marokem (2006), Bahrajnem (2006), Dominikánskou republikou, Guatemalou, Hondurasem, Nikaraguou, Salvadorem, Kostarikou (2006), Ománem (2009), Peru (2009), Panamou (2012), Koreou (2012) a Kolumbií (2012). Další FTA jsou vyjednávány – např. Trans-Pacifické Partnerství (TPP).

Obchodní politika USA

USA je členem WTO od r. 1995.

Z hlediska dovozu si USA nejvíce chrání skupiny zboží – mléčné produkty a cukr. USA uplatňuje dovozní celní kvóty a má možnost použít zvláštní ochranné opatření.

Průměrné smluvní dovozní clo na zemědělské zboží činí 5 %. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 6,1 %.

S výjimkou několika málo komodit (tabák, mlékárenské produkty, sladidla, arašídů, hovězí, bavlna, houby) nehraje celní ochrana před dovozy v zemědělské politice významnou roli. Mezi členy WTO mají USA jedny z nejnižších průměrných vázaných cel na zemědělské produkty (12 %), pouze 24 zemědělských cel nad 100 % a 44 dovozních celních kvót (arašídů, tabák, hovězí, mlékárenské produkty, cukr, bavlna).

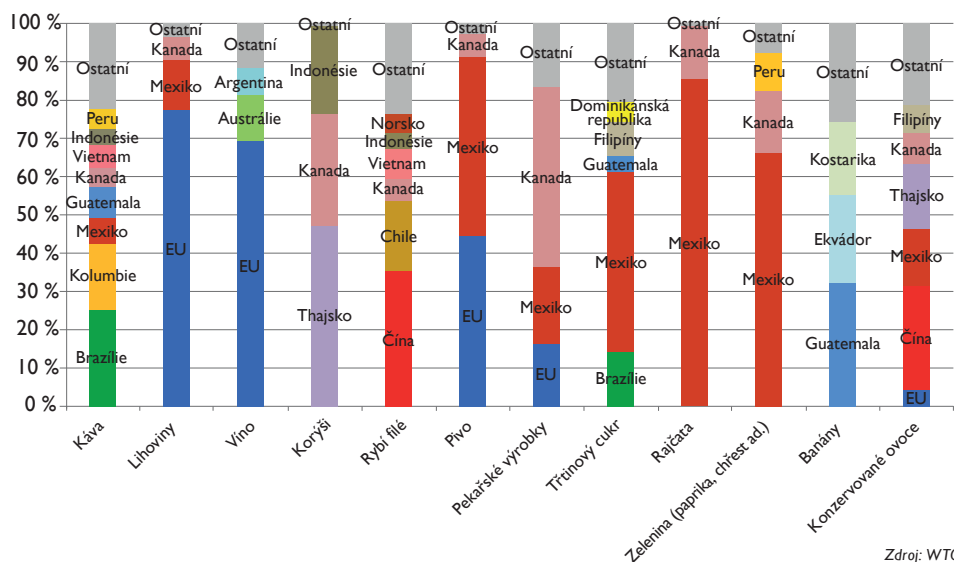
Dovozní cla v rámci celních kvót jsou cca 9 % (bavlna nejnižší, mléko a cukr nejvyšší); mimo celní kvóty je průměrná sazba (většinou nevalorických cel) 42 %.

V regulační oblasti (sanitární a fytosanitární opatření), ochraně duševního vlastnictví a oblasti pravidel původu existují velmi rozdílné systémy na straně EU/ČR a USA.

Oblast nezávadnosti a kvality potravin je v USA upravena více než 30 zákony a administrována 15 agenturami, v roce 2011 byl vydán zákon významně měnící regulaci v této oblasti (dosud nejsou k dispozici všechny prováděcí předpisy).

Hlavní agrární dovozní položky USA a procentický podíl hlavních dodavatelů v roce 2011

Zdroj: WTO

Překážky obchodu

Netarifními překážkami postihují USA menší počet zemědělských produktů než EU a u jednotlivých produktů tyto překážky méně kumulují. Hodnota zemědělského dovozu (včetně ryb) postižená těmito překážkami je však vyšší než u EU (u zpracovaných produktů se tyto překážky týkají 50 % hodnoty jejich dovozů, zatímco u EU 30 %). Z hlediska nároků v rámci EU je uplatňována neadekvátní ochrana zeměpisných označení a omezení dovozu hovězího masa (BSE, Schmallenberg). U produktů rostlinného původu existují zdoluhavé procedury při uvádění výrobků na trh. Úřad pro potraviny a léčiva (FDA) od roku 2011 připravuje prováděcí pravidla zákona o bezpečnosti potravin (Food Safety Modernization Act, FSMA), která znamenají změny podmínek pro dovozy potravin do USA. Aktuální podmínky lze zjistit na <http://www.fda.gov/Food/GuidanceRegulation/FSMA/default.htm>.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu USA

Na trhu se mohou prosadit jen kvalitní speciální produkty s nízkými cenami. Tradiční dodavatelé USA mají své místo na trhu v případě mléka, sýrů, vína, lihovin a dalších specialit. Navíc existují i české obchody, kde lze české zboží uplatnit.

Pro průnik na trh je vhodné využít v první fázi obchodování síť/prodejny zaměřující se na produkty ze střední a východní Evropy – tyto obchody působí ve všech větších městech a v další fázi lze

uvažovat o napojení na obchodní síť Trader Joe's – zaměřuje se na potraviny a speciality především ze západní Evropy. Proniknout do ostatních řetězců je obecně komplikovanější. Zpravidla jen nabídka, která je výrazně lepší než ta dosavadní partnerem využívaná, má na trhu šanci.

Vývoj AZO s USA		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	20	19	19	21	22	15	*	18	16	17	15	8
	Dovoz	74	56	65	66	68	31	*	18	21	20	18	8
	Obrat	94	75	83	87	89	47	*	36	37	37	33	16
	Saldo	-54	-36	-46	-44	-46	-16	*	-1	-5	-4	-4	0
EU	Vývoz	11 333	10 418	12 104	13 340	14 995	7 240	4 861	4 669	5 003	5 244	5 518	2 581
	Dovoz	8 108	6 070	7 576	8 447	8 581	5 260	11 952	6 013	9 461	10 008	7 244	5 715
	Obrat	19 441	16 489	19 679	21 787	23 514	10 615	16 810	10 678	14 464	15 253	12 643	7 384
	Saldo	3 225	4 348	4 528	4 893	6 414	1 980	-7 091	-1 343	-4 457	-4 764	-1 614	-3 039

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do USA v roce 2012		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 2203 – pivo	10,6	8,4	8,1	8,0	8,0	3,2	*	12,6	11,8	11,4	10,6	4,5
	KN 1302 – pektiny	0,2	1,0	0,4	2,6	3,1	2,9	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
	KN 2106 – přípravky potravinové	1,1	0,9	1,5	2,2	2,5	2,1	0,1	0,1	0,1	0,4	0,6	0,6
	KN 1704 – cukrovinky bez kaka	1,7	3,3	3,2	3,0	1,4	0,8	0,9	1,7	1,5	1,2	0,4	0,2
	KN 2102 – droždí	0,4	0,7	0,7	0,9	0,9	0,2	0,9	1,5	1,4	1,7	1,5	0,2
	KN 2208 – nede- naturovaný alkohol	0,4	0,5	0,4	0,5	0,9	1,6	*	0,1	0,1	0,1	0,2	0,6
EU	KN 2208 – nede- naturovaný alkohol	2 139	1 998	2 377	2 707	3 304	1 572	376	358	392	425	427	203
	KN 2204 – víno	2 113	1 755	1 973	2 245	2 488	1 220	463	434	480	526	547	265
	KN 2203 – pivo	1 117	1 069	1 136	1 102	1 212	604	1 302	1 186	1 193	1 172	1 141	551
	KN 0406 – sýry a tvaroh	606	542	588	647	677	319	103	97	99	108	108	52
	KN 1509 – olivový olej	535	442	520	534	571	265	157	145	171	181	203	73
	KN 2202 – voda	366	323	407	453	531	244	282	242	290	332	366	167

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

USA nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- **Potenciál trhu USA** pro tuzemské zemědělské a potravinářské strojírenství v posledních letech významně vzrostl a existují perspektivy jeho rozvoje i do budoucna.
- **Okamžité příležitosti vstupu na americký trh** nabízí Dohoda o vzájemné ekvivalenci EU – USA pro obchod s ekologickými produkty, která v r. 2012 významně zjednodušila podmínky vzájemného obchodu s biopotravinami.
- **Z potravin** mají na trhu USA dále šanci speciální produkty (např. lihoviny, piva, cukrovinky, zdravá výživa, cereálie).
- **Novou perspektivu** pro vzájemný zemědělsko-potravinářský obchod v dlouhodobém horizontu otevírají zahájená jednání o dohodě o volném obchodu EU-USA zahájená v červenci 2013 s plánem uzavření jednání do r. 2015.
- **Spolupráci českých a amerických exportérů** ve třetích zemích nabízí Dohoda mezi EGAP a Export Import Bank.

Kanada

Rozloha	9 984 000 km ²
Počet obyvatel	34,5 miliónů
HDP/obyvatele	41 500,- EUR (v PPP – koupěschopnost obyvatel, odhad 2012)

Úvodní charakteristika

Kanada je čistým vývozcem zemědělských a potravinářských produktů (více než polovina těchto vývozu směřuje do USA). Jde o největšího producenta a vývozce čočky, hrachu, javorového sirupu, řepkového oleje a hořčičného semene.

Kanada patří mezi země s nejnáročnějším trhem (komplikovaný federální i provinční administrativní a právní systém, regionální trhy jsou často dominantní – zajistit reálné pokrytí trhu celého kanadského teritoria dovede jen několik málo prostředníků). Přesto české vývozy do Kanady rostou. Příkladem nedávného úspěchu na kanadském trhu je vývoz cereálií české společnosti a v posledních dvou letech zaznamenaly prudký nárůst vývozu z České republiky též potravinářské technologie.

V Kanadě stát silně kontroluje produkci vybraných zemědělských komodit (mléko, vejce, kuřecí a krůtí maso) s cílem zajistit rovnováhu nabídky a poptávky na domácím trhu – domácí farmáři si kupují výrobní kvóty pro dodávky na domácí trh. Též prodej v určitých segmentech byl dosud do značné míry kontrolován (prodej pšenice a ječmene v západní Kanadě, prodej alkoholu). Domácí ceny jsou cca o 10 % vyšší než ceny světové. Poslední rok však přinesl změny – monopol Canadian Wheat Board byl zrušen a v novém pětiletém rámcovém rozpočtu se počítá s významným snížením podpor na federální i provinční úrovni.

Kanada patří mezi největší producenty GM plodin a od roku 2007 zde došlo po Brazílii a Indii k nejrychlejšímu nárůstu ploch, na nichž se GM plodiny pěstují.

Vývoj AZO s Kanadou		mil. €						tis. tun					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	Vývoz	6	5	4	6	8	4	*	4	4	5	5	3
	Dovoz	26	25	27	26	27	11	*	18	17	17	15	7
	Obrat	32	30	31	32	34	15	*	22	21	22	20	10
	Saldo	-20	-20	-23	-21	-19	-7	*	-14	-13	-12	-10	-4
EU	Vývoz	2 121	1 984	2 334	2 487	2 791	1 267	902	858	943	974	1 030	499
	Dovoz	1 997	1 712	2 045	2 505	2 133	1 001	3 181	3 542	4 263	4 723	3 341	1 541
	Obrat	4 118	3 697	4 379	4 992	4 924	2 268	4 083	4 401	5 206	5 697	4 372	2 040
	Saldo	125	272	289	-19	659	266	-2 279	-2 684	-3 320	-3 748	-2 311	-1 043

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hlavní agrární vývozní položky do Kanady v roce 2012		tis. €						tuny					
		2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013	2008	2009	2010	2011	2012	I.-VI. 2013
ČR	KN 2203 – pivo	2 432	2 361	2 203	2 347	2 870	1 548	*	3 559	3 477	3 589	3 998	2 189
	KN 1704 – cukrovinky bez kaka	725	662	859	1 088	2 077	1 320	457	351	427	548	833	526
	KN 1806 – čokoláda	124	49	154	1 531	1 371	223	17	9	28	276	270	72
	KN 2208 – nedena-turovaný alkohol	434	275	243	311	464	311	*	32	31	36	70	64
	KN 1209 – semena k výsevu	68	156	195	60	156	8	20	62	80	21	40	1
	KN 2205 – vermut	0	0	0	0	152	308	0	0	0	0	62	138
EU	KN 2204 – víno	585 350	525 224	632 822	688 671	769 497	353 081	151 212	150 845	169 680	183 047	188 800	85 044
	KN 2208 – nedena-turovaný alkohol	188 906	172 678	204 774	219 215	288 833	120 865	43 107	38 594	39 946	40 088	44 776	19 988
	KN 2203 – pivo	157 314	160 094	196 929	184 532	208 180	115 441	168 519	178 482	184 488	182 664	188 540	106 447
	KN 1806 – čokoláda	136 467	137 908	147 696	155 845	176 292	51 311	35 479	34 342	34 377	34 959	36 557	11 955
	KN 1905 – pekařské zboží	101 563	100 882	103 088	124 378	138 201	51 106	30 699	31 574	33 260	37 024	39 132	16 230
	KN 0406 – sýry a tvaroh	105 333	96 247	110 193	117 332	119 500	57 086	14 825	14 154	14 713	14 361	14 549	7 005

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

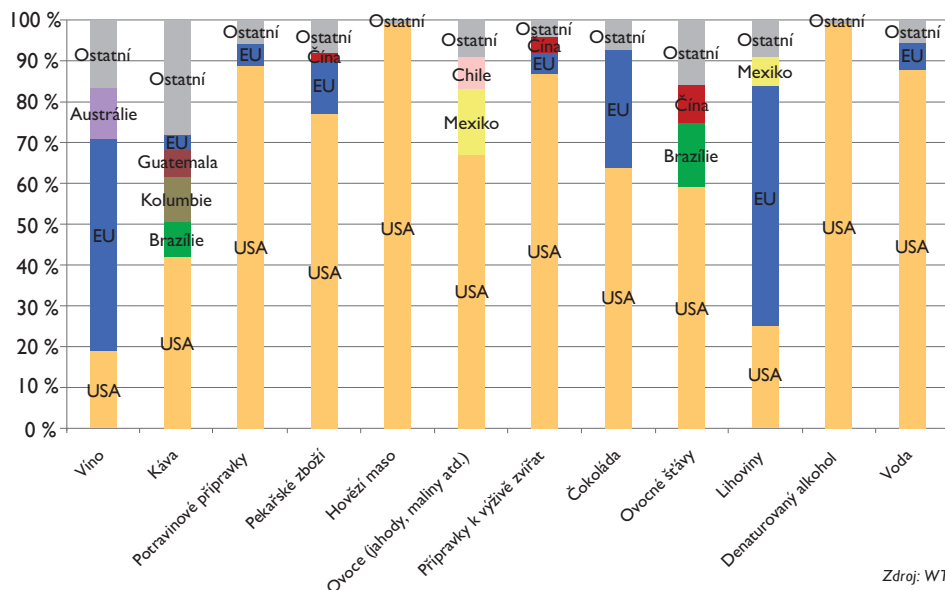
Mezinárodní obchodní dohody Kanada – ČR/EU

- Dohoda o obchodu vínem a lihovinami mezi EU a Kanadou.
- EU-Canada customs cooperation agreement on supply chain security matters (dohoda v oblasti minimálních standardů a vzájemného uznávání techniky řízení rizik) (podepsána 4. 3. 2013).
- Dohoda mezi ČR a Kanadou o podpoře a ochraně investic (8/2012 Sb.m.s.).
- CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement/ Komplexní ekonomická a obchodní dohoda EU-Kanada) – jednání uzavřena v říjnu 2013.

Mezinárodní obchodní dohody Kanada – ostatní země

- Vedle dohody o volném obchodu (FTA) se zeměmi NAFTA (USA a Mexiko) a EFTA (Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko) má Kanada uzavřeny FTA se sedmi státy – s Izraelem a Chile (dohody jsou platné od 1997), Kostarikou (2002), Peru (2009), Kolumbií (2011), Jordánskem (2012) a Panamou (2013). Uzavřeno bylo též jednání s Hondurasem a probíhají další jednání s více než 60 státy.
- Dohody o podpoře a ochraně investic má Kanada uzavřeny s více než 20 zeměmi a s dalšími cca 25 dohody zatím nevstoupily v platnost či jsou jednání ještě vedena.

Hlavní agrární dovozní položky Kanady a procentický podíl hlavních dodavatelů v r. 2012

Obchodní politika Kanady

Kanada je členem WTO od r. 1995.

Z hlediska dovozu si Kanada prostřednictvím systému řízení dodávek (tzv. Supply Management System) nejvíce chrání mléčné produkty, produkty drůbežního masa a vajec a následných zpracovaných produktů obsahujících tyto komodity. Na dovozy těchto produktů do Kanady jsou mimo nízké množství kvóty uvalena prohibitivní cla (150–300 %). Kanada má možnost použít zvláštní ochranná opatření.

Průměrné smluvní clo na zemědělské zboží činí 18 %. Zemědělské zboží se na celkovém dovozu podílí 8,1 %.

Překážky obchodu

Pokud jde o zpracované zemědělské produkty, tak 23 % hodnoty dovozu do Kanady je zatíženo necelními překážkami a 19 % hodnoty dovozními cly. Klíčová bariéra existuje pro dovoz evropských mlékárenských výrobků – surovin pro výrobu sýrů (stanoveny limity podílu určitých bílkovin preferující čerstvé, tj. kanadské suroviny), dále pro dovoz alkoholických nápojů (existence monopolních státních obchodních podniků) a pro dovoz hovězího masa a skotu (v souvislosti s BSE). Významné jsou rovněž problémy v oblasti ochrany zeměpisného značení (zdlouhavé procedury, konflikt s ochrannými známkami, zneužívání, míra rozdílné ochrany v rámci provincií).

Mezi jednotlivými provinciemi existují i další významné netarifní překážky pro pohyb zboží, služeb, osob i kapitálu.

Konkrétní podmínky uplatnění na trhu Kanady

Kanada má z pohledu zemědělských a potravinářských produktů tržní potenciál státu střední velikosti (35 mil. obyv.). Největší podíl potravin v maloobchodních tržbách má Ontario (32 %), následuje Quebec (25 %).

Doporučení pro průnik na trh – využít největší potravinářský veletrh v Severní Americe SIAL Canada (nejbližší od vydání publikace se uskuteční 2.–4. dubna 2014, Montreal), který je navštěvován zástupci hlavních prodejních řetězců Kanady (Loblaws, Sobey's, Metro, Costco, WalMart, Canada Safeway). Typický distribuční kanál pro většinu českých výrobků prochází přes kanadského importéra, velkoobchodního distributora a maloobchodního prodejce. U některých komodit je přímo předepsaná forma dovozu prostřednictvím zástupce (alkoholické nápoje – agent zastupuje exportéra u monopolního dovozce v jednotlivých kanadských provinciích). Velká část českého exportu do Kanady je uskutečňována prostřednictvím poboček kanadských firem v ČR nebo nadnárodních společností (např. skupina Molson Coors – výroba piva, montrealská firma Rio Tinto Alcan vyrábí v ČR obaly pro potravinářství, Apotex – doplňky stravy, Macco Organiques – výroba minerálních solí pro potravinářské užití).

Pro úspěch je klíčová dlouhodobá (nikoli ad hoc) spolupráce s kanadským partnerem, nutnost počítat s odlišnostmi mezi provinciemi a s významnými počátečními náklady při vstupu na trh (dvoj- až trojnásobné značení potravin, poplatky za umístění zboží do prodeje, rozdíly ve standardních velikostech balení potravin a nápojů oproti EU, vyšší náklady na marketing a distribuci na rozsáhlém teritoriu).

Zahraniční rozvojová spolupráce ČR

Kanada nepatří mezi cílové země Zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

- **V Kanadě mají šanci na uplatnění zejm. specifické kvalitní výrobky (dosavadní příklady: pivo, kolagenní střívká, cereálie) a technologie (biotechnologie; v oblasti obnovitelných zdrojů energie zejm. dodávky turbín, zařízení na spalování biomasy, zařízení na rekultivaci krajiny).**
- **Perspektivu kanadského trhu pro potenciální tuzemské vývozce ve střednědobém horizontu slibuje implementace Komplexní ekonomické a obchodní dohody EU – Kanada (CETA).**
- **Pro dosažení vývozního úspěchu je klíčový kanadský partner a pronikání na trh je účinnější ve sdružení než jednotlivě.**

5. Důležité odkazy

Statistická data

Zpracované údaje o vývozu a dovozu ČR v teritoriálním i komoditním členění jsou dostupné na internetové adrese Českého statistického úřadu <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>. Údaje o dovozu a vývozu EU a jejích členských států (tedy včetně ČR) jsou na adrese http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database. Zde jsou k dispozici i jiná statistická data o produkci, cenách a podobně. Data o produkci, spotřebě, cenách zemědělské produkce a další údaje v ČR jsou dostupné na internetové adrese <http://www.czso.cz>.

Obchodní dohody

Bilaterální obchodní dohody mezi EU a třetími zeměmi jsou publikovány v Úředním věstníku Evropské unie a jsou dostupné na internetové adrese <http://europa.eu> na základě postupného výběru: Právo EU → Vyhledávání právních předpisů → Právní předpisy EU (databáze Eur-Lex) – portál umožňující přístup k právu Evropské unie. Přehled platných obchodních dohod a informace o průběhu projednávání nových dohod nebo úpravy stávajících jsou na internetové adrese <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/>. Veškeré dohody EU se státy mimo EU lze vyhledat na adrese <http://www.consilium.europa.eu/Applications/accords/search.asp?lang=CS&cmsid=297>. Pro dovoz z rozvojových zemí uplatňuje EU systém všeobecných celních preferencí (GSP) podle Nařízení Rady 978/2012 ve znění pozdějších předpisů (možno vyhledat na <http://europa.eu>).

Podmínky obchodu

Základem pro získání informace o vývozu nebo dovozu konkrétního zboží je znalost kódu kombinované (celní) nomenklatury. Pro určení celního kódu zboží lze využít stránek GŘ Cel (<http://www.celnisprava.cz/cz/clo/informace-pro-fyzicke-osoby/Stranky/jake-bude-clo-pri-dovozu-zbozi.aspx>).

1. Podmínky pro vývoz

Přehled o celních podmínkách vývozu a netarifních překážkách obchodu uvádí Databáze přístupu na trhy třetích zemí (Market Access Database <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>) provozovaná Evropskou komisí - Generálním ředitelstvím pro obchod (DG Trade). Je zde řada dalších užitečných informací a zejména velmi potřebné celní sazebníky třetích zemí s vyznačením preferencí pro EU. Je zde možno nalézt také statistiky dovozu a vývozu a vzory potřebných formulářů.

Kontakty na zastupitelské úřady ČR a podrobné teritoriální informace je možno získat na internetovém systému „Zelená linka pro export MPO“ v rámci internetového portálu BusinessInfo <http://www.businessinfo.cz> nebo www.export.cz.

Na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí <http://www.mzv.cz> jsou u jednotlivých zemí uvedeny souhrnné teritoriální informace, které obsahují mimo jiné ekonomické informace o dané zemi, dovozní podmínky zemí, informace o potřebných dokumentech, celním systému, kontrole dovozu, ochraně domácího trhu a obchodních zvyklostech.

Informace o obchodních příležitostech a různé teritoriální a komoditní informace lze dále získat i na internetové adrese Czech Trade <http://czechtrade.cz>, teritoriální studie a další informace také na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu <http://www.mpo.cz>, informace z oblasti investic v zahraničí na adrese <http://www.czechinvest.org>.

2. Podmínky pro dovoz

Základní informace o podmínkách dovozu a clech jsou dostupné v Databázi Evropské komise – TARIC. Zadáme kód zboží, případně zemi původu/určení a vyhledáme přes „Opatření týkající se vyhledávání“. Na této adrese jsou uvedeny cla erga omnes, preferenční cla pro jednotlivé země. Pod záložkou problematika TARICu je uvedeno čerpání některých dovozních kvót (Kvóty) a je zde i (ECIT) elektronický český integrovaný tarif obsahující souhrnné celní informace. Souhrnné lze najít cla, kvóty WTO a další základní informace o podmínkách dovozu v příloze I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. Tato příloha I se každý rok v souhrnném vydání mění. Naposledy byla změněna nařízením Komise (ES) č. 861/2010 s platností od 1.1.2011. Je však nutno upozornit, že tento předpis se dále neustále mění v některých dílčích údajích. Je velmi vhodný pro celkovou orientaci, pro aktuální informace se však doporučuje využívat výše uvedenou databázi TARIC.

Velmi užitečný informační zdroj zavedený původně pro usnadnění přístupu rozvojových zemí na trhy EU (přístupný však všem uživatelům) je „Export Helpdesk“ adresa <http://exporthelp.europa.eu> zahrnující cla, daně, poplatky, potřebné celní dokumenty, pravidla původu, speciální požadavky, statistiky obchodu, dohody o zónách volného obchodu a odkazy na další informační zdroje.

Podrobné podmínky uplatnění potravin na trhu ČR jsou dány zákonem č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích. Tento zákon byl mnohokrát pozměněn. Poslední konsolidované znění je uvedeno v zákonu 279/2013 Sb., které lze nalézt na internetové adrese: <http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu-steinopisy-sbirky-zakonu.aspx>, bohužel zákony se dále mění.

Veterinární, fytosanitární a kvalitativní požadavky

Informace veterinárního charakteru týkající se obchodování s výrobky živočišného původu včetně vzorů osvědčení jsou dostupné na stránkách Státní veterinární správy <http://www.svscr.cz>. Fytosanitární informace jsou uvedeny na stránkách Státní rostlinolékařské správy <http://www.srs.cz>. Další informace jsou na stránkách Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského <http://www.ukzuz.cz> a Státní zemědělské a potravinářské inspekce <http://www.szpi.gov.cz>.

Další informace

Pro doplnění jsou uvedeny adresy Potravinářské komory ČR <http://foodnet.cz> a Hospodářské komory <http://www.komora.cz>, na kterých bývá také řada užitečných informací k zahraničnímu obchodu. Adresa Agrární komory je <http://www.agrocr.cz>; nabídky a poptávky v domácím a zahraničním obchodě zveřejňuje na informačním portálu www.apic-ak.cz.

Společná zemědělská politika

Zahraniční obchod EU se třetími zeměmi v oblasti obchodu se zemědělskými a potravinářskými výrobky je regulován pravidly Společné zemědělské politiky prostřednictvím tzv. obchodních mechanismů a fito a vete opatření. V zásadě se jedná o společný celní sazebník stejný pro všechny členské země EU, systém dovozních a vývozních licencí pro regulaci obchodu a uplatňování preferenčního nakládání, vývozní subvence na podporu exportu, systém záruk, kontrolní mechanismy a fito a vete předpisy pro zajištění odpovídající kvality a zdravotní nezávadnosti dovozů a vývozů.

Pro dovoz i vývoz řady zemědělských výrobků a potravin jsou v rámci Společné zemědělské politiky požadovány dovozní a vývozní licence, na některé produkty je možno získat vývozní subvence. V případě využívání subvencí je třeba použít formulář T5, který doprovází zboží při transportu přes území ES a který dokazuje propuštění výrobků z celního území Společenství. Vývozní a dovozní licence, vývozní subvence a záruky obhospodařuje v ČR **Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)**, který je akreditovanou platební agenturou – zprostředkovatelem finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů. Služeb SZIF mohou využívat také operátoři jiných členských států EU. Podrobnější informace je možno nalézt na internetových stránkách SZIF (<http://www.szif.cz>), kde je možno získat aktuální informace, příručky pro žadatele, příslušnou legislativu např. o licencích, subvencích atd. Kontrolní opatření zajišťuje celní správa ve spolupráci se SZIF. Na internetových stránkách celní správy ČR (<http://www.celnisprava.cz>) v sekci Clo → e-Customs lze získat bližší informace o dokumentech (např. jednotný správní doklad (JSD), osvědčení o původu zboží, celní fakturu atd.), které jsou celními orgány vyžadovány pro uskutečnění vývozu resp. dovozu.

Nezávislé zdroje

Monitoring obchodních překážek a dalších opatření ovlivňujících světový obchod je možno nalézt na adrese <http://www.globaltradealert.org>; aktuality bilaterálních vztahů na adrese <http://www.bilaterals.org>.

6. Seznam zkratek

ASEAN	Association of South East Asian Nations
AZO	Agrární zahraniční obchod
BRICS	Brazil, Russia, India, China, South Africa
BRIICS	Brazil, Russia, India, Indonesia, China, South Africa
BSE	Bovine Spongiform Encephalopathy
CEPA	Comprehensive Economic Partnership Agreement
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
ČLR	Čínská lidová republika
ČRA	Česká rozvojová agentura
ČSÚ	Český statistický úřad
DCFTA	Deep and Comprehensive Free Trade Agreements
EEC	Eurasian Economic Community
EPA	Economic Partnership Agreement
EUROMED	Euro-Mediterranean Partnership
FAO	Food and Agriculture Organization
FDA	Food and Drug Administration
FSMA	Food Safety Modernization Act
FTA	Free Trade Agreement
EFTA	European Free Trade Association
EU	Evropská unie
GM	Geneticky modifikovaný
GMO	Geneticky modifikované organismy
GSP	Generalised Scheme of Preferences
HDP	Hrubý domácí produkt
IFER	Institute of Forest Ecosystem Research
KN	Kombinovaná nomenklatura
NAFIQAD	National Agro-Forestry-Fisheries Quality Assurance Department
NAFTA	North American Free Trade Agreement
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PCA	Partnership and Co-operation Agreement
PPP	Purchasing power parity
RF	Ruská federace
SAA	Stabilizační a asociační dohoda
Sb.m.s.	Sbírka mezinárodních smluv
SBV	Schmallenberg virus
SNS	Společenství nezávislých států
SOM	Sušené odstředěné mléko
SPS	Sanitary and Phytosanitary
SPM	Sušené plnotučné mléko
SSG	Special Agricultural Safeguard
TBT	Technical barriers to trade
TRQ	Tariff rate quota
TSE	Transmisive Spongiform Encephalopathy
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership
VSR	Vietnamská socialistická republika
WTO	World Trade Organization
ZRS	Zahraniční rozvojová spolupráce

Vydalo
Ministerstvo zemědělství

ISBN 978-80-7434-117-5

Praha 2013